

Forenet Mod Vold

Erfaringsopsamling fra Københavns Politis afprøvning af strategien 'Group Violence Intervention'

*Forenet Mod Vold – Erfaringsopsamling fra Københavns Politis afprøvning af strategien
'Group Violence Intervention'*

© VIVE og forfatterne, 2025

e-ISBN: 978-87-7582-478-6

Arkivfoto: Mathilde Bech/VIVE

Projekt: 302045

Finansiering: TrygFonden

VIVE

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11

1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

VIVE støtter FN's verdensmål og angiver her, hvilket eller hvilke verdensmål der knytter sig til publikationen.

Forord

Bandepakker og initiativer mod organiseret kriminalitet i Danmark har fyldt meget i debatten de seneste årtier, og som en udløber af det søger politiet til stadighed efter nye og relevante forebyggelsesmetoder til at nedbringe volden i rocker-/bandemiljøet i danske byer. Volden i rocker-/bandemiljøet er et problem for borgernes tryghed i de byrum, hvor den udspiller sig, men den er også et problem for de rocker-/bandemedlemmer, som er ofre for den, og som bliver involveret i voldsspiraler, der er vanskelige at bryde med.

I 2021-2023 afprøvede Københavns Politi og Københavns Kommune den amerikanske kriminalpræventive strategi 'Group Violence Intervention', som har til formål at reducere grov vold og skudepisoder i rocker-/bandemiljøet. Det blev til den danske indsats 'Forenet Mod Vold'.

Denne rapport er en erfaringsopsamling baseret på politiets, kommunens og rocker-/bandemedlemmernes erfaringer med Forenet Mod Vold. Rapporten er baseret på kvalitative interviews med nærpolitiet, kommunale medarbejdere og personer relateret til rocker-/bandemiljøet i København. Vi takker de involverede i projektet, som alle har bidraget med værdifuld viden.

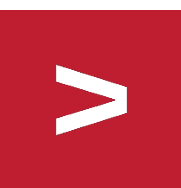
Forskningsprojektet er ledet og gennemført af seniorforsker Mette-Louise E. Johansen og seniorforsker Lars Fynbo. Projektet har haft tilknyttet studentermedhjælper Alberte Høgh og Marie Dam Christoffersen. Projektgruppen har i designfasen og før dataindsamlingen også bestået af seniorforsker Rikke Fuglsang Olsen, seniorforsker Tine Louise Mundbjerg Eriksen og chefanalytiker Christoffer Scavenius.

Vi retter en særlig tak til to referees for værdifuld faglig feedback.

Forskningsprojektet er aftalt med og finansieret af TrygFonden.

Kræn Blume Jensen

Forsknings- og analysechef for VIVE Sociale forhold og Arbejdsmarked

Indholdsfortegnelse

Hovedresultater	6
Afrapportering	11
1 Indledning	12
1.1 Erfaringsopsamlingen	13
1.2 Etik i dataindsamlingen	14
1.3 GVI-strategiens indhold	15
1.4 Retspolitisk kontekst: Bandepakkerne I-IV	17
1.5 Røker-/banderelateret vold i Danmark	20
1.6 Rapportens opbygning	22
2 Indsatsbeskrivelse: Forenet Mod Vold	24
2.1 Rationalet bag Forenet Mod Vold	24
2.2 Målgruppeudpegning	26
2.3 Sanktionspakken	26
2.4 Udskiftningen af call-in-møder med custom notifications	27
2.5 Samarbejdspartnere	29
2.6 Pilottest og afprøvning af indsatsen i 2022-2023	31
3 Erfaringsopsamling: Målgruppens perspektiv	35
3.1 Beskrivelse af interviewpersonerne	36
3.2 Opfattelser af vold, voldskæder og voldsspiraler	47
3.3 Erfaringer med mødet med nærpolitiet	54
3.4 Erfaringer med custom notifications	60
3.5 Erfaringer med straf og øget politifokus	63
3.6 Erfaringer med exittilbud og social støtte	69
4 Erfaringsopsamling: De professionelles perspektiv	74
4.1 Opfattelser af vold, voldskæder og voldsspiraler	75
4.2 Erfaringer fra custom notifications	79

4.3	Erfaringer med straf og øget politifokus	88
4.4	Erfaringer med social støtte og exittilbud	95
5	Afsluttende kommentarer	99
Dokumentation		102
6	Metode	103
6.1	Semistrukturerede forskningsinterviews med nærbetjente og kommunale medarbejdere	103
6.2	Semistrukturerede forskningsinterviews med målgruppen	104
6.3	Håndholdte interviews med målgruppen	105
6.4	Persondatapolitik og forskningsetik	106
6.5	Observationer af custom notifications	107
7	De tre kerneelementer i GVI-strategien	108
7.1	Moralsk appel	108
7.2	Konsekvens og straf	110
7.3	Støtte til forandring	112
Litteratur		114
Bilag 1 Samtalepapir til custom notifications		121

Hovedresultater

Denne rapport er en erfaringsopsamling fra Københavns Politis afprøvning af den amerikanske kriminalpræventive strategi: 'Group Violence Intervention' (GVI). Strategien blev tilpasset dansk kontekst og lovgivning og blev afprøvet i perioden 2021-2024. Rapporten er ikke en evaluering eller en effektmåling af, hvad der virker/ikke virker og med hvilken effekt, men en formidling af de fagprofessionelles og målgruppens erfaringer med strategien i Danmark. Rapporten sætter fokus på de barrierer, muligheder og særlige opmærksomhedspunkter, som de involverede parter har trukket frem i erfaringsopsamlingen.

Formålet med GVI-strategien er at reducere den grove vold og skudepisoder i rocker-/bandemiljøet. GVI-strategien er baseret på tre kerneelementer:

- **Fokuseret afskrækkelse**, hvor myndighederne gør brug af alle sanktionsformer, straf og øget politifokus over for de mest voldelige grupperinger i rocker-/bandemiljøet
- **Moralsk appel**, hvor civilsamfundet appellerer til, at grupperingerne stopper med at begå vold
- **Støtte og hjælp**, hvor de sociale myndigheder gør brug af alle støttemuligheder til at hjælpe rocker-/bandemedlemmer ud af voldskriminalitet.

GVI-strategien består af bestemt tilrettelagte informationsmøder, hvor ovennævnte kerneelementer formidles til medlemmerne af de mest voldsprægede rocker-/bandegrupperinger i bybilledet. GVI-strategien indeholder to slags informationsmøder: Kollektive 'call-in-møder' og individuelle 'custom notifications'. I Danmark er der kun brugt custom notifications.

Indsatsen i Danmark består af fire komponenter: 1) myndighedssamarbejde, 2) lokal problemanalyse, 3) informationsmøder med målgruppen (custom notifications), og 4) opfølgende gennemførelse af sanktioner, øget politifokus og støtteservices i forbindelse med vold.

I afprøvningen af GVI-strategien i København er den tilpasset den lokale kontekst og danske lovgivning. Tilpasningen blev til en dansk indsats med titlen 'Forenet Mod Vold'.

Nedenfor er en overordnet oversigt over hovedresultater fra erfaringsopsamlingen.

Den danske indsats 'Forenet Mod Vold'

Den danske indsats kan anses som et værktøj til politi og kommune til fokuseret kommunikation om at nedbringe vold målrettet de mest voldserfarne personer og grupperinger i rocker-/bandemiljøet i Danmark.

Forenet Mod Vold læner sig op ad GVI-strategiens formål om at reducere den grove vold i rocker-/bandemiljøet. Erfaringerne viser, at dette formål giver mening for både politiet, kommunen og målgruppen. Målgruppen har reageret positivt i forhold til formålet.

Værktøjet kan ses på linje med fx politiets 'knock-knock'-strategi, men adskiller sig herfra på flere punkter. Hvor knock-knock-strategien henvender sig til unge i periferien af rocker-/bandemiljøet, henvender Forenet Mod Vold sig til personer over 18 år med længerevarende voldserfaring, som på den baggrund kan indgå i en dialog om at nedbringe volden. Samtidig følges der med Forenet Mod Vold op med sanktioner og støtte. Som sådan lukker værktøjet et hul i politiets værktøjskasse, hvor der mangler metoder til forebyggelse af vold blandt rocker-/bandemedlemmer.

GVI-strategien er målrettet hele grupperinger og er baseret på en logik omkring gruppedynamikker. Erfaringerne viser, at politiet og kommunen har set fordele ved strategiens gruppebaserede tilgang i en dansk kontekst.

Forenet Mod Vold giver således en ramme til at fokusere allerede eksisterende sanktioner og støtteservices, så de systematisk målrettes en reducere af volden i rocker-/bandemiljøet.

Erfaringer med volden i miljøet

Erfaringsopsamlingen peger på, at indsatsen skal ske rettidigt. Rettidighed hænger sammen med voldens karakter i rocker-/bandemiljøet, som er præget af to ting: voldsspiraler og voldskæder.

Voldsspiraler udløses af bestemte faktorer, som medfører en eskalering af volden i miljøet. Myndighederne skal kende disse faktorer og deres omskiftelighed. Målgruppen peger på brugen af kniv som en aktuel, konkret udløser af voldsspiraler.

Voldskæder handler om, at voldsepisoder hænger sammen med hinanden, fx i gengældelse/hævn, øje for øje-logikker og personlige konflikter. Myndighederne skal kunne tage i betragtning, hvordan voldskæderne udvikler sig for at kunne intervenere rettidigt i et forebyggelsesperspektiv, men volden kan være uforudsigelig for både politiet og målgruppen. Indsatsen vil være baseret på situationsbestemte, konkrete og kontekstafhængige skøn fra gang til gang.

Erfaringsopsamlingen peger på, at den oplevede vold i rocker-/bandemiljøet har et større omfang og en anden karakter, end politiets nøgletal over rocker-/bänderelateret grov vold og drab viser.

Erfaringsopsamlingen med målgruppen indikerer også, at vold kan være en præmis for rocker-/bandemiljøets forretningsmodel, og at forretningsmodellen er en kontekst, der er vigtig at tage i betragtning i arbejdet med voldsreduktion. Det vil sige, at vold både kan forstås i form af voldsepisoder/voldshandlinger og som en central tilstedeværende dimension i rocker-/bandemiljøet.

Erfaringsopsamlingen viser bl.a., at individer i målgruppen ofte selv er ofre for vold, at de med tiden får psykiske følgevirkninger af volden, og at de ikke ønsker vold. Samtidig eksisterer der det modsætningsforhold, at for at undgå rivaliserende parter vold bruges der vold, og målgruppen peger på, at der er brug for hjælp til at bryde med sådanne voldsspiraler.

Barrierer og udfordringer

Den danske lovgivning har været en barriere for at indføre den oprindelige version af den amerikanske GVI-strategi. De lovgivningsmæssige barrierer har medført, at der er sket et skifte fra en kollektivt orienteret metode – baseret på call-in-møder – til en individorienteret metode, der er baseret på custom notifications. Erfaringsopsamlingen viser, at lovgivningen dermed har medført betydelige nedjusteringer af GVI-strategien i København. Politiet og kommunen anser det dog ikke nødvendigvis som negativt, at elementer af strategien er bortfaldet, da dette er begrundet i borgernes retssikkerhed i Danmark, men det reducerer selvfølgelig intensiteten af indsatsen.

Civilsamfundets moralske appel til målgruppen om at stoppe volden er et kerneelement i GVI-strategien, der er gået tabt med disse justeringer pga. lovgivningen i Danmark.

Erfaringsopsamlingen peger på, at målgruppen allerede oplever øget politifokus og har kendskab til straf og straffesystemet i Danmark. Den fokuserede afskrækkelse kan derfor virke mindre opsigtsvækkende for denne målgruppe. Dog viser erfaringerne, at custom notifications har givet mulighed for dialog med målgruppen om sanktioner og straf, som de kan bringe videre til øvrige personer tilknyttet rocker-/bandemiljøet.

Erfaringerne viser derudover, at målgruppen allerede har haft en del kontakt med de sociale myndigheder, hvis de er i en udsat position, og at de har adgang til en række støtteservices, som ikke findes i fx det amerikanske system. Det danske velfærdssystem er i den sammenhæng udbygget, og støtten kan på den måde virke mindre ny og innovativ end i en amerikansk kontekst.

Erfaringerne viser, at det var vanskeligt for politiet og kommunen at få kontakt og lave aftaler med målgruppen, og at custom notifications ofte blev foretaget som "her og nu"-møder på forskellige lokationer i grupperingernes nærområde. Der var af denne grund et stort frafald i målgruppen for indsatsen, idet ca. halvdelen af de måludpegede fokuspersoner ikke modtog indsatsen.

Muligheder og positive erfaringer

Nærpolitiet og København Kommunes Kriminalpræventive Enhed (EKI) har udgjort det operationelle team i Forenet Mod Vold. Erfaringerne viser, at det har været velvalgt at involvere nærpolti og kommunale frontlinjemedarbejdere med målgruppeerfaring i et operationelt team til udførelsen af GVI-strategien.

Forenet Mod Vold har givet anledning til et styrket samarbejde mellem nærpolitiet og kommunen samt en udbredelse af viden internt i organisationerne om målgruppen, og hvordan der arbejdes med den.

Det operationelle team i Forenet Mod Vold kan anskues som et afværgerteam i forhold til voldshændelser.

GVI-strategien har medført, at nogle få personer er gået videre ind i kommunens exitprogram. Dette var ikke en forventet effekt af indsatsen, og politiet og kommunen anser dette som et positivt resultat.

Seks særlige opmærksomhedspunkter

På baggrund af erfaringsopsamlingen er der særligt seks opmærksomhedspunkter, som kan udledes af denne rapport:

1. Forenet Mod Vold har givet en ramme til systematisk at fokusere på voldsreduktion og til at nytænke og målrette eksisterende praksisser inden for myndighedssamarbejde, dialog, støtte og sanktioner til dette formål
2. Forenet Mod Vold er et værktøj, der lukker et hul i systemet, hvor der mangler forebyggelsesmetoder målrettet voldserfarne rocker-/bandemedlemmer
3. Sanktioner, straffe og rehabiliterende støtteservices tilknyttet indsatsen skal være tydeligt definerede og klar til at blive rullet ud, for at de kan formidles troværdigt til målgruppen
4. Det giver bedst mening at anvende processuelle custom notifications, så der følges op og skabes løbende dialog, der tager højde for, at det tager tid at nedbringe volden
5. Custom notifications skal bruges rettidigt i forhold til at intervenere i voldskæder og stoppe voldsspiraler
6. Både fagpersonerne og målgruppen er skeptiske over for virkningen af fængselsstraffe, men målgruppen opfatter øget polititilstedeværelse som en reel trussel mod deres kriminalitet.

Fakta om undersøgelsen

Undersøgelsen er baseret på kvalitative forskningsinterviews med fagpersoner og målgruppe for Forenet Mod Vold.

I undersøgelsen af fagpersonernes erfaringer deltager tre fagprofessionelle fra Københavns Kommune. Derudover deltager syv fagprofessionelle ved Københavns Politi, som er ansat i forskellige stillingskategorier, herunder hos nærpolitiet og på ledelsesniveau. Disse 10 interviewpersoner har været direkte involveret i afprøvningen af Forenet Mod Vold.

I undersøgelsen af målgruppens erfaringer deltager 18 personer, hvoraf 17 indgår i målgruppen for Forenet Mod Vold, og 1 er pårørende. 13 af disse 18 personer deltog i semistrukturerede forskningsinterviews, og 5 deltog i mere håndholdte interviews på gaden.

I perioden, hvor Forenet Mod Vold blev udviklet og afprøvet i København, fulgte forskerne politiets og kommunens forberedende arbejde ved at deltage i interne faglige møder. Derudover fulgte forskerne afprøvningen af indsatsen med deltagerobservationer af udvalgte møder mellem fagpersonerne og målgruppen.

Interviewene er gennemført i perioden 2024-2025 efter afprøvningen af Forenet Mod Vold.

VIVE følger databeskyttelsesforordningen (GDPR) og det danske kodeks for integritet i forskning (Uddannelses- og Forskningsministeriet, 2014), som foreskriver, at alle personoplysninger behandles fortroligt. VIVE ejer datamaterialet, som indgår i undersøgelsen. Det er ikke delt med Københavns Politi eller andre myndigheder.

VIVEs forskere er ikke i besiddelse af viden om strafbare forhold, der ikke allerede er retsfulgt.

> **Afrapportering**

1 Indledning

Denne rapport er en erfaringsopsamling fra Københavns Politis afprøvning af den amerikanske kriminalpræventive strategi 'Group Violence Intervention' (GVI). Strategien blev udviklet og afprøvet i perioden 2021-2024. GVI-strategien har til formål at reducere skudepisoder og grov vold blandt rocker-/bandegrupperinger i bybilledet (Braga et al., 2018). Strategien er udviklet af kriminolog David M. Kennedy og hans team i Boston i 1990'erne i forbindelse med den såkaldte Operation Ceasefire (Braga et al., 2001). Den er i dag forankret i National Network for Safe Communities (NNSC) ved John Jay College of Criminal Justice i New York.

GVI-strategien er indført i en række byer i USA og Europa og bl.a. i flere byer i Sverige, såsom Örebro (Hellfeldt et al., 2023;), Järfälla/Upplandsbro/Uppsala (Gustafsson et al., 2023), Göteborg (Starke & Larsson, 2023) og Malmø (Hedlund, 2021; Ivert et al., 2020; Ivert & Mellgren, 2021; Ivert & Mellgren, 2023).

Københavns Politi modtog i 2020 en bevilling fra TrykFonden til finansieringen af et forløb ledet af David Kennedy hos NNSC, der skulle understøtte tilpasningen og afprøvningen af GVI-strategien i Danmark. Den danske indsats fik titlen 'Forenet Mod Vold'.

Ifølge politiet var motivationen for projektet, at dansk politi bruger mange ressourcer på at håndtere vold i rocker-/bandemiljøet, også selvom der ikke bliver skudt i gaderne. Samtidig var motivationen baseret på politiets oplevelse af, at rocker-/bandemiljøet står for en stor del af den grove voldskriminalitet i bybilledet, på trods af at statistikken er lavere end i andre europæiske storbyer. Endelig havde politiet bandekrigen i 2017 og 2018 frisk i erindringen. Under bandekrigen var der en stigning af skudepisoder i København. Politiet havde et ønske om at forebygge lignende konflikter i fremtiden.

Politiet formoder, at det, vi betegner som den oplevede vold i miljøet, er større, end det fremgår af voldsstatistikkerne. Det skyldes bl.a., at vold, som udøves internt i rocker-/bandemiljøet, sjældent anmeldes, og at ofrene fravælger at anmelde pga. frygt for eventuelle repressalier. Samtidig figurerer vold som potentielt pressionsmiddel, trussel, afstraffelse eller andet, dvs. den har en skjult og allestedsnærværende eksistens i miljøet. Volden optræder på denne måde i et trusselsbillede og som en potentiel fare, som personer i miljøet forholder sig til. Den oplevede vold er således anderledes end den vold, der fremgår af nøgletallene over anmeldte og dømte forhold. Vold som potentialitet er umulig at registrere, men den er vigtig at forstå, fordi den har betydning for, hvordan grupperingernes adfærd og voldskriminalitet udfolder sig i praksis.

I denne rapport er erfaringerne fra Forenet Mod Vold relaterede til voldsoplevelser og trusler om vold i bred forstand og til politiets og kommunens arbejde med at dæmpe for vold som respons på konkrete hændelser i rocker-/bandemiljøet.

1.1 Erfaringsopsamlingen

TrygFonden tildelte i 2021 en bevilling til finansiering af indeværende følgeforskningsprojekt og erfaringsopsamling i VIVE. Følgeforskningsprojektet er ledet og udført af seniorforsker og projektleder Mette-Louise E. Johansen og seniorforsker Lars Fynbo i VIVE.

GVI-strategien er blevet undersøgt og evalueret (og i få tilfælde er der også gennemført en egentlig kvantitativ effektmåling) i en række amerikanske og europæiske storbyer, bl.a. Chicago (Fontaine et al., 2017), Connecticut (Sierra-Arevalo et al., 2017), Cincinnati (Engel et al., 2010), Los Angeles (Tita et al., 2010), Philadelphia (Moyer, 2023), Glasgow (Williams et al., 2014; Deuchar, 2009; Deuchar, 2013), London (Davies et al., 2016), Örebro (Hellfeldt et al., 2023), Järfälla/Upplandsbro/Uppsala (Gustafsson et al., 2023), Göteborg (Starke & Larsson, 2023) og Malmø (Hedlund, 2021; Hedlund et al., 2024; Ivert et al., 2020; Ivert & Mellgren, 2021; 2023).

Et systematisk Campbell-review af evalueringerne af strategien fra 11 amerikanske byer peger på, at den er lovende i forhold til at reducere den grove vold i rocker-/bandemiljøet. Ud af de 11 evalueringer var 10 baseret på quasi-eksperimentelle evalueringsdesigns, og 1 var gennemført som et randomiseret studie med en kontrolgruppe. På den baggrund understreger Campbell-reviewet, at der mangler en stringent evalueringslitteratur på området, og at de foreliggende studier ikke kan sige noget præcist om strategiens effekt (Braga & Weisburd, 2012). Der findes også en kritisk litteratur omkring, hvordan evalueringerne er foretaget (fx Roman, 2021). Roman (2021) viser fx, at ud af ca. 24 evalueringer af GVI-strategien er der ingen, der har kunnet påvise egentlige årsagseffekter i reduktionen af vold i forhold til strategiens forskellige komponenter.

Forhåndenværende undersøgelse er ikke en evaluering, men en erfaringsopsamling af politiets, kommunens og målgruppens oplevelser med strategien i København. Erfaringsopsamlingen er et væsentligt bidrag til udviklingen af strategien i en nordisk velfærdssammenhæng, da den peger på centrale lovgivningsmæssige, organisatoriske og lokale barrierer, målgruppespecifikke udfordringer samt løsningsmodeller.

Denne rapport er baseret på kvalitative interviews med fagprofessionelle og målgruppen knyttet til Forenet Mod Vold. Målgruppen for Forenet Mod Vold består af rocker-/bandemedlemmer fra de mest centrale, voldsudøvende grupperinger i

København. Udover at interviewe et udvalg af disse personer har vi også foretaget interviews med personer i rocker-/bandemiljøet, som ikke har modtaget indsatsen. Sammen med nærpolitiet har vi vurderet, at disse personer også har været relevante at inddrage i undersøgelsen, fordi de gennem deres kriminalitet har eller har haft relationer til rocker-/bandemiljøet, ligesom de også har erfaringer med vold og med møder med politiet og de sociale myndigheder. De har derfor kunnet give en dybere indsigt i rocker-/bandemiljøet, som fokuspersonerne for Forenet Mod Vold er en del af.

Målgruppen for Forenet Mod Vold i København er personer i udsatte positioner med en kompleks kriminalitetshistorik, som er svært tilgængelige og tilbageholdende i forhold til at tale om deres relation til rocker-/bandemiljøet, politiet og andre myndigheder. Forskningsprojektets kvalitative design er valgt på baggrund af den fortrolighed og fleksibilitet, som kan opnås med kvalitative interviews, som har vist sig nødvendig for denne målgruppe.

I følgeforskningsprojektet har vi derudover foretaget interviews med de fagprofessionelle i Forenet Mod Vold. Disse består af en projektledergruppe fra Københavns Politi samt medarbejdere i et operationelt team fra nærpolitiet og Københavns Kommune.

1.2 Etik i dataindsamlingen

Som forskningsinstitut er VIVE forpligtet til at behandle personoplysninger fortroligt, uanset hvordan de er indsamlet. Dette fremgår af databeskyttelsesforordningen (GDPR). VIVE behandler altid personoplysninger fortroligt, og uanset hvordan personoplysningerne er indsamlet, vil de altid kun blive benyttet til videnskabelige eller statistiske analyser og undersøgelser; aldrig til individuel sagsbehandling eller lignende. Interviewpersoner behandles fortroligt, således at ingen interviewpersoner risikerer at opleve negative konsekvenser som følge af deres deltagelse i et forskningsprojekt. Resultaterne af VIVEs undersøgelser offentliggøres således på en måde, så det ikke er muligt at identificere de medvirkende interviewpersoner.

Samtidig efterlever VIVE det danske 'Code of Conduct for Research Integrity' (Uddannelses- og Forskningsministeriet, 2014), som bl.a. fastslår, at forskning skal være ærlig, transparent og troværdig. Mette-Louise E. Johansen er antropolog, Lars Fynbo er sociolog, og forskningsprojektet er desuden underlagt hhv. The American Anthropological Association's 'Code of Ethics' og The American Sociological Association's 'Code of Ethics'.

VIVE ejer datamaterialet, som indgår i undersøgelsen. Det er ikke blevet delt med Københavns Politi eller andre myndigheder.

Denne undersøgelse har en særlig karakter, idet interviewpersonerne har en kriminalitetshistorik. I kontakten med interviewpersonerne har vi tydeligt kommunikeret vores etiske retningslinjer samt anmeldepligt. Vi har bl.a. informeret interviewpersonerne om, at vi ikke var interesserede i at kende til kriminelle forhold, som der ikke er faldet dom i. Vi har sagt til interviewpersonerne, at dette forbehold både vedrørte interviewpersonernes sikkerhed, men også vores egen sikkerhed.

VIVEs forskere er ikke i besiddelse af viden om strafbare forhold, der ikke allerede er retsforfulgt.

1.3 GVI-strategiens indhold

GVI-strategien består af bestemt tilrettelagte informationsmøder, hvor et budskab om konsekvenserne ved vold samt mulighederne for støtte til at komme ud af voldskriminalitet formidles til medlemmerne af de mest voldsprægede rocker-/bandegrupperinger i bybilledet. Derudover indebærer GVI-strategien, at der formuleres en sanktionspakke og en række støttemuligheder, som kan tages i brug – både i fredstid, og når grupperingerne involveres i voldelig konflikt.

GVI-strategien indeholder to slags informationsmøder:

1. Kollektive call-in-møder
2. Individuelle custom notifications.

Et call-in består af strategisk målrettet, kollektiv kommunikation til personer fra de mest voldelige grupperinger i rocker-/bandemiljøet. Call-in-møder gennemføres af en række myndigheder og civilsamfundsaktører og anvendes til en bred spredning af budskabet i GVI-strategien. I flere byer har call-in-møder således været tilrettelagt som store begivenheder. Det betyder, at mange medlemmer af en gruppering er samlet på lokaliteten, og der vil være flere grupperinger tilstede på samme tid. Deltagelse i møderne er obligatorisk, bl.a. fordi møderne er ressourcetunge. Typisk vil fokuspersonerne være i en tilsynsordning eller på prøveløsladelse og være forpligtede til et obligatorisk fremmøde på et call-in som forudsætning for prøveløsladelsen (se fx Hedlund, 2021: 9). Repræsentanter fra politiet, de sociale myndigheder og lokalsamfundet formidler deres budskaber ud fra et indstuderet manuskript, og der afholdes generalprøve, inden møderne gennemføres (O'Donnell & Aviles, 2017: 19). Call-in-møder er således forberedte og strukturerede møder, der kan gentages med jævne mellemrum i samme form.

Call-in-møder faldt bort i Københavns Politis afprøvning af indsatsen. Vi udfolder dette i næste kapitel.

Som supplement til call-in-møder – men i nogle tilfælde også som erstatning for disse – anvendes custom notifications. Custom notifications er individuelle, dialog-baserede møder med enkeltpersoner i en gruppering og få udvalgte myndigheder. Custom notifications tager form som samtaler, hvor myndigheder og aktører kommunikerer budskabet om konsekvenserne ved vold samt støttemuligheder i en uformel setting. Custom notifications foregår enten i hjemmet eller på en offentlig lokation, hvor man kan sidde afskærmet fra andre. Disse informationsmøder er mere fleksible og er bl.a. blevet brugt til at sikre udbredelsen af budskabet i grupperingerne efter et call-in-møde, men også til at forebygge hævnaktioner og nyrekruttering til vold (Hellfeldt et al., 2023: 13, Moyer, 2023).

I den danske tilpasning af GVI-strategien endte det med, at indsatsen alene blev baseret på custom notifications. I næste kapitel beskriver vi baggrunden for denne tilpasning af strategien, og hvad det medførte i praksis.

Informationsmøderne består af tre komponenter, som vi vil betegne som indsatsens kerneelementer (se Kapitel 7). De tre komponenter kan sammensættes forskelligt (nogle udgås, andre opprioriteres). De består samlet set af et budskab om:

1. **Konsekvens og straf:** Politiet formidler et klart budskab til målgruppen om de konsekvenser og strafferetlige følger, vold vil medføre. Der gøres brug af alle forhåndenværende sanktioner, som er de greb, politiet kan tage, fx opholdsforbud, kontaktforbud, prioriteret efterforskning af igangværende sager eller udvidet myndighedssamarbejde mv. Følges budskabet ikke, er det sådanne sanktioner, der træder i kraft over for alle medlemmer af grupperingen, så individer og netværk ikke er i tvivl om, at straffen rammer alle og er hurtig og konsekvent.
2. **Hjælp og støtte:** De sociale myndigheder tilbyder muligheder for at forandre livssituationen for personer i grupperingen, fx exit og hjælp i velfærdssystemet. Efterleves budskabet om at stoppe volden, skal der tilbydes reelle muligheder for at vælge en anden vej end voldskriminalitet.
3. **Moralsk appel:** Repræsentanter og pårørende fra lokalsamfundet kommunikerer en moralsk appel om at stoppe volden. Der kommunikeres et tydeligt budskab om, at volden ikke tolereres, og hvad den forvolder af skade og smerte på civilsamfundet. Civilsamfundsrepræsentanter kommunikerer samtidig et ønske om at inkludere målgruppen, og at lokalsamfundet gerne "vil dem". Der bruges 'voices of pain', som er pårørende til skuddræbte, 'moral voice messengers', som er personer, som har en vigtig autoritet og rolle i lokalsamfundet, eller 'voices of regret', som er tidligere rocker-/bandemedlemmer og voldsudøvere, der har forladt rocker-/bandemiljøet.

GVI-strategien bygger på en logik om gruppedynamikker (Tillyer & Kennedy, 2008). Der arbejdes med hele grupperinger og en form for "kollektiv afstraffelse". Det vil sige, at en voldshandling begået af enkelte gruppemedlemmer vil føre til massivt fokus på og afstraffelse af samtlige medlemmer i grupperingen, såfremt der er hjemmel for at udføre sanktioner over for de enkelte medlemmer. Den gruppering, der begår vold, får hele politiets opmærksomhed, og alle i grupperingen kommer i fokus. Fokus kommer derudover fra en lang række aktører og myndigheder.

Gruppedynamikkerne er også centrale i forhold til at udbrede de informationer, der bliver leveret på call-in-møder og custom notifications om konsekvenserne ved vold. Der udvælges en række fokuspersoner fra rocker-/bandegrupperingerne, som skal deltage i informationsmøderne og derefter udbrede budskabet om straf og støtte i miljøet med det formål at påvirke gruppens normer og betingelser.

I perioden mellem og efter call-in-møder/custom notifications skal politiet, de sociale myndigheder og civilsamfundsorganisationerne kunne løfte de sanktioner, straffe, og støttemuligheder, som de formidler. Både sanktioner og støtte udføres så effektivt og innovativt som muligt gennem udvidet myndighedssamarbejde og samarbejde med lokalsamfundet. I Danmark blev GVI-strategien udført af nærpolitiet i samarbejde med medarbejdere fra Københavns Kommunes Kriminalpræventive enhed (EKI).

I Danmark omfatter mange af sanktionerne i Forenet Mod Vold de initiativer, der fremgår i den nationale bandepakke, som vi derfor vil beskrive uddybende i næste afsnit.

1.4 Retspolitisk kontekst: Bandepakkerne I-IV

De sidste 10-15 år har vi set et øget politisk fokus på udviklingen af organiseret voldskriminalitet i rocker-/bandemiljøet i Danmark. Indsatsen mod rocker-/bandemiljøet er policy-drevet i form af en national bandepakke indført i 2009, som er blevet revideret fire gange af skiftende regeringer frem til 2023. Bandepakken giver en national policy og retspolitisk ramme, der er bestemmende for, hvilke greb politiet, kommunen og andre myndigheder har til rådighed inden for lovens rammer. Med vedtagelsen af nye/reviderede bandepakker er der gennem årene foretaget flere lovgivningsmæssige ændringer for at give hjemmel til de greb og sanktioner, som den foreskriver (fx Folketinget 2014; 2024). Bandepakken danner også den retspolitiske ramme for Forenet Mod Vold. Dette gælder både i forhold til sanktioner, straf og forebyggende støttemuligheder målrettet personer, der ønsker at forlade rocker-/bandemiljøet. Den sanktionspakke, som vi senere beskriver i forbindelse med

Forenet Mod Vold, tager således afsæt i flere af de initiativer, der blev implementeret i forbindelse med Bandepakke III og Bandepakke IV.

I 2009 blev den første nationale bandepakke, 'Styrket indsats mod bandekriminalitet', lanceret af den daværende VK-regering og justitsminister Brian Mikkelsen (Justitsministeriet, 2009; Folketinget, 2009). Med Bandepakke I indførte regeringen § 81 a i straffeloven – den såkaldte bandebestemmelse – som var en særlig bestemmelse om fordobling af straffen for visse forbrydelser begået i forbindelse med en bandekonflikt. Samtidig indførte regeringen strafskærpelser på våbenområdet, som omfattede alle grove overtrædelser, uanset om den konkrete overtrædelse havde baggrund i et verserende væbnet opgør eller ej (Justitsministeriet, 2009). Disse lovændringer var et centralt led i udmøntningen af den første bandepakke i Danmark, som efterfølgende skulle fungere som national, retspolitisk ramme for både politiets og kommunernes muligheder for sanktioner, straf og forebyggelse over for rocker-/bandemedlemmer.

Efter 2009 er den nationale bandepakke blevet revideret flere gange under skiftende regeringer. I Bandepakke II og Bandepakke III fra 2014 og 2017 blev særbestemmelserne om øget straf udvidet, så de kunne tages i brug uafhængigt af verserende bandekonflikter og i forhold til flere typer forbrydelser i rocker-/bandemiljøet (Regeringen, 2014; Folketinget, 2014; Regeringen, 2017).

I Bandepakke II blev politiets værktøjer til styring af områder med rocker-/banderelateret kriminalitet styrket, fx med udvidet zoneforbud (Folketinget, 2014). Den forebyggende indsats mellem kommune og politi blev også udvidet, bl.a. i forhold til udveksling af oplysninger og i forhold til indsatser som bekymringssamtaler, det nationale bandeexitprogram og oplysninger til forældre til rocker-/bandemedlemmer over 18 år. Efterfølgende blev der i 2016 indført en markant stramning i udvisningsreglerne i Udlændingelovens § 22- § 27a, hvorunder der som udgangspunkt skulle ske udvisning i forhold til fængselsstraf til udlændinge, medmindre dette "med sikkerhed ville være i strid med Danmarks internationale forpligtelser" (Udlændingeloven § 26, stk. 3).

I Bandepakke III blev der indført 28 initiativer, som skulle øge trygheden for borgere, udvide strafframmen og øge presset på rocker-/bandemedlemmer i gadebilledet (Regeringen 2017). Blandt andet blev straffen for skyderi i offentligt rum skærpet, der blev indført skærpet straf ved konfliktoptrapning, skabt mulighed for lukning af rockerborge, fordoblet straf ved ulovlig våbenbesiddelse, afskaffet prøveløsladelse af rocker-/bandemedlemmer dømt efter bandebestemmelsen, øget mulighed for styrket efterforskning og indført udvidet zoneforbud.

Den seneste Bandepakke IV, 'Trygge nabolag i hele Danmark, strammere greb om banderne', blev indført i november 2023 af den nuværende SVM-regering og justitsminister Peter Hummelgård (Regeringen, 2023a; Regeringen, 2023b). Bandepakken

indeholder 44 initiativer, som igen skulle udvide strafframmen på en række områder og give politiet udvidede beføjelser til bl.a. vidensudveksling med eksterne parter samt overvågning og styring i de udsatte boligområder. Initiativerne omhandler forbud mod banderekruttering, udvidede sanktionsmuligheder, skærpede straffe mod bl.a. ulovlig våbenbesiddelse, knivoverfald og ydmygelsesvold, flere værktøjer til efterretning og overvågning samt styrket indsats over for grænseoverskridende kriminalitet. De fleste af de 44 initiativer i Bandepakke IV vil i et fremtidigt perspektiv kunne have relevans for sanktionspakken i Forenet Mod Vold, idet de introducerede nye værktøjer til politiets efterforskning (Regeringen, 2023b: 6) samt nye virkemidler som fx udvidet opholdsforbud, kontaktforbud, skærpet straf for vold og ulovlig tvang af ydmygende karakter, dobbelt straf for rocker-/bandegrupperingernes økonomiske kriminalitet, bedre forudsætninger for at forbyde rockerborge og bandeklubhuse og udvidelse af politiets muligheder for hemmelig ransagning (Regeringen 2023b: 4-5). I Bandepakke IV er der desuden et eksplicit tiltag til et udvidet 'Al Capone'-samarbejde. Al Capone-tilgangen bygger på et tværsektorielt samarbejde mellem politi, skat og kommunale myndigheder, som har gjort det vanskeligere for rocker-/bandemedlemmer at anvende den profit, der skabes ved organiseret kriminalitet, ligesom det har muliggjort at straffe rocker-/bandemedlemmer for skatteunddragelse, socialt bedrageri og lignende (se Det Kriminalpræventive Råd, 2024). Bandepakke IV tilsiger, at modellen skal styrkes, ved at National enhed for Særlig Kriminalitet (NSK) inddrager Erhvervsstyrelsen og Skatteforvaltningen i en tværfaglig efterforskningsgruppe.

Bandepakke IV indfører også en videreudvikling og udbredelse af den såkaldte 'knock-knock'-strategi (Regeringen 2023a: 8), der indebærer, at politiet aktivt opsøger unge, der er på kanten af rocker-/banderelateret kriminalitet for at tage en forebyggende dialog med dem. Knock-knock-strategien er flere gange blevet nævnt af politiet i vores interviews om Forenet Mod Vold. Strategien er rettet til, at unge med tilknytning til det kriminelle miljø opsøges af politiet for at forhindre, at de bliver en del af den kriminelle fødekæde. I vores interviews med politiet blev strategien sammenlignet med Forenet Mod Vold i den forstand, at den er baseret på myndighedernes opsøgende, målrettede og fokuserede videreformidling af et budskab om konsekvenserne af vold i rocker-/bandemiljøet. Knock-knock-strategien afskiller sig dog fra Forenet Mod Vold på flere væsentlige punkter. For det første er formålet med knock-knock-strategien at forebygge rekruttering, og strategien er tilegnet unge i udkanten af rocker-/bandemiljøet. I modsætning hertil har Forenet Mod Vold til formål at reducere den grove vold blandt de mest voldsudøvende grupperinger i rocker-/bandemiljøet. Det er således et målrettet, forebyggende værktøj, der kan tages i brug over for de mest voldserfarne rocker-/bandemedlemmer og ikke over for unge i risiko for rekruttering. Derudover er både politiet og kommunen repræsenteret under Forenet Mod Vold, idet der også gives informationer om støttemuligheder i forhold til eventuelt exit. Knock-knock-strategien udføres kun af politiet, og støtte- og hjælpemuligheder har ikke på samme måde været centrale i det budskab, der blev leveret.

1.5 Rocker-/banderelateret vold i Danmark

Politiets nøgletal på rocker-/bandeområdet viser bl.a. opgørelser af antallet af rocker-/bandemedlemmer samt rocker-/banderelaterede antal sigtelser, strafmasse og skudepisoder, sårede og dræbte for hvert år. I dette afsnit gives et kort overblik over politiets nøgletal i perioden fra 2021 til 2024, hvor Forenet Mod Vold blev udviklet og afprøvet i København.

Det skal understreges, at politiet vurderer, at der vil være et mørketal i forhold til den vold, der ikke anmeldes i rocker-/bandemiljøet. Desuden skal det fremhæves, at nøgletallene er trukket i en fredsperiode i rocker-/bandemiljøet, hvorimod bandekrigen i 2017 viste dobbelt så mange skyderier i det offentlige rum (87 tilfælde), men dog samme niveau af sårede (45 personer) og dræbte (3 personer) efter skud, knivstik mv. som i 2021-2024 (Rigspolitiet, 2017).

Tabel 1.1 Antallet af rocker-/bandemedlemmer i Danmark

2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1.520	1.376	1.257	1.314	1.120	1.133	1.233	1.301	1.308	1.257	1.315

Kilde: Tabellen er baseret på nøgletal fra Rigspolitiet 2014, 2015, 2016, 2017; Nationalt Efterforskningscenter 2018, 2019, 2020; National enhed for Særlig Kriminalitet 2021, 2022, 2023, 2024.

Tabel 1.1 viser udviklingen i antallet af rocker-/bandemedlemmer fra 2014 til 2024. Politiets seneste nøgletal fra 2024 viser, at der var 1.315 personer registreret som værende tilknyttet en rocker-/bandegruppering i Danmark ved udgangen af september 2024. Dette antal har, som det fremgår, ligget relativt stabilt hen over de sidste 10 år, dog fluktuerende med mellem 100-200 personer over årene.

Tabel 1.2 Udviklingen i strafmassen og antallet af sigtelser

	2021	2022	2023	2024
Strafmasse	477	375	314	-
Sigtelser	3.357	2.780	3.118	2.181 (2.908)*

Note: * National enhed for Særlig Kriminalitet har opgjort antallet af sigtelser for overtrædelser af straffeloven, lov om euforiserende stoffer, våbenloven eller andre særlove for rocker-/bandemedlemmer for januar-september 2024 til 2.181 sigtelser. Det svarer til 242 sigtelser i gennemsnit om måneden. Hvis vi antager, at det samme gennemsnit også kommer til at gælde for oktober-december, bliver det samlede antal sigtelser for 2024 på 2.908 sigtelser.

Kilde: Tabellen er baseret på nøgletal fra National enhed for Særlig Kriminalitet, 2021, 2022, 2023, 2024.

Tabel 1.2 viser udviklingen i strafmassen samt udviklingen i antallet af sigtelser for overtrædelser af straffeloven, lov om euforiserende stoffer, våbenloven eller andre særlove for rocker-/bandemedlemmer. Ved strafmasse forstås det samlede antal års fængsel, som rocker-/bandemedlemmer er idømt det pågældende år. Det vil sige, at hvis to kriminelle dømmes til hhv. 5 og 10 års fængsel, er den samlede strafmasse for de to personer 15 år. Den samlede strafmasse for rocker-/bandemedlemmer opgøres af politiet ved udgangen af hvert år. Tallene viser, at den samlede strafmasse for rocker-/bandemedlemmer i Danmark var på 477 års fængselsstraf i 2021 og 314 års fængselsstraf i 2023, hvilket svarer til et fald i strafmassen på 163 års fængselsstraf fra 2021 til 2023 (34 %). I perioden fra 2021 til 2023 blev der i gennemsnit hvert år idømt i alt 388 års fængsel til medlemmer fra rocker-/bandemiljøet i Danmark. Tallene for 2024 er endnu ikke offentliggjort.

Antallet af sigtelser for overtrædelser af straffeloven, lov om euforiserende stoffer, våbenloven eller andre særlove for rocker-/bandemedlemmer faldt i samme periode fra 3.357 sigtelser i 2021 til 3.118 sigtelser i 2023, hvilket er svarende til et fald på 7 %.

Som det fremgår af tabellen, er antallet af sigtelser fluktueret en del over de fire år. Det er usikkert, hvad baggrunden er for disse udsving. Antallet af sigtelser afhænger dels af det generelle kriminalitetsniveau, og hvor aktive grupperingerne er, dels af hvor effektive politiet er til at opklare kriminaliteten, og dels af hvor stort et fokus politiet har på målgruppen, herunder særlige aktioner, visitationszoner, målrettede efterforskninger mv. Politiets oplevelse, af at den grove vold fylder meget i rocker-/bandemiljøet og tager mange politiressourcer, afspejles måske også i antallet af sigtelser, som bl.a. indebærer sigtelser for overtrædelser af våbenloven, trusler mv.

Tabel 1.3 Udviklingen i antallet af skudepisoder, sårede og dræbte

	2021	2022	2023	2024 (jan.-sep.)
Skudepisoder	33	18	21	19 (25)
Sårede	27	40	49	22 (29)
Dræbte	6	4	4	2 (3)

Note: Tallene i parentes er baseret på det gennemsnitlige antal månedlige skudepisoder, sårede og dræbte for perioden januar-september 2024 og på, at hver af de sidste 3 måneder – oktober, november og december 2024 – vil have det samme månedlige antal hhv. skudepisoder, sårede og dræbte som gennemsnittet for de første 9 måneder.

Kilde: Tabellen er baseret på nøgletal fra National enhed for Særlig Kriminalitet 2021, 2022, 2023, 2024.

Tabel 1.3 viser det samlede antal rocker-/banderelaterede skudepisoder opgjort pr. år i perioden 2021 til 2024. Under det samlede antal skudepisoder viser tabellen det samlede antal sårede og antallet af dræbte som følge af rocker-/banderelaterede skud, knivstik mv.

I sammenligning med nabolandet Sverige, hvor GVI-strategien er implementeret i flere byer, er både antallet af skudepisoder og antallet af dræbte ved skud, knivstik mv. forsvindende lille i Danmark. I samme periode i Sverige lå antallet af rocker-/banderelaterede skuddrab på 45 personer i 2021 mod 6 personer i Danmark, 62 i 2022 mod 4 i Danmark, 53 i 2023 mod 4 i Danmark og 44 i 2024 mod 2 i Danmark (se SVT Datajournalistik, 2023). Det skal dog understreges, at antallet af sårede i sager om voldshændelser i Danmark ligger noget højere end antallet af dræbte, som vist i Tabel 1.3.

Overordnet set viser nøgletallene, at antallet af rocker-/bandemedlemmer har ligget relativt stabilt hen over de sidste 10 år. I perioden 2021-2024 har strafmassen været faldende, mens antallet af sigtelser har fluktueret en del. Antallet af sårede er steget markant mellem 2021 og 2022, hvorfra det har holdt niveauet til 2023 og ser ud til at være faldende igen i 2024. Antallet af dræbte som følge af skud, knivstik mv. har ligget relativt stabilt mellem 2021-2024. Tallet er meget lavt i sammenligning med nabolande som fx Sverige.

1.6 Rapportens opbygning

Rapportens første del består af en kort opsummering af de vigtigste pointer fra erfaringsopsamlingen af Forenet Mod Vold. Herefter følger Kapitel 1 (indeværende kapitel) med en indledning til rapporten, som skitserer baggrunden for Københavns Politis udvikling af Forenet Mod Vold, GVI-strategiens indhold samt den retspolitiske kontekst og omfanget af rocker-/banderelateret vold i Danmark. Indledningen afrundes med nærværende læsevejledning til rapporten. Kapitel 2 er en indsatsbeskrivelse af Forenet Mod Vold og herunder en beskrivelse af rationalet i den amerikanske GVI-strategi.

Rapportens anden del – Kapitel 3 og Kapitel 4 – indeholder en erfaringsopsamling fra afprøvningen af Forenet Mod Vold. I Kapitel 3 analyseres erfaringerne fra målgruppens perspektiv. Målgruppen udgøres af rocker-/bandemedlemmer fra de mest centrale grupperinger i rocker-/bandemiljøet i København. I Kapitel 4 analyseres erfaringerne fra de fagprofessionelles perspektiv. Disse udgøres af Københavns Politis projektledergruppe til Forenet Mod Vold, nærbetjente fra alle sektioner af Københavns næropoliti samt medarbejdere fra EKI.

Erfaringsopsamlingen er struktureret ens i Kapitel 3 og Kapitel 4. Vi gennemgår erfaringer med custom notifications, straf og øget politifokus samt støtte og exittilbud. Derudover analyserer vi nogle temaer, som har vist sig at være væsentlige for både de fagprofessionelle og målgruppen. Disse omhandler 1) rocker-/bandemiljøet i København, 2) opfattelser af volden, voldskæder og voldsspiraler og 3) parternes

møde og oplevelser med hinanden. I kapitlerne fremhæver vi nogle af de fordele, ulemper og dilemmaer, som parterne har beskrevet, og hvilke forudsætninger der mener, der skal være på plads, for at Forenet Mod Vold kan gennemføres succesfuldt.

Rapportens sidste afsnit består af afsluttende kommentarer og en kortfattet opsamling på Forenet Mod Vold i Danmark i forhold til den amerikanske GVI-strategi.

Forskningsprojektets metode til interviews og analyse findes i Kapitel 6. Beskrivelsen af GVI's tre kerneelementer findes i Kapitel 7. Et eksempel på politiets og kommunens samtalepunkter under custom notifications findes i Bilag 1.

2 Indsatsbeskrivelse: Forenet Mod Vold

I 2021 nedsatte Københavns Politi en projektledergruppe, som havde til ansvar at koordinere og organisere GVI-strategien i København. Titlen på indsatsen – 'Forenet Mod Vold' – peger både på myndighedssamarbejdet, samarbejdet med lokalsamfundet og inddragelsen af målgruppen i nedbringelsen af vold i rocker-/bandemiljøet. Med anvisninger fra David Kennedy og et team af konsulenter fra NNSC ved John Jay College of Criminal Justice i New York foretog projektledergruppen en problemorienteret analyse af rocker-/bandemiljøet i København. De formulerede indsatsens hovedfokus og problem til at være gruppebaseret grov vold, dvs. vold begået af mere end én person, herunder skudepisoder, knivstikkeri og overfald. I modsætning til USA og fx Sverige, hvor GVI-strategien primært har været målrettet nedbringelsen af skudepisoder, blev Forenet mod Vold således målrettet en bredere kategori af grov vold.

I 2021 arbejdede projektledergruppen primært på at forberede organisationen internt ved Københavns Politi samt at etablere og formulere samarbejdet med EKI. Samtidig skulle projektledergruppen afsøge betingelserne for en udrulning af Forenet Mod Vold i København og klargøre processen. De stødte i den sammenhæng på en række barrierer, primært i forhold til den danske lovgivning. Det betød væsentlige forsinkelser i afprøvningen af strategien samt væsentlige ændringer af den oprindelige GVI-strategi. I dette kapitel gennemgår vi de beslutninger og omstændigheder, der fandt sted undervejs, og som ledte til, at indsatsen fik en bestemt form.

I det følgende vil vi først beskrive rationalet bag den amerikanske GVI-strategi, og derefter beskriver vi udformningen og afprøvningen af den danske indsats, Forenet Mod Vold.

2.1 Rationalet bag Forenet Mod Vold

GVI-strategien bygger på teorier om fokuseret afskrækkelse og 'pulling levers' til at reducere voldskriminalitet (Kennedy 1997; Kennedy, 2021). I fokuseret afskrækkelse benyttes metoder, der skal tilvejebringe en hurtig, præcis og streng straf. Logikken er, at hvis truslen om straf opleves som en reel risiko og negativ konsekvens for personer, der begår voldskriminalitet, så vil den have en afskrækkende effekt på målgruppen (Braga & Kennedy, 2021; Stafford & Warr, 1993; Zimring & Hawkins, 1973).

GVI-strategien trækker på alle forhåndenværende virkemidler inden for lovens rammer ('pulling every lever') til gennemførelsen af overvågning, efterforskning, straf, kontrol og intensiv patruljering. Sanktionspakken, der tilknyttes GVI-strategien, består af allerede eksisterende virkemidler, men de skal gerne rulles ud på innovative måder, så målgruppen oplever, at der sker noget nyt (Kennedy, 1997; Kennedy et al., 1996). Som vi vil uddybe nedenfor, er fokuseret afskrækkelse baseret på logikken om 'rational choice', altså at voldsudøvere træffer et bevidst valg om at begå vold – eller omvendt er i stand til at træffe et rationelt valg om at lade være med at begå vold, såfremt risikoen for straf er stor nok.

Pulling levers er en problemorienteret metode. Den består i, at politiet først udvælger et specifikt problem – i dette tilfælde rocker-/banderelateret grov vold og skyderi – hvorefter der rammesættes en konsekvensbaseret respons på problemet. Responsen kommunikerer af både myndigheder og civilsamfund til udøverne af problemet, som i dette tilfælde vil være de groveste voldsudøvere og mest voldelige grupperinger i rocker-/bandemiljøet (Corsaro & Engel, 2015). Den problemorienterede tilgang indebærer, at politiet foretager en analyse af det udvalgte problem og dets lokale omfang, karakter og årsager, samt hvilke aktører der skal involveres for at skabe langsigtede forandringer. I de fleste byer, der har implementeret GVI-strategien, har der været en tydelig samarbejdsstruktur mellem politi, kriminalforsorg, repræsentanter fra retsvæsenet, sociale myndigheder, civilsamfundsorganisationer og repræsentanter og pårørende fra lokalsamfundet. Disse aktører har været sat sammen for at skabe tilstrækkelig kapacitet til at udføre det operationelle arbejde med GVI-strategien (se også Hellfeldt et al., 2023: 11). Pulling levers anvendes i GVI-strategien til at trække på alle tænkelige virkemidler til fokuseret afskrækkelse, men tilgangen anvendes også til at identificere og igangsætte alle tænkelige støttemuligheder til personer, der ønsker at stoppe volden. Det kan fx være personer, der skal have assistance til at forlade rocker-/bandemiljøet gennem bandeexit eller støtte til bolig, uddannelse og arbejde.

Endelig bygger GVI-strategien på en logik om gruppedynamikker som nævnt i indledningen (Tillyer & Kennedy, 2008: 77). Teorien er, at fokuseret afskrækkelse virker gennem påvirkning af grupperinger indefra. Tesen handler om uformel social kontrol, hvor man forventer, at det vil afholde personer fra at begå vold, hvis deres handling får konsekvenser for hele grupperingen, og at det kan skabe et pres indefra imod brugen af vold, som vil virke forebyggende i sig selv. Gruppedynamikkerne er også centrale i forhold til at udbrede informationer om konsekvenserne ved vold. GVI-strategien er baseret på at udbrede budskabet om straf og støtte som ringe i vandet gennem 'mund til mund-metoden' i det kriminelle miljø for til sidst at påvirke gruppens normer og betingelser. Det er således en forebyggelsesmetode, der tager udgangspunkt i, at grupperingerne har stærke styrekræfter indefra, der leder dem ud i bestemte adfærdsmønstre og former for socialitet, som myndigheder og civilsamfundet skal kunne forstå at tale til og påvirke i en ønsket retning.

2.2 Målgruppeudpegning

Målgruppen for GVI-strategien er de grupperinger, som står for den groveste vold og skyderier i rocker-/bandemiljøet. Målgruppeudpegningen sker ud fra en vurdering af fokuspersonernes position og rolle i grupperingerne. De vil ofte være toneangivende og have en central placering i hierarkiet i deres miljø, således at de har tyngde nok til at kunne videregive et budskab om indsatsen, men også potentielt være modtagelige over for tilbud om forandring. De centralt placerede "mellemledere" er mere egnede som målgruppe end de øverste i toppen af hierarkiet, som kan være nogle af dem, der drager mest fordel af volden eller selv iværksætter den og dermed kan være sværere at overbevise om, at volden er forkert og bør stoppe.

På baggrund af en lokal analyse foretog projektledergruppen sammen med Københavns Politis efterforskningsenhed en måludpegning af fokuspersoner i rocker-/bandemiljøet. Der blev lavet en forudgående analyse, af hvem der tilhørte de mest voldsdrivende grupperinger i Københavns politikreds, og udvalgt ca. 30 fokuspersoner, som skulle danne målgruppe for call-in-møder og/eller custom notifications.

I problemanalysen gik man ca. 5 år tilbage i forhold til voldsepisoder i hele politikredsen, og det var tanken, at alle aktive grupperinger i kredsen skulle være repræsenteret. Personer med fx psykisk sygdom og/eller stofmisbrug blev ikke måludpeget. Listen over fokuspersoner blev senere kvalificeret af nærpolitiet ud fra deres viden om målgruppen, enkelte personer blev fjernet fra listen, mens nye blev sat på efter rådgivning fra nærbetjentene.

2.3 Sanktionspakken

Det var oprindeligt forventningen, at politiet ville tage udgangspunkt i en samlet vurdering af det konkrete trusselsbillede i forhold til, hvilke voldshandlinger der foranledigede en sanktion, og hvad sanktionen skulle indebære. En sanktion kunne fx bestå af øget patruljering i et område eller prioritering af verserende efterforskning på en gruppering. Sanktionen kunne også indebære inddragelse af en række eksterne myndigheder, fx Skat eller erhvervsstyrelsen, som man også har tradition for i Al Capone-samarbejdet (Regeringen, 2023a).

Forenet Mod Vold skulle på samme måde involvere flere myndigheder i en koordineret sanktionspakke over for de udvalgte grupperinger, herunder bl.a. kommune, kriminalforsorg og politi. Det nye var, at sanktionerne skulle nå ud på hele grupperinger, såfremt der var hjemmel for dette, og ikke kun rettes mod enkeltpersoner i forbindelse med en voldssag. Brugen af sanktioner afhænger naturligvis af, hvad der er hjemmel for i forhold til enkeltpersonernes sager, mistankegrundlag mv.

Projektledergruppen brugte 2021-2022 på at arbejde med sanktionspakken til Forenet Mod Vold. De skulle afklare, hvilke sanktioner og virkemidler de kunne tage i brug inden for lovens rammer, samt hvilke myndigheder de ville kunne trække ind i et samarbejde afhængigt af behov og situation. Som nævnt ovenfor var sanktionerne tæt forbundne med de initiativer, der var implementerede i den gældende nationale bandepakke, som på det tidspunkt var Bandepakke III. Samtidig afventede politiet i denne periode, at regeringen kom med et udspil til en revideret bandepakke (Bandepakke IV), som indeholdt nye initiativer til politiets arbejde.

Forberedelsesarbejdet omkring sanktionerne var ikke færdigt, men skulle fortsat konkretiseres, da indsatsen blev afprøvet i 2023. Det vil sige, at projektledergruppen igangsatte afprøvningen af indsatsen med en sanktionspakke, som ikke var helt på plads eller udførligt defineret. Desuden var sanktionerne som udgangspunkt nødt til at være situationsbestemte. Det skyldtes først og fremmest, at de hænger sammen med den kriminalitet, der begås, og kun kan bruges, når der er hjemmel til det. Så hvilke greb, der ville blive relevante over for hvilke grupperinger og personer, var vanskeligt at sige på forhånd. Overordnet set betød dette, at det ikke var alt, der på forhånd var defineret som sanktionsmulighed, og det kunne fremstå uklart for nærpolitiet, hvad de præcis skulle og kunne gøre. Et eksempel på en sådan uklarhed kunne være, om et øget fokus på en bestemt gruppering indebar, at politiet måtte undersøge alle medlemmernes forretning (fx kiosker) i forhold til Forenet Mod Vold.

2.4 Udskiftningen af call-in-møder med custom notifications

Projektledergruppen mødte i forberedelsesfasen i 2021-2022 en række barrierer, der førte til ændringer og tilpasninger af centrale dele af den amerikanske udgave af GVI-strategien. Først og fremmest viste det sig på det givne tidspunkt ikke muligt at gennemføre call-in-møder i Danmark. I USA er call-in-møder målrettet personer, som er på prøveløsladelse/i tilsynsordning, eller som har ledsaget udgang fra fængsel, hvor man har kunnet bruge tilsynsforpligtelsen til at få dem til at deltage på møderne. Det vil sige, at call-in-møderne bliver arrangeret i samarbejde mellem politiet og kriminalforsorgen (eller tilsvarende organisationer), som har hjemmel til at gøre møderne obligatoriske for fokuspersonerne.

I Danmark tillader lovgivningen ikke prøveløsladelse af personer, der afsoner en dom efter straffelovens § 81a, som bl.a. anvendes over for rocker-/banderelateret

grov vold.¹ Personer, der afsoner dom for rocker-/banderelateret vold, har heller ikke tilladelse til ledsaget udgang. Denne lovgivningsmæssige barriere betød, at målgruppen for call-in-møder skulle være på fri fod eller alternativt, at call-in-møder skulle gennemføres i fængslerne. Hvis politiet ville forsøge at gennemføre call-in-møder for fokuspersoner på fri fod, så havde de ingen hjemmel til at forpligte personerne på deltagelse. Politiet vurderede på den baggrund, at de omkostnings- tunge call-in-møder dermed risikerede at ende i spildte ressourcer.

En anden lovgivningsmæssig barriere lå i persondataloven (GDPR). I Danmark er der ikke hjemmel til at dele oplysninger med eksterne aktører, civile og myndigheder om, hvem der er registrerede som rocker-/bandemedlemmer i Rigspolitiets Nationale Efterforskningscenter, eller hvilket rocker-/bandetilhørsforhold de har. Det er derudover kun i fora med et kriminalpræventivt sigte, at politiet kan dele oplysninger med andre myndigheder om enkeltpersoners kriminelle forhold, og myndighederne skal have handlingspligt i personernes sag for at dele denne viden. Dette sker med hjemmel i retsplejelovens §115, der tillader, at politiet videregiver oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold til andre myndigheder (indbefatter ikke oplysninger om banderegistreringer), hvis det anses for nødvendigt for det kriminalitetsforebyggende samarbejde. Retsplejelovens §115 bruges som hjemmel til informationsdeling mellem skole, socialvæsen og politi i SSP-samarbejdet, psykiatri, socialvæsen og politi i PSP-samarbejdet og mellem kriminalforsorgen, socialvæsen og politi i KSP-samarbejdet. Call-in-møder ville involvere langt flere aktører end sagsbehandleren på enkeltsager.

Desuden tillader lovgivningen heller ikke, at de involverede parter i rocker-/bandemiljøet får kendskab til hinandens registreringer som rocker-/bandemedlemmer i politiets system via deres deltagelse i call-in-møder.

Projektlederen fortalte, at forskellen på lovgivningen i USA og Danmark blev helt tydelig for projektledergruppen, da de besøgte NNSC i Miami:

Man kan sige, hele vores rocker-/bandemonitering er jo dybest set hemmelig og kun noget, politiet har adgang til. Og ikke engang hele politiet. Så når det kommer til bandeområdet, så kan det ikke systematisk bare deles internt i politiet og i endnu mindre grad til eksterne myndigheder. Så der er meget af det, vi ved, som vi ikke bare kan sige til kommune eller kriminalforsorg og slet ikke til andre aktører, som boligorganisationer eller private institutioner eller lignende (...). Nu har vi været i USA på studietur (...) Og der har vi været vidne til nogle møder, hvor de har siddet konkret

¹ Ifølge straffelovens §81a forhøjes straffen indtil det dobbelte, hvis lovovertrædelsen har baggrund i eller er egnet til at fremkalde en konflikt mellem grupper af personer, hvor der som led i konflikten enten anvendes skydevåben eller anvendes våben eller eksplosivstoffer, som pga. deres særdeles farlige karakter er egnet til at forvolde betydelig skade, eller der begås brandstiftelse.

og snakket om shooting reviews og incident reviews, hvor de sidder og taler, om der har været en skudepisode, en eller anden er blevet skudt, og hvad der er sket, og hvem gjorde hvad, og hvorfor (...) Og der sidder de sammen med hospitalsvæsenet, noget sundhedspersonale, en frivillig NGO og en privat projektleder, som er hyret ind til at drive møderne. Og de deler frit relativt personfølsomme oplysninger, som vi aldrig i en dansk kontekst ville dele i sådan et forum.

Som nævnt opstod der endvidere en lovgivningsmæssig og sikkerhedsmæssig barriere i forbindelse med at samle grupperinger på samme lokation og over for offentligheden. Sikkerheden handlede om, at personer fra forskellige grupperinger skulle deltage på samme møde og på den baggrund ville kunne identificere hinanden som rocker-/bandemedlemmer. En af projektlederne uddybede:

Hvis vi inviterer vi dem ind på baggrund af deres kriminalitetshistorik, så afslører vi både over for grupperingerne, internt over for hinanden, men også over for publikum og talerne, at der her er tale om en person med en kriminel fortid og bandetilknytning (...) Og det er jo en oplysning, vi nok vurderer ikke kan deles i en bredere offentlighed. Der sidder også (...) repræsentanter for lokalsamfundet, folk, de kender i forvejen, fra børnehaver eller fritidshjem eller skoler. Og den offentlighed har vi vurderet... har ikke ret til at få de oplysninger.

Efter en længere undersøgelsesproces besluttede Københavns Politis projektledergruppe derfor i 2022 at omlægge den danske indsats fra en kollektiv til en individuel indsats. Det betød, at man udskiftede de kollektive call-in-møder med individuelle custom notifications. Dermed gik man fra en samarbejdsmodel mellem politi, sociale myndigheder, retsvæsen, kriminalforsorg, civilsamfundsorganisationer og pårørende til en samarbejdsmodel, der udelukkende involverede politi og sociale myndigheder. Dette betød således også, at det ene kerneelement – civilsamfundets moralske appel – udgik af indsatsen, og det blev ikke muligt at holde call-in-møder i Danmark.

2.5 Samarbejdspartnere

Det var oprindeligt forventningen, at de udvalgte fokuspersoner hørte under Kriminalforsorgen i Frihed (KiF), og at det i praksis blev KiF, der skulle indkalde personer i deres tilsyn til deltagelse i call-in-møder. Forventningen var at indkalde to fokuspersoner fra hver gruppering og undgå fokuspersoner med aktuelle højspændte konflikter, idet dette både kunne udgøre en sikkerhedsrisiko, men også tilsøre det budskab, som skulle formidles. Konkret forventede politiet, at de udvalgte

fokuspersoner ville blive taget imod af deres tilsynsførende og orienteret om dagsordenen og formen inden et call-in-møde. Oplægsholdere på call-in-møderne ville være forskellige myndigheder, herunder kommune, kriminalforsorg, advokater samt anklagere og politi. Budskabet skulle koordineres, øves på forhånd og indeholde en simpel besked om, at vold og voldelig adfærd ikke tolereres, at voldshandlinger ville resultere i et øjeblikkeligt øget politifokus på hele grupperingen med massive sanktioner, såsom opholdsforbud, visitationszoner, prioriteret efterforskning og overvågning, men også at fokuspersonerne var velkomne (tilbage) i lokalsamfundet, hvis de stoppede volden. Herudover forventedes også et oplæg fra fx sygehusvæsenet og fra en aktør, som enten havde en stor stemme i lokalsamfundet og/eller havde gennemgået et succesfuldt exit fra miljøet. Endelig ville man gøre brug af voices of pain ved at invitere en pårørende (mor/far) til at tale på call-in-møder.

Da det viste sig umuligt at gennemføre call-in-møder i København, måtte projektledergruppen sadle om i forhold til inddragelsen af eksterne parter, og hvem de kunne samarbejde med i gennemførelsen af custom notifications. Dette vil vi beskrive nedenfor.

2.5.1 Nærpolitiet og kommunen får en central rolle

Københavns Politi indgik i et samarbejde med EKI og Kriminalforsorgen. Der eksisterer allerede et samarbejde mellem politiet og EKI i forbindelse med det nationale bandeexitprogram, som EKI er ansvarlige for i København, og som udføres i tæt partnerskab mellem de to myndigheder (se også Johansen, 2021). Nærpolitiet og EKI organiserede sig i parvise teams, der gennemførte custom notifications. Ansvar for udførelsen af custom notifications blev placeret ved nærpolitiet. Der blev samlet et team på ca. 18 nærbetjente, bestående af 2-4 betjente fra hver Sektion (bydel) af København og 4 repræsentanter fra EKI. Det operationelle team deltog i flere seminarer, hvor de blev introduceret til GVI-strategien, bl.a. med besøg fra NNSC.

Der opstod et dilemma i inddragelsen af EKI, som drejede sig om, at fokuspersoner, der var udvalgt, fordi de var centralt placerede i grupperingerne og derfor i stand til at videreformidle budskabet til grupperingerne, ikke nødvendigvis var målgruppe for bandeexit. Tværtimod kunne de netop være det modsatte. De kunne være gode fokuspersoner, fordi de var drivkræfter bag grupperingernes voldsudøvelse – og dermed måske også i stand til at stoppe voldsudøvelsen. De kunne også være gode formidlere af budskabet, netop fordi de var personer, der ville forblive i grupperingerne over længere tid og var motiverede for at forbedre vilkårene for deres gruppering. Det vil sige, at i mange tilfælde blev fokuspersonerne ikke nødvendigvis vurderet til at være målgruppe for EKI's tilbud om støtte. Alligevel deltog EKI-repræsentanter til flere custom notifications med det formål at have vist ansigt og givet

informationer om bandeexitprogrammet uden et direkte formål om at motivere til et egentligt exitforløb. Det skal hertil siges, at EKI også tilbyder andre støttemuligheder end exit, hvilket gjorde dem velegnede til at deltage i møderne.

2.5.2 Civilsamfundsaktørerne og den moralske appel forsvinder

I den amerikanske GVI-strategi, hvor call-in-møder udgør den vigtigste metode, er lokalsamfundsrepræsentanter og civilsamfundsorganisationer centrale aktører på lige fod med politiet og de sociale myndigheder (Kennedy, 1997). Dette afspejler overordnet set den tredje sektors store rolle og funktion i det amerikanske samfund. I USA er NGO'er både vigtige i forhold til demokratisering, forebyggelse og velfærdslignende omsorgsfunktioner i højrisiko-områder og befolkningsgrupper. Særligt er trossamfundet fremtrædende i fattigdomsbekæmpelse og kriminalitetsforebyggelse i de amerikanske ghettoer og udsatte boligområder/bydele (Jindra et al., 2020). Derfor er det ikke underligt, at lokalsamfundet har en stor vægtning i GVI-strategien, og at de såkaldte 'moral community voices' udgør et af indsatsens tre kernelementer. Det er også tydeligt i situationer, hvor call-in-møder ikke har været mulige at afholde i den amerikanske kontekst, fx under covid-19. I Philadelphia blev GVI-strategien implementeret under covid-19-epidemien, og myndighederne valgte at erstatte call-in-møder med custom notifications. Det blev dog besluttet at bevare alle tre komponenter af indsatsen, dvs. man inddrog både politi, sociale myndigheder og pårørende/lokalsamfundsrepræsentanter i udførelsen af custom notifications (Moyer, 2023). I Forenet Mod Vold udgik denne komponent til indsatsen dog helt pga. ovenstående lovgivningsmæssige barrierer. Det skal nævnes, at et aspekt af moralsk appel blev ført med ind i nærbetjentenes budskab om konsekvenserne af vold for det omkringliggende samfund på custom notifications (jf. talepapiret i Bilagsboks 1.1).

2.6 Pilottest og afprøvning af indsatsen i 2022-2023

Projektledergruppen, nærpolitiet og EKI igangsatte i december 2022 en pilottest af custom notifications. I første omgang blev der udvalgt 10 fokuspersoner fra et bredt spektrum af kriminelle grupperinger i rocker-/bandemiljøet. Pilottesten havde det formål, at nærpolitiet og EKI kunne gøre sig erfaringer med at skabe kontakt, afholde custom notifications og følge op. Derefter afprøvede man indsatsen i første kvartal af 2023 over for yderligere 30 fokuspersoner.

Det skulle vise sig at være en vanskelig øvelse at gennemføre custom notifications med fokuspersonerne fra målgruppen. Først og fremmest skulle politiet finde frem til personer og etablere kontakt. Målgruppen er dog kendetegnet ved ofte at

have ukendt adresse og jævnligt at skifte telefonnummer. Det betød, at betjentene måtte finde frem til en del fokuspersoner via familiemedlemmer eller netværk i gademiljøet. Denne betjent fortæller:

Ja, vi har været ude og besøge familiemedlemmer, så er der flere af dem, der har lovet at ringe tilbage, men det har de altså ikke gjort, så vi har været ude og besøge en 6-7 stykker, så vi er ikke kommet igennem med en eneste samtale, og (...) de er virkelig svære at få fat i med adresser, og de tager ikke telefonen, og så er der røget en advokat på én, jeg skulle tale med, hvor det hele skulle gå igennem ham og sådan noget.

Erfaringen fra afprøvningen af custom notifications var, at målgruppen er ustabil og præget af et ønske om at holde politiet væk. Der blev arbejdet med korte tidshorisonter, hvor der gik få dage, fra aftalen om et møde blev lavet, til mødet skulle foregå, og nogle gange blev møderne afholdt "her og nu". Det betød, at betjentene og EKI-medarbejderne skulle være parate til at formidle budskabet i uforberedte ad hoc-situationer. Betjentene fremhævede desuden, at der var forskel på, om der blev taget kontakt direkte til fokuspersonerne, eller om kontakten blev taget til deres forældre. Ingen af de på forhånd planlagte møder blev dog afholdt sammen med familiemedlemmer til fokuspersonerne, og de valgte heller ikke på eget initiativ at invitere familie med. Betjentene oplevede, at der blev reageret negativt, hvis de tog kontakt til forældrene, hvilket betød, at de var varsomme med at gå via familien, men at de i nogle tilfælde også brugte denne indgang for at få fokuspersonerne til at komme med en respons. En betjent fortalte, at han oplevede, at det gav anledning til en reaktion, og derfor kunne han bruge det til at "få dem lidt ud af busken", hvis de havde ukendt adresse og telefonnummer. Betjentene var dog samtidig opmærksomme på, at det kunne virke provokerende på deres målgruppe, og dermed kunne det sætte tillidsrelationen til fokuspersonerne på spil, hvilket de ønskede at undgå.

En anden udfordring var, at målgruppen er kendetegnet ved et ustabilt fremmøde til aftaler med myndighederne og ofte har modstand imod at tale med politiet. På opfordring af EKI blev custom notifications varslet på forhånd og dermed også baseret på samtykke fra fokuspersonerne om frivillig deltagelse. Men selvom nærbetjentene fandt frem til fokuspersonerne og kunne varsle et møde på forhånd, var det ikke givet, at de dukkede op til aftalen. Særligt for rockergrupperingerne gjorde det sig gældende, at der ikke var et ønske om at holde et fysisk møde med politiet. De gange, hvor det lykkedes at overlevere et budskab til rockergrupperingerne, var derfor med en alternativ tilgang og baseret på mere tilfældige sammentræf. Denne betjent fortæller:

Ja, altså vi prøvede jo at få fat på nogle af dem enkeltvis, men [navn på betjent] kendte nogle af dem fra [bydel], fordi han har arbejdet derovre.

Men så kom han ikke ham der, han brændte os af. Så gik vi simpelthen bare en tur rundtovre i området, og så fandt vi ud af, at der var nogle gutter, og så gik vi ned og fandt deres opholdssted dernede, ikke? Og så kom vi og holdt en form for "møde", snakkede en time til halvanden dernede om, hvordan og hvorledes ikke. At de skulle tænke sig om og det ene og det andet altså. Men det er svært, når det er så mange at tale til – 35 (...) Det er noget andet at sidde med 1 og 2 ikke. Men altså, de lyttede, vi havde mange gode diskussioner.

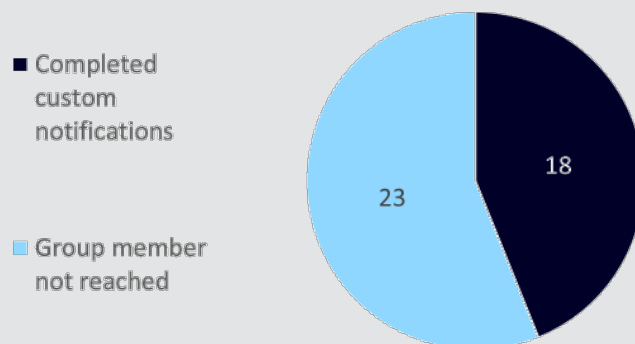
Flere betjente fortalte, at budskabet blev leveret på alternative måder til rockergrupperingerne, som ovenstående eksempel viser. I et tilfælde forsøgte man sig med at sende en tekstbesked, som blev læst højt på et møde i en af grupperingerne. I et andet tilfælde blev der afholdt en telefonsamtale.

De løsere grupperinger i rocker-/bandemiljøet var nemmere for nærpolitiet at komme i direkte kontakt med. Men også her var der udfordringer med adresser, telefonnumre og fremmøde. Nogle custom notifications blev foretaget "her og nu" som følge af, at nærbetjentene mødte fokuspersoner i gadebilledet. Andre blev aftalt med kort varsel (dagen før) og afholdt et offentligt sted. Ganske få blev afholdt som hjemmebesøg. Der var også et eksempel på en situation, hvor nærbetjentene var på vej ud til en fokusperson for at afholde custom notifications og undervejs blev informeret om, at personen var kørt på skadestuen efter en voldshændelse. Betjentene endte i dette tilfælde med at vende bilen og køre på skadestuen, hvorefter de formidlede dele af budskabet til fokuspersonen på denne lokation. Beslutningen om besøget blev taget ud fra en vurdering af risikoen for et hævnangreb, og blev efterfølgende fulgt op af nærbetjentene i grupperingens nærmiljø.

Over for de ca. 40 fokuspersoner, der blev måludpeget til Forenet Mod Vold under pilotperioden og afprøvningen, blev der i alt udført 18 custom notifications: 11 ved personligt møde og syv gennem telefonsamtaler. Derudover blev der forsøgt skabt kontakt til 23 personer uden held, heraf 16 uden respons, og de resterende syv personer kunne politiet ikke finde frem til pga. ukendt adresse og telefonnummer. Nedenstående oversigt fra politiet viser kontakten:

Figur 2.1 Hit Rate – Custom Notifications

”Hit rate” første runde af custom notifications
i marts/april 2023

Kilde: Københavns Politi.

En del af de fokuspersoner, der deltog i custom notifications ved personligt fremmøde, valgte at tage en kammerat med – ofte en fra grupperingen. I andre tilfælde var det enten en fagperson, en foreningsfrivillig eller en person fra lokalsamfundet, som fokuspersonerne havde inviteret med som bisidder.

Custom notifications skulle ikke kun leveres på de planlagte møder, men også i akutte konfliktsituationer, hvor politiet skulle forebygge en voldsspiral. I første kvartal af 2023, hvor politiet afprøvede Forenet Mod Vold, opstod der fx en konflikt mellem to grupperinger, som gav anledning til et øget fokus og målrettede sanktioner mod særligt én af grupperingerne som del af Forenet Mod Vold. Sanktionerne indebar øget fokus på grupperingens aktiviteter i gadebilledet, færdselsindsats i området, forældresamarbejder med hjemmeboende rocker-/bandemedlemmer, prioritering af verserende efterforskning og øget patruljering.

Som det fremgår, stillede den særlige målgruppe for Forenet Mod Vold nogle bestemte betingelser for arbejde med indsatsen. Overordnet set kan vi se, at målgruppen kaldte på en agil indsats med en stor grad af fleksibilitet, tilpasningsevne og omstillingsparathed fra nærpoltiets og kommunens side. Denne fleksibilitet gjorde sig både gældende i forhold til kontaktformen, akutte vs. planlagte custom notifications og i koordineringen mellem politiet og EKI.

3 Erfaringsopsamling: Målgruppens perspektiv

Erfaringsopsamlingen med målgruppen for Forenet Mod Vold bygger på interviews med 18 unge og voksne. Som det fremgår af metodekapitlet (Kapitel 6), har vi af hensyn til de deltagende interviewpersoners sikkerhed gennemført en omfattende anonymisering af datamaterialet. Samtidig har vi valgt ikke at anvende aliasser i form af navne, fordi vi ikke vil risikere, at en læser forveksler et alias med en virkelig person. Interviewpersonerne fra målgruppen optræder derfor som 'Interviewperson A', 'Interviewperson B' osv. Stednavne, navne på personer, som interviewpersonerne nævner i interviewene, og andre potentielt genkendelige ting har vi valgt at fjerne.

17 af de 18 interviewpersoner indgår i eller relaterer sig til politiets målgruppe for Forenet Mod Vold, og 1 af de 18 interviewpersoner er pårørende. I analysen omtaler vi de 17 interviewpersoner som "målgruppen"/"interviewpersoner i målgruppe" og lignende.

5 af de 17 interviewpersoner har modtaget deciderede custom notifications. Disse interviewpersoners erfaringer analyserer vi i afsnittet om metoden nedenfor. Idet målgruppen, der har deltaget i custom notifications, er begrænset til 19 personer, og kun 11 af disse personer ved personligt møde, udgør den lille gruppe interviewpersoner næsten halvdelen af den gruppe, som har specifikke erfaringer med metoden.

Alle 17 interviewpersoner i målgruppen har mange erfaringer med kontakt med politiet og er bl.a. blevet mødt af nærbetjente, som de har opbygget relationer til over tid. De sanktionsformer, som tages i brug inden for rammen af Forenet Mod Vold, er, som vi har nævnt, allerede eksisterende initiativer i bandepakkerne, og de er derfor også velkendte hos denne målgruppe.

De fleste kender til politiets brug af visitationszoner, har været pålagt opholdsforbud, har oplevet ransagninger og øget politifokus eller har oplevet samarbejdet mellem Skat og politiet i regi af Al Capone-metoden. Målgruppens erfaringer med disse sanktioner er derfor væsentlig i forhold til, hvordan Forenet Mod Vold modtages, når nærpolitiet kommer ud på custom notifications og leverer budskaber om konsekvenserne ved vold.

Interviewpersonerne har også erfaringer med, at nærpolitiet bl.a. har advaret om de vidtrækkende konsekvenser af at udøve vold, og at politiet i dialog med rocker-/bandemedlemmerne har forsøgt at etablere alternativer til voldskriminalitet.

Erfaringerne med allerede eksisterende sanktions- og støtteformer er derfor væsentlige bidrag til forståelsen af, hvordan indsatsen opleves af målgruppen.

Det, at disse sanktioner og støtteservices rammesættes med et voldsreducerende formål i Forenet Mod Vold, og at de bredes ud på hele grupperinger i stedet for enkeltindivider, såfremt der er hjemmel til det, har målgruppen også forholdt sig til i vores interviews. De reflekterer over, hvad volden betyder, og hvordan politiets arbejde med at nedbringe vold giver mening i forhold til dynamikkerne i miljøet. De interviewpersoner med voldserfaring, som deltager i undersøgelsen, har førstehåndserfaringer med politiets indsatser i situationer, hvor der er begået voldskriminalitet, og de er særligt relevante for en undersøgelse af, hvordan Forenet Mod Volds enkeltstående elementer bliver modtaget af personer i målgruppen.

Samtidig giver interviewpersonerne en viden om rocker-/bandemedlemmernes sociale baggrund og hverdagsliv, som kan være med til at skabe bedre forståelse for deres situation og behov i forhold til politiets målrettede indsatser.

Interviewene handler i høj grad om vold – oplevelser med vold, holdninger til vold, forskellige former for vold, og hvad der skal til for at nedbringe volden i rocker-/bandemiljøet.

Vi har primært forholdt os til den oplevede vold, som interviewpersonerne beskriver som mere omfattende end den vold, der indgår i eksisterende voldsstatistikker. Vi har bl.a. talt med målgruppen om vold som en risiko, trusler om vold og vold, som udvikler sig og bliver grovere.

3.1 Beskrivelse af interviewpersonerne

Én af de 17 interviewpersoner i målgruppen har gennemført et exitprogram i forbindelse med afsoning, som bl.a. har gjort det muligt for ham at gennemføre en uddannelse. På interviewtidspunktet var denne interviewperson i ordinært arbejde, og han fortalte, at han ikke længere var tilknyttet et kriminelt miljø. Interviewpersonen er med i undersøgelsen, fordi han bidrager med viden om dynamikkerne i rocker-/banderelateret voldskriminalitet.

Yderligere 3 af de 17 interviewpersoner i målgruppen fortæller, at de ikke længere er relateret til rocker-/bandegrupperinger. Den ene er i gang med en uddannelse, og selvom han har venner i rocker-/bandemiljøet, afviser han at tilhøre en rocker-/bandegruppering. Den anden har forladt rocker-/bandemiljøet efter mange år med voldskriminalitet samt flere domme og var på interviewtidspunktet i ordinær beskæftigelse og aktiv i civilsamfundet. Han fortæller, at han havde været nødt til at

bryde med størstedelen af sine relationer i rocker-/bandemiljøet. Den tredje har vi kun begrænsede oplysninger om, men han afviser, at han er involveret i en gruppering og i voldskriminalitet.

Flertallet af interviewpersonerne fremhæver usikre opvækstvilkår og tilknytning til en vennegruppe i teenageårene, som blev involveret i kriminalitet, som de to mest gennemgående træk ved baggrunden for at indgå i en eller flere rocker-/bandegrupperinger. Det skal understreges, at det ikke er alle interviewpersoner, der taler om sociale problemer i familien, og at flere omtaler deres forældre med stor respekt og som ressourcer i deres liv.

Interviewperson G, som i en årrække har haft en central rolle i en rocker-/bandegruppering, beskriver sine erfaringer med sociale udfordringer på denne måde:

Det er jo (...) Man skal sige det, som det er. Du er nødt til at forstå, at de her unge mennesker kommer fra vanskelige hjem, hvor der ikke har været gode kår. Hjem med vold, hvor børnene er overladt til sig selv og har brug for en hjælpende hånd. Det er dem, som skal hjælpes. Vi kan ikke stoppe de voksne kriminelle, som er etablerede. De stopper sku' ikke, fordi I kommer med [Forenet Mod Vold], men omvendt er det heller ikke [de voksne], som ryger ud på gaden med en ladet kanon. Det er de unge.

Interviewpersoner beskriver særligt to veje ind i en tilværelse i det københavnske rocker-/bandemiljø; begge veje kan have eksisteret på samme tid:

1. Opvækst i et udsat boligområde, som kommer til at danne en fysisk (geografisk) ramme for de sociale dynamikker, der udspiller sig i en rocker-/bandegruppering
2. Opvækst præget af adfærdsproblemer og adfærdsbetingede konflikter, bl.a. med skolelærere og andre voksne, hvor målgruppen fra en ung alder har gjort oprør mod autoriteter og normer og har søgt ind i sociale fællesskaber, som har været involveret i kriminalitet.

Nogle interviewpersoner har været særligt tilknyttet det illegale cannabismarked i København. De er vokset op under relativt alternative familieforhold, hvor cannabis har været tolereret, og de har haft svært ved at finde sig til rette i ordinær uddannelse – formentligt delvist som følge af adfærdsmæssige udfordringer. De beskriver, at de fra de tidligere teenageår er begyndt at socialisere sig med andre, ofte unge voksne med tilknytning til rocker-/bandemiljøet.

Disse interviewpersoner beskriver, at de ikke selv har været medlemmer af en rocker-/bandegruppering, men de har i kraft af deres mangeårige handel med

illegale rusmidler haft relationer til rocker-/bandemiljøet og har også været involveret i vold.

Andre interviewpersoner har været eller er stadig tilknyttet en gruppering i rocker-/bandemiljøet. De fleste har identificeret sig som deciderede rocker-/bandemedlemmer, mens resten har befundet sig i periferien af en gruppering. Nogle interviewpersoner bruger ikke bandebegrebet, men omtaler snarere grupperingerne som kammeratskabskredse eller "broderskaber".²

De unge med etnisk minoritetsbaggrund har oplevet racisme og diskrimination, både i deres hverdagsliv og omgangskreds samt i forhold til de politiske og offentlige debatter om unge i udsatte boligområder. De har haft problemer i forbindelse med deres skolegang og er tidligt blevet tiltrukket af et liv på gaden sammen med andre unge med tilsvarende oplevelser og problemstillinger. Interviewperson J fortæller:

Altså, du ved, dem som har været ældre end mig herovre, de er jo ikke de bedste forbilleder. I dag, når jeg tænker over det, så har det jo været nogle mennesker, som har været kriminelle, og som har gjort nogle ting. Så har man set op til dem og tænkt: 'Hold da kæft noget fedt tøj eller nogle dyre ure eller smykker, de går rundt med... Eller biler for den sags skyld'. Du ved, så går det jo hen og ligesom bliver en del af ens mål i livet. Det vil man også gerne være, eller det vil man også gerne have (...) Det starter småt. Så finder man ud af, at man kan tjene 4-5.000 kr. på et par dage, hvis man begynder at sælge hash. Eller kokain, eller hvad end det nu er. Så bliver man (...) eller så kommer man stille og roligt til at blive en del af dem. Og på et eller andet tidspunkt, så er du bare (...) bandemedlem, uden at du selv ved det.

I miljøet har mange af de unge, som er gået ind i rocker-/bandegrupperingerne, bl.a. lært at bruge rusmidler (særligt cannabis), begå berigelseskriminalitet og bruge fysisk vold. De beskriver vennerne som "brødre" og kammeratskabet som "broderskab", og i deres beskrivelser fremgår det, at kammeratskabet i nogen grad har erstattet de rammer for tryghed, som familierne ikke har været i stand til at give dem.

Blandt interviewpersonerne indgår såkaldte "soldater" med stor voldsparathed og erfaring med forskellige former for voldskriminalitet, inkl. røverier, skyderier og grov vold. Derudover indgår også personer, som har mange års erfaring som "soldater" og herefter har tilegnet sig mere organisatoriske funktioner inden for en etableret

² Dette begreb dækker ikke over 'broderisme' (islamisme), der har været diskuteret i Danmark i forbindelse med Florence Bergeaud-Blackers bog af samme titel fra 2024 (se Crone, 2024; Bergeaud-Blacker, 2024).

rocker-/bandegruppering. Interviewpersonerne har afsonet domme for narkokriminalitet og grov vold.

Alle interviewpersoner har også oplevet volden på egen krop og fortæller om følgerne af at være ofre for vold – fx stress og PTSD. Fire interviewpersoner har gennemført eller er i gang med en videregående uddannelse og/eller har i dag et ordinært arbejde. To af disse fire interviewpersoner har alligevel været fokuspersoner for Forenet Mod Vold, fordi de i dialog med nærbetjentene har valgt at arbejde aktivt med at udbringe et budskab om konsekvenserne ved vold.

Generelt har interviewpersonerne ønsker at få en "normal" tilværelse uden voldskriminalitet og håber, at de en dag kan lykkes med det.

3.1.1 Loyalitet

Studier i Danmark beskriver de løse gadegrupperinger – de grupperinger, vi ofte ser omtalt som "bänder" i medierne – som mindre hierarkiske end fx rockergrupperingerne og uden en ledelse eller faste funktioner/positioner (fx Kalkan, 2021; se også Christensen & Mørck, 2017; Petersen & Ladefoged, 2018). Her har ikke været tradition for rygmærker, titler og klubhuse, og "gaden" har som det primære samlingssted også været en erstatning for et tabt familiemiljø og manglende tilknytning til skolemiljøet eller arbejdsmarkedet (se fx Johansen, 2022).

Dette er noget, som interviewpersonerne også reflekterer over. For eksempel fortæller Interviewperson F:

[Grupperingen] var ikke som en rockerklub er nu til dags (...) Der var ikke en rigtig chef, det var ikke organiseret på den måde. Sådan var det slet ikke. Vi holdt sammen, og vi vidste, hvad vi skulle gøre for at kunne klare os. Man kunne godt sige: 'Der skal stå en mand der, en mand der, en mand der og en mand der', og vi havde selvfølgelig walkie-talkies og alt det der, så lidt organiseret må det jo have været, men slet ikke i forhold til, hvordan det er nu.

Interviewperson H forklarer, at:

(...) det ikke så meget var en enkelt person, der tjente penge. Det var mere sådan, at vi skulle tjene til os samlet, ikke? Så vi spiste sammen, vi sov sammen, og vi trænede sammen.

For de unge, som er med i de københavnske gadegrupperinger, er gaden samlingspunktet frem for eksempelvis et klubhus. "Der var kun gaden", siger Interviewperson

F i et tilbageblik på sine ungdomsår, hvor gaden var samlingssted for hans kammeratskabskreds og samtidig arenaen for deres illegale aktiviteter. Interviewperson H, som også var aktiv i en gadegruppering, siger: "Jeg så min kæreste om søndagen, ellers var jeg på gaden hele tiden".

Det var også via livet i gaderne i boligkvarterer, at de unge rocker-/bandemedlemmer blev rekrutteret. "Det kan være svært for drengene at distancere sig", forklarer Interviewperson D, hvis lillebror også er tilknyttet en rocker-/bandegruppering, og fortsætter:

Jeg tror ofte, at dem, der ender i en bande, selv har haft en identitetskrise og (...) bliver trukket ind i miljøet, fordi de har barndomsvenner, som de er opvokset sammen med, og så kan du lige så stille og roligt blive trukket ind i det her.

Interviewperson A tager klar afstand fra sit kriminelle liv i interviewet, som han beskriver som "forfærdeligt" og noget, "som [han] ville gøre om, hvis man kunne gøre det om". Han forklarer, at han ikke "føjte, at der var andet", at han "blev kastet ud på de baner", og at det "måtte ende der, hvor det endte (...) med at [han] selv blev utilregnelig og tog skade af det".

Selvom såkaldte gadegrupperinger med tiden også har inkluderet elementer, som traditionelt har været tilknyttet traditionelle rockerklubber (fx logoer og ledere), mener interviewpersonerne ikke, at de bygger på rockerklubbernes stærke strukturer og orden. Deres primære indtægtskilde består ikke nødvendigvis af organiseret narkohandel, men af væbnede røverier, bl.a. af narko, som oftest er rettet mod andre i miljøet – fx "rulleforretninger", der ifølge interviewpersonerne er, når man aftaler med nogen, at de skal komme med narko, og så bliver det frarøvet dem, når de dukker op. Både nærbetjentene og målgruppen oplever "rulleforretninger" som relativt truende.

Interviewperson K, som voksede op i et udsat boligkvarter, og som ung teenager begik voldskriminalitet – som han beskriver som "drengestreger og sådan noget", men som også medførte en dom for grov vold – sammen med andre unge, der senere blev del af en gadegruppering, beskriver venskabsfølelsen mellem vennerne som "et stærkt sammenhold". Han fortæller, "at alle betyder noget for hinanden herinde [i boligområdet], uanset om det er en kvinde eller en mand", og "at vi altid vil hjælpe hinanden med det mindste". Han fremhæver venskaberne og hjælpen som noget, der dannes af "den kærlighed, man har til gaden".

Alle de interviewpersoner, som er eller har været medlemmer af en rocker-/bandegruppering i eller omkring København, peger på medlemmernes gensidige loyalitet og trokab som det bærende element i deres motivation for at være del af miljøet.

Vi ser også disse aspekter fremhævet i populærlitteraturen og selvbiografierne, der kommer inde fra rocker-/bandemiljøet, fx biografien, 'Dø, om så det gælder' (Vorf & Mustafa, 2023).

Billedet på kammeratskabet, hvor man er villig til at gå i døden for hinanden, er ikke afgrænset til københavnske rocker-/bandegrupperinger, men er beskrevet i den internationale forskningslitteratur på området (Hazen & Rodgers, 2014). For de interviewpersoner, der fortæller, at de er vokset op med mangelfuld opmærksomhed fra hjemmet samt negativ og diskriminerende opmærksomhed fra samfundet, har kammeratskabets ideal om ubetinget loyalitet en primær betydning. Derudover har loyaliteten også betydning for, hvor langt mange har været villige til at gå i forhold til at udøve vold. Volden er ofte beskrevet som beskyttelse af deres vigtige relationer og folk, de gerne vil passe på.

Interviewperson H forklarer:

Vi kørte rundt samlet, vi kørte ud klokken 8 om morgenen. Så kørte vi op og trænede sammen. Vi kørte i seks biler. Og når vi havde trænet, så kørte vi ud på [navn på boligområde]. Så kørte vi rundt der. Vi spiste. Og så kørte vi rundt hele dagen og ... ja, måske ind for at shoppe inde i byen sammen. Vi var sammen hele tiden. Og så om aftenen blev dem, der var i størst fare, sat af først og så videre længere og længere ned i forhold til fare. Den sidste kørte jo så hjem alene, ikke?

Interviewperson H beskriver således hverdagslivet som rocker-/bandemedlem som forankret i grupperingens sociale fællesskab og i, hvad han opfattede og definerede som gensidig loyalitet.

Et eksempel på loyalitetsfølelsens betydning for individuelle medlemmers tilhørsforhold til en gruppering indgår i interviewet med Interviewperson F. På interviewtidspunktet var det ifølge Interviewperson F ca. ét år siden, at han havde forladt miljøet, og årsagen til hans afhopperi handlede også om loyalitetsfølelse og om, hvad det betød, når loyaliteten blev brudt.

Interviewperson F forklarer, at han ikke umiddelbart ville kunne pege på forbrydelser, handlinger eller trusler, som ville have fået ham til at trække sig ud af grupperingen. Han havde bl.a. været med til at opsøge og afstraffe personer for at presse dem til at betale deres gæld. Dette brød på mange måder med hans ønsker om ikke at påføre skade på andre og særligt på personer, som han ikke havde et udestående med. Interviewperson F var dog så dedikeret til sin gruppering, at han overskred sin grænse. Hans rocker-/bandetilhørsforhold ophørte først i det øjeblik, hvor han oplevede, at kammeraterne ikke længere var der for ham. Det skete, da han i forbindelse

med en afsoning i et lukket fængsel oplevede, at de stoppede med at kontakte eller besøge ham. Han beskriver, hvordan de i stedet:

(...) bare overlod mig til mig selv efter alt, hvad vi havde haft sammen i mange år, og efter alt, hvad jeg havde gjort for dem.

For Interviewperson F blev kammeraternes svigt af den loyalitet, som var selve kerne i kammeratskabet, hans afsæt til at hoppe ud af rocker-/bandemiljøet og forlade voldskriminaliteten, som han havde været del af siden sine teenageår.

I modsætning til gadegrupperingernes løst strukturerede organisering beskriver interviewpersoner – både med tilhør til gadegrupperinger og til rockergrupperinger – de traditionelle rockergrupperinger som mere strategiske og hierarkisk opbyggede. De fortæller, at rockergrupperingerne har en hierarkisk struktur med en tydelig ledelse og en præsident i toppen, og at dét at avancere i hierarkiet er baseret på fx strategiske og organisatoriske kompetencer frem for på voldsparathed og evnen til at gå forrest i en pludselig konfrontation.

Ifølge Interviewperson G, der som ung blev medlem af en rockerklub, beror vejen ind i en rockerklub mindre på barndomsrelationer i udsatte boligområder og mere på interesseliknelser og vilje, som ifølge Interviewperson G minder en hel del om ansættelser på det ordinære arbejdsmarked. Han forklarer:

Det er jo ligesom, hvis du skal have et job alle andre steder – du er nødt til at vise noget interesse, og du skal tænke på, at det har rigtig meget at gøre med tillid, fordi det har med mange penge at gøre, så du tager jo ikke hvem som helst.

Interviewperson G uddyber:

Du kender måske allerede en, der er medlem, så begynder du at snakke med nogen og fortæller, at du er interesseret i at lave noget. Så kommer du med på nogle opgaver, render lidt sammen med de andre, og nogle siger måske: 'Hvem er ham der?', og så får de at vide, at 'jamen, ham der, han kan sådan noget', og så lige pludseligt kommer de og siger: 'Prøv at høre her, vi kan godt bruge din ekspertise, er det noget, du har lyst til?'. Og så er du med.

Både rockergrupperinger og gadegrupperinger opererer med loyalitet og tillid som vigtige dimensioner af den voldskriminalitet, som de udøver. Men hvor de mere løst sammensatte gadegrupperinger ofte opererer åbent i gadebilledet, hvor volden også

ofte udspiller sig, og dermed møder politiet hyppigt, er rockergrupperinger trukket mere tilbage og mødes ikke på samme måde af politiet ifølge interviewpersonerne.

Det kræver derfor forskellige tilgange og indsatser at organisere custom notifications over for de forskellige typer af grupperinger. Omvendt kan man dog se, at custom notifications – fordi de er individuelle – er en metode, der kan bruges til alle grupperinger, så længe kommunikationen kan tilpasses den enkelte og dennes livssituation og position i rocker-/bandemiljøet.

3.1.2 At skyldes

På tværs af interviewene fremgår en central problemstilling i at skyldes enten penge, narkotika eller tjenester til andre i rocker-/bandemiljøet. Gæld er med til at strukturere, hvordan relationerne og volden udspiller sig i grupperingerne, og den er også en faktor i forhold til muligheden for at hoppe ud af miljøet. Rocker-/bandemedlemmer, som har mistet respekt og ikke længere opfattes som loyale, risikerer at blive udsat for hævn i form af fx bøder eller vold, og ubetalt gæld skal stadig betales, hvis de vælger at trække sig fra miljøet. Derfor forbinder interviewpersonerne det med en risiko at hoppe ud af miljøet.

Interviewperson L, som er en af de interviewpersoner med størst erfaring med voldskriminalitet – både som "frontlinjesoldat" og som en central figur i en gruppering – forklarer, hvordan illegal narkohandel og gæld mellem personer involveret i voldskriminalitet er uløseligt forbundet:

Hvis nu du fx lukker Pusher Street nu, så står de alle sammen med 10 kilo hash eller sådan noget, som ikke er blevet afsat. Pusherne har jo ligesom taget del i det – der er nogen, som de skylder til for den hash, de er i gang med at sælge. Og når den er solgt, og de har betalt gælden af, så skylder de for noget andet, som de så skal betale af på. De vil jo hele tiden skyldes, fordi du får nye produkter. Du tjener jo kun på at sælge videre, så i den forstand har du altid lånt noget et sted fra, som du er i gang med at sælge videre (...) Det vil altid være sådan, når det er illegale varer, for ham, du skylder, han skylder selv til en tredje person, så gældsrekken fortsætter bare.

Interviewperson K mener – ligesom de andre interviewpersoner – at rocker-/bandemedlemmer altid er i gæld:

Lad os sige, at du sælger hash, så er det næsten ligegyldigt, hvor mange kontanter du har på dig. Du føler du aldrig rigere, fordi du ved, at du skylder dem væk, og snart skal du betale noget nyt og så videre. Det er aldrig

dine penge, og det giver en voldsom grad af stress på gaden. Du har altid noget, du skal betale, du bliver aldrig færdig-færdig. Det er sådan (...) et hamsterhjul.

Interviewperson K fortsætter:

Folk kan ikke bare stoppe, hvis de har lavet mange penge, fordi du skal hele tiden betale tilbage, betale tilbage, betale tilbage, og så (...) Bum! (...) så bliver du hapset af politiet, og så er det hele gået til spilde, og så har du først rigtigt problemer. Så skal du måske ud og (...) ja (...) så risikerer du at blive skudt eller få fingrene klippet af.

Ifølge Interviewperson M er det ikke usædvanligt, at gæld vokser og bliver uoverskuelig:

Det gør folk meget mere (...) dristige, og så bliver de meget mere uforudsigelige, og det skaber en (...) en sindssyg aura omkring dem. Det er bare sådan en negativ strøm, og det gør så også bare, at vold bliver meget mere tilgængeligt, fordi når folk bliver pressede, så er de meget hurtigere til at gribe til (...) til vold, ikke? Gæld er sådan en ond, ond spiral.

Interviewperson G, som har relativt megen erfaring med at inddrive gæld, afviser imidlertid, at man som det første tyer til grov vold, når man håndterer gæld internt:

Det er helt klassisk, at man kommer i gæld til højre og venstre, og så kommer de her mennesker tilbage til dig og siger: 'Hallo, du skylder mig, du skylder mig, du skylder mig. Hvad fanden er det der sker?!'. Og så til sidst får du måske lige nogle på hatten, og så bliver der sagt: 'Nu tager du dig sammen', og så bliver der fundet en løsning i fællesskab for alle de her parter, fordi de skal jo alle sammen have deres penge. Så man finder ligesom en samlet løsning – 'Okay, du får sådan her om måneden, du får sådan her' og så videre. Og så bliver sagen lukket med: 'Og du tager dig fucking sammen!'.

Interviewpersonerne oplever gæld nærmest som noget uundgåeligt og som noget, man derfor er nødt til at håndtere på så konstruktiv en måde som muligt.

Interviewperson H fortæller:

Det er ikke sådan, at gæld altid inddrives med vold. Vold opstår mere, når der er nogen, der ruller andre. Det er fordi, at hvis nu du sælger til mig, og så er der noget, der går galt, og så kommer du til at skylde penge til mig.

Men så får jeg jo ikke noget ud af at tæve dig. Selvfølgelig kommer jeg til at lægge renter på, det er jo normalt, og du tjener jo stadig penge, selvom du skylder, så du kan godt betale lidt renter. Men hvis jeg begynder at banke dig, så smutter du jo bare, og så mister jeg alle de penge, jeg har til gode, alt det du skylder mig, og jeg mister også den faste indtægt, som jeg har ved at lave forretning med dig (...) Det er jo ligesom et hjul, som skal fortsætte med at køre, så jeg kan tjene mine penge, ikke?

Interviewperson L siger:

Til sidst så gider de ikke låne dig flere penge, og så har du et problem. Så sidder du med gæld, som du ikke kan betale. Og så kommer "inkasso" efter dig, men på en anden måde, end hvis det var i en normal virksomhed, som skylder penge til banken. De [kriminelle] har deres egen måde at håndtere det på. På den måde er det [kriminelle miljø] jo en parallelverden med sine egne måder at få folk til at betale. Banken sender advokater, de andre sender voldsforbrydere.

Interviewperson H fremhæver imidlertid også, at årsagen til gæld spiller ind i måden, man vælger at håndtere gælden på:

Hvis du er blevet rullet, så hjælper folk som regel med at kræve pengene ind, men hvis du selv har dummet dig og bare brugt pengene, så bliver det selvfølgelig en anden sag (...) og så kommer der som regel også andre ind over, og så kan der sagtens komme en masse drama ud af det, ikke?

At skyld og gæld har altså en omfattende betydning for måden, personerne interagerer med hinanden på, samt hvordan de med vold håndterer udfordringer forbundet med den forretningsmodel, de har tillagt sig.

Interviewpersonerne fortæller også om gæld til staten, der som regel følger med en dom, som de ser som en væsentlig barriere for mulighederne for at hoppe ud af miljøet (se også Olesen, 2020).

Ifølge Interviewperson M, som selv har været relativt dybt involveret i narkohandel, udgør dét at skyldes en central søjle i det kriminelle miljø og en forhindring indefra i miljøet for, at folk kan forlade det:

(...) selvom man gerne vil forlade [det kriminelle miljø], så kan man ikke komme ud af det, fordi man skylder.

Interviewperson H forklarer:

Jeg er med på, at man ikke bare kan bruge bandeexit som en måde at få sløjft sin gæld på. Man er nødt til at vise, at man vitterligt vil ud [af kriminalitet]. Men hvis man gør det, så synes jeg også, at [gælden] ville være noget, som man godt kunne hjælpe med i forbindelse med exit, fordi gælden er jo et rigtig stort problem, hvis man vil leve et normalt liv. (...) For eksempel [navn på rocker-/bandemedlem], som jeg var sammen med i mange år, og som nu prøver at komme ud af kriminalitet og leve et normalt liv, han skylder mere end 1 million til staten, og nærpolitiet har jo hjulpet ham med at få et rigtigt arbejde, men han skal betale over halvdelen af sin løn i afdrag hver måned resten af livet. Så bliver han jo nok ikke i det arbejde ret længe, vel? Så vender han jo nok tilbage til en anden måde at lave penge på, hvor han ikke skal betale afdrag til staten. Så jeg synes klart, at det her med gæld til staten godt kunne være noget, man tog op til revidering – i forhold til exit.

Interviewperson H fortæller også, at hans egen gæld til staten på flere millioner kroner gør, at han "nok aldrig kommer til at leve et normalt liv", selvom han ikke har begået voldskriminalitet eller anden form for kriminalitet i flere år:

Jeg var alligevel i exit i mere end 3 år. Det var ikke sådan lige at bryde med det hele. Og nu har jeg ikke begået kriminalitet i flere år, i ret mange år efterhånden. Så hvorfor kan de ikke sige: 'Vi kan se, at du ikke laver noget, og du går til dine kurser og overholder de andre aftaler, vi har lavet. Så derfor hjælper vi dig med din gæld, og så kan du starte på en frisk'. Men det sker ikke, og så går jeg jo hele tiden og kæmper med ikke bare at begynde igen, fordi jeg kommer aldrig til at få et normal liv med den gæld (...) Nogle afdrager med fx 1.000 kr. om måneden, som er mange penge for dem, og ofte skylder man jo mange millioner efter en retssag (...) Jeg tænker jo nok godt, at staten kunne være foruden de penge, som det lykkes for os [tidligere kriminelle] at betale tilbage, inden vi dør, men som er med til at holde os fast i kriminalitet (...) Plus, de ressourcer, som staten og politiet skal bruge på dem, der bliver kriminelle igen, når de er løsladt ... det skal selvfølgelig ikke være sådan, at man bare går i exit for at blive sin gæld kvit. Man skal selvfølgelig vise, at man vil ud [af kriminalitet]. Men hvis man så viser dét, så synes jeg også, at det her med gælden ville være en vigtig ting, som man godt kunne hjælpe med.

Interviewpersonerne er enige om, at det at skylde udgør en central struktur internt i rocker-/bandegrupperinger, hvor gæld er gennemgribende, umulig at holde sig fri af og en vigtig faktor i voldsdynamikken, både mellem individuelle personer og

grupperinger. Samtidig peger nogle interviewpersoner på, at gæld til staten (og ofre og pårørende) kan udgøre en fundamental barriere for de rocker-/bandemedlemmer, der efter en fængselsafsoning ønsker at stoppe volden og forlade deres gruppering.

3.2 Opfattelser af vold, voldskæder og voldsspiraler

I interviewene perspektiveres vold på mange forskellige måder, som vil være dette afsnits fokus. For nogle interviewpersoner har vold været en del af den bagage, som de har fået med hjemmefra. For andre kan volden være noget, der i nogle situationer knyttes til statusavancement i en rocker-/bandegruppering (jf. fx Kalkan, 2021).

Nogle interviewpersoner beskriver vold som noget, de bevidst forsøger at begrænse, mens andre fortæller om vold som en personlig strategi eller som en præmis for selve den kriminelle forretningsmodel.

Erfarne rocker-/bandemedlemmer fortæller, at vold kan være noget, de kan trække sig væk fra, hvis de kan få andre til at udøve den, og hvordan unge, som "ikke har noget at miste", altid kan rekrutteres til vold.

Som regel trækker vold også et spor af trusler, gæld eller hævn efter sig, som ofte medfører mere vold. Derfor kan vold forekomme pludseligt, og risikoen for at blive udsat for vold er konstant til stede.

Sidst, men ikke mindst, udtrykker interviewpersonerne et ønske om mindre fysisk vold, som er vanskeligt at forstå, når de samtidig fastholder en forretningsmodel, som fungerer i kraft af volden (inkl. trusler om vold, vold som straf osv.). På den måde er volden modsætningsfyldt og kan være ønsket og uønsket på en og samme tid, og denne kompleksitet er vigtig at forstå for nærpolitiet, når de i regi af Forenet Mod Vold skal gøre nedbringelsen af vold generelt mere meningsfuld over for målgruppen.

Interviewpersonerne har meget forskellige erfaringer med vold – fra en enkelt interviewpersons nærmest pacifistiske holdning til erfarne rocker-/bandemedlemmers årelange accept af vold både som pressionsmiddel, afstraffelse og noget, man om nødvendigt altid skal være parat til at anvende. De fortæller også, at de generelt føler sig true i dagligdagen og værner sig til altid at se sig over skulderen, og flere har i perioder båret våben for at kunne beskytte sig.

Interviewperson J, som har været tilknyttet forskellige rocker-/bandegrupperinger, fortæller fx:

Det starter jo i det små med, at, du ved, når du ligesom (...) begynder at sælge hash fx, så ham, du sælger hash for, har sikkert problemer med nogle andre. Man kan jo ikke have noget at gøre med stoffer i Danmark – eller i andre lande – uden at have et problem ved siden af. Du ved, der er altid problemer, når der er stoffer. Det siger sig selv. Men så ham, man sælger for, har et problem med nogle andre, eller nogle andre har et problem med ham. Og så bliver det automatisk at begynde at søge efter en, som er tæt på ham [som man har et problem med], og som befinder sig meget ude på gaden. Så det bliver jo ham, der står på gaden og sælger, som du vil gøre noget ondt ved (...) Og så lad os bare sige, at der bliver gjort noget ondt mod ham. Så vil han jo være hævntørstig (...) og så kører det bare.

Volden er både tilstede i miljøet og i mødet med politiet på gaden. De fleste interviewpersoner har haft fysiske konfrontationer med politiet og oplevet voldsomme anholdelser. Interviewperson M fortæller om en konfrontation med politiet, som forsøgte at anholde ham:

De har fat i min jakke. Men den sidder fast [oppe ved halsen], fordi det er sådan en [navnet på jakkens mærke]. Og så kan jeg ikke få vejret. Og jeg ligger og kæmper med [navnet på nærbetjent], der sidder oven på mig. Og jeg kæmper for mit liv, ikke? (...) Han er sikker på, at jeg prøver at gribe ud efter et våben (...) Så slæber han mig hen til [stednavn], og vi fortsætter med at kæmpe. Da jeg så endelig får den der jakke af, så ligger jeg der på gulvet. Det er råt beton, og jeg råber så meget, at folk uden for går fuldstændigt bananas. Så [navn på nærbetjent] sidder oven på mig. Der kommer en jernstol flyvende imod os. Han får den i hovedet, og der er glasskår ud over det hele. (...) Hans kollega står og kæmper. Der bliver kastet med kanonslag. Han bliver ramt, og til sidst råber han: 'Giv nu slip på ham, for Helvede! Vi bliver slået ihjel'. Han giver slip, og jeg flygter. Jeg har blod ud over det hele, men jeg kommer væk og bliver kørt ud på et privathospital. Jeg turde ikke tage på skadestuen.

Vold som følge af konfrontationer med politiet eller i forbindelse med anholdelser er noget, som mange af interviewpersonerne har erfaring med. Det er uklart, om de anser den vold, som politiet ifølge interviewpersonerne udsætter målgruppen for, som mere legitim end den vold, som rocker-/bandemedlemmer udsætter hinanden for. I stedet virker vold i alle sine afskygninger som gennemgribende for, hvordan grupperingerne interagerer, handler og skaber mening, også i mødet med politiet.

3.2.1 Ønsker om mindre vold

Samtidig med, at målgruppen beskriver vold som noget hverdagsligt og giver eksempler på voldsomme fysiske konfrontationer, ønsker de, at vold bliver bekæmpet. Dette er et modsætningsforhold, der fremgår i interviewene, hvor interviewpersonerne på den ene side ønsker at begrænse volden og på den anden side bruger vold til at sikre deres egen beskyttelse, forretningsområde eller tilhørssted. Dette modsætningsfyldte forhold til vold er gennemgående i datamaterialet, og det viser kompleksiteten i voldens rolle – at den på en og samme tid er uønsket og uundgåelig. Interviewpersonerne anerkender og bakker dog på den baggrund op om, at politi – og samfundet mere generelt – ikke bør acceptere voldskriminalitet.

Ifølge Interviewperson B er der "ikke nogen, som er interesseret i vold, så selvfølgelig skal politiet jo forsøge at stoppe det". Interviewperson C, der ligesom Interviewperson B har været involveret i voldelig konflikt med en rivaliserende rocker-/bandegruppering, forklarer:

Man skal forstå de her konflikter. Vi er jo også mennesker, vi er ikke bare kriminelle. Der er jo ingen, som har lyst til at skyde eller al den vold og knivstikkeri; det er der ingen, der har lyst til eller synes er sjovt. Hvis der skulle være nogle, der synes, at det er sjovt at være del af en voldelig konflikt, så hører de i hvert fald ikke til i samfundet, forstår du?

Interviewperson G forklarer, at vold også har økonomiske konsekvenser, fordi det skaber negativ opmærksomhed:

Hvis der er nogen, der har en forretning kørende et sted, så er dét, man mindst vil have da, at der forekommer vold eller opstår andre syge ting, fordi så ved man jo godt, at så går forretningen i stykker, og ligesom alle andre mennesker så er det eneste, vi ikke vil have, at vores forretninger bliver ødelagt.

Interviewperson H, som også har været involveret i voldelig konflikt, siger:

Der ikke er nogen, som vil have en krig, fordi så kan man ikke lave penge. Krig er rigtig dårligt, fordi krig koster penge, ikke? Og politiet er jo helt vanvittige mod en, når der er krig.

Interviewperson M afviser også, at vold i udgangspunktet er noget, man ønsker sig:

Det er tit, at de unge drenge er meget aggressive og voldsparate i begyndelsen, hvor de forsøger at skabe sig et navn, og hvor vi er nødt til ligesom

først at lære dem op i, hvordan man opfører sig. Selvfølgelig skal de kunne bruges, hvis der pludselig opstår en situation, men det gør der jo meget, meget sjældent, og tit er de mest voldelige også de mest usikre, og så er man nødt til at lære dem, at al den der pikmåling kan man ikke bruge til noget.

Som citaterne viser, vækker Forenet Mod Volds formål om at nedbringe vold genklang hos målgruppen. Det er et formål, der giver mening, fordi målgruppen har negative erfaringer med vold; også, som ovenstående citater viser, når volden påvirker forretningen og økonomien.

Målgruppen peger selv på, at yngre og relativt uetablerede rocker-/bandemedlemmer er vanskeligere at påvirke end de mere erfarne rocker-/bandemedlemmer, som netop har mærket de negative følgevirkninger af længere tids rocker-/banderelateret vold.

3.2.2 Voldsdynamik i rocker-/bandegrupperinger

I vores interviews fremgår det, at volden er en kompetence, som nogen i miljøet besidder og gør brug af (ofte de unge), mens andre forsøger at tøjle den, men dog stadig har skullet tilegne sig evnen til at slå (særligt de ældre medlemmer).

De fleste interviewpersoner beskriver, at vold kan give status og beskyttelse, hvis man, som Interviewperson A forklarer, er god til at slå:

Jeg blev også god til at slå, og til sidst var der ikke nogen, der ville slå med mig.

Og med voldsfunderet status opnås ifølge Interviewperson A privilegier, fx i forbindelse med løsladelse efter afsoning:

I fængslet, og efter jeg blev løsladt, fik jeg hjælp – ikke fra kommunen, men fra folk, der var kriminelle. I fængslet gav de mig penge for at slå, og bagefter gav de mig [en dyr gave] og andre vigtige ting (...) Og så bliver du jo voldelig, så bliver du (...) ja, så sidder du i en (...) ja, så er du fanget af tingene.

Volden forekommer ikke kun i relationen til rivaliserende rocker-/bandegrupperinger eller i konflikter mod udefrakommende, der integrerer grupperingerne indadtil. Vold forekommer også internt i rocker-/bandegrupperinger i form af voldelig respons eller afstraffelse. Denne form for vold eksemplificeres bl.a. ved en lussing eller

et slag i maven som følge af et norm- eller regelbrud internt i grupperingen eller som respons fra et ældre rocker-/bandemedlem (eller et medlem med højere anciennitet/status) på en udfordrende handling fra et yngre medlem. At mestre denne type vold manifesterer ifølge flere af interviewpersonerne en persons position internt i en gruppering.

Interviewperson F fortæller, at:

Det er ligesom hver mand for sig selv, ikke? Der er jo ikke en, der siger til dig: 'Du skal gøre sådan og sådan, hvis ham der gør sådan og sådan', altså, det tager du med dig selv. Det er dine grænser, der gælder eller kan stoppe dig, ikke?

Interviewperson L fortæller, at volden er forbundet med positionering:

(...) ikke fordi [han] var specielt voldelig af natur, men for at være blandt eliten, så skal man være villig til at udøve vold.

Interviewperson L mener også, at der findes personer i rocker-/bandemiljøet, som "er meget voldelige og selvfølgelig er psykopater", men ifølge Interviewperson L giver den status, som kommer af utilregnelig vold, ikke "adgang til eliten", og "lige så snart der sker noget, som er reelt farligt imod ham, og han bliver bange og viser sine kujontræk, så forsvinder den [status] igen".

Interviewperson L giver et eksempel på, hvordan han selv som ung rocker-/bandemedlem initierede vold:

Måske ville jeg fremprovokere en situation, altså være provokerende over for en anden, fx mobbe ham, og når det så bliver alvorligt, så ville jeg banke ham.

Han forklarer endvidere:

Hvis nu vi siger, at du ved, at jeg er parat til at bruge vold, og du er ikke den, der vil være i den anden ende af volden, vel? Så begynder du jo automatisk at holde afstand til mig, det er jo klart, fordi du skal ikke stå i vejen, for så bliver jeg voldelig. Så ved jeg, at hvis jeg kommer hen til dig, så får jeg, hvad jeg vil have, uden at det er nødvendigt at blive voldelig. Det er ligesom Sun Tzu siger: 'Jeg har vundet kampen, før slaget er slået'.

Interviewpersonerne fortæller også om vold, som rettes mod personer, som ikke er medlem af/med i en decideret rocker-/bandegruppering, typisk i forbindelse med inddrivelse af gæld.

Denne type vold rettet mod personer uden for rocker-/bandegrupperinger, men med relationer til rocker-/bandegrupperingerne, som fx har ubetalt gæld, kan strække sig fra trusler og verbale overgreb til grov fysisk afstraffelse.

I interviewene forekommer en udbredt oplevelse af, at vold rettet mod personer i periferien af eller helt uden for de etablerede rocker-/bandegrupperinger har haft en tendens til at brede sig, og at mere umiddelbar vold omkring illegale cannabis-markeder er blevet mere almindelig i de sidste 10 år. Eksempelvis fortæller Interviewperson M, at:

(...) kunder lige bliver hevet om bag en husmur, fordi de har opført sig provokerende eller skyldt penge, og så bliver de gennemtæsket af en flok unge, som fuldstændig har tabt hovedet.

Interviewpersonerne anerkender ikke denne form for vold, og de kritiserer de ofte relativt uerfarne unge, som anvender umiddelbar og utilregnelig vold. Tværtimod argumenterer nogle interviewpersoner for, at de som mere erfarne rocker-/bandemedlemmer har et ansvar for at kontrollere de mere voldsparate unge, ligesom de langt overvejende bakker op om politiets mål om at bekæmpe vold. I den forbindelse har flere interviewpersoner nævnt, at formålet med voldsreduktionen i Forenet Mod Vold er meningsfyldt, og at de særligt ønsker at inddæmme udbredelsen af vold mod personer, som de anser som sagesløse og forurettede.

Som det fremgår, er volden mange-facetteret, og der eksisterer et modsætningsfyldt forhold mellem ønsket om at reducere vold, og måden en kriminel forretning og de interne dynamikker i rocker-/bandegrupperinger foregår på, hvor vold er en indlejret del af de sociale relationer og hierarkier.

Disse erfaringer er afgørende for, hvornår formålet med Forenet Mod Vold giver mening – og i hvilken sammenhæng – for målgruppen. Der vil fx være former for vold, som indsatsen ikke direkte kan adressere – såsom den interne voldskultur og den latente vold, som er central for den kriminelle forretning. Men målgruppen bakker eksplicit op om Forenet Mod Volds formål om at nedbringe den grove og uforudsigelige vold, som bl.a. udspiller sig i det offentlige rum, og som også rammer personer enten i periferien af eller helt uden for rocker-/bandemiljøet.

3.2.3 Knive og voldsspiraler

I forhold til vold mellem rivaliserende rocker-/bandegrupperinger skelner interviewpersonerne mellem vold som håndgemæng, øretæver og lignende, der bliver overstået på stedet, og vold med knive og knivstik, som udløser en voldsspiral. Denne skelnen gælder både for tilfældig vold uden fortsæt og vold, som er planlagt, men er ifølge interviewpersonerne særlig relevant i forhold til den umiddelbare vold, som pludselig opstår i det offentlige rum, fordi to eller ofte flere rivaliserende parter tilfældigt støder ind i hinanden.

Oplevelsen af, at knive medfører uforholdsmæssig stor skade, som ofte strækker sig ud over et enkelt knivstik, går igen hos interviewpersoner med meget forskellige baggrunde i det kriminelle miljø.

Hvor såkaldt "stump vold" ifølge interviewpersonerne bliver afsluttet på stedet, vil "spids vold", hvor en kniv har været involveret, og hvor en person er blevet stukket, ifølge interviewpersonerne som regel afstedkomme gengældelser – og således være opstart på en eskalerende voldsspiral.

Interviewperson H forklarer:

Når man giver hinanden en røvfuld, dét kan man leve med. Så giver man bare hinanden en røvfuld, og det sker der ikke noget videre ved. Men (...) 80 % af de voldsomme ting starter med en kniv, ikke? (...) Det som ellers ville have været (...) til at overskue – nogle boksekampe eller et eller andet, men til at overskue – det bliver lige pludseligt meget værre, når der er knive med. Man går jo ikke ud og skyder hinanden, fordi man har fået en røvfuld. Men hvis du har stukket en ned, og han er røget på hospitalet, så griber folk som regel til hævn med pistol. Når man skal ud og hævne det, så gør man det jo ikke med kniv. Så kan man lige så godt tage en pistol med.

Næsten halvdelen af interviewpersonerne fortæller om voldelige konflikter, som de har været del af, og som er eskaleret til et omfang og en voldsomhed (i nogle tilfælde også med drabsforsøg til følge), at det er blevet nærmest umuligt for de involverede parter selv at afslutte dem.

Interviewperson H fortæller om en voldsspiral, som ledte ham til at begå en meget voldelig forbrydelse, som ifølge ham selv ikke kunne været undgået:

Hvis vi var blevet standset af politiet på vej derhen, så havde vi åbnet ild. På det tidspunkt var der intet, der kunne have stoppet os.

Interviewperson H beskriver ikke selve ophavet til den voldsspiral, som han var del af, og som blev et spørgsmål om liv og død. Men han beskriver, hvordan volden kulminerede, fordi den var eskaleret så meget, at intet kunne bremse ham, og hvor han sammen med sin gruppering var villig til at gøre hvad som helst.

Eksemplet peger på, at interviewpersonerne oplever, at volden i flere tilfælde kan være umulig at kontrollere, hvilket kan have stor betydning for, hvordan og hvornår der skal interveneres i forhold til den. I ovenstående citat er drivkraften til volden så stærk, at enkeltpersonerne ikke oplever at kunne bremse den på egen hånd.

Som det fremgår, beskriver interviewpersonerne, at vold er en indlejret del af miljøet, som de oplever, at de er nødt til at kunne leve med. De fortæller dog også, at megen vold er relativ kortvarig, og at grov fysisk vold ikke er del af en "normal" hverdag eller noget, man direkte efterstræber i grupperingerne.

Vold med knive fremstår som en særskilt kategori, fordi vold med kniv indebærer et uforholdsmæssigt stort potentiale for at medføre eskalerende voldsspiraler og utilsigtede konsekvenser, inkl. drab.

3.3 Erfaringer med mødet med nærpolitiet

Alle interviewpersonerne har haft talrige interaktioner med politiet. Flere har været mål for omfattende politiefterforskninger eller været varetægtsfængslet i lange perioder, og enkelte har via et exitprogram haft tæt og forholdsvis personlig kontakt til nogle få betjente. Alle interviewpersoner, som er eller har været tilknyttet en rocker-/bandegruppering, har desuden haft kontakt med politiet allerede inden, de blev rocker-/bandemedlemmer.

I dette afsnit fremhæver vi interviewpersonernes oplevelser med politiet og lægger særlig vægt på deres møder med nærpolitiet. Deres erfaringer med disse relationer er afgørende for måden, Forenet Mod Vold er blevet modtaget på, og hvordan en indsats, som bygger på fokuseret afskrækkelse, bliver taget imod af målgruppen. Projektledergruppen valgte at organisere Forenet Mod Vold sådan, at det blev nærbetjentene, der havde den primære kontakt med fokuspersonerne, og det var disse betjente, der implementerede indsatsens metoder (custom notifications) i praksis. Dette valg er nøje gennemtænkt, ikke kun fordi nærpolitiet er de fagpersoner, der er tættest på miljøet i det daglige frontlinjearbejde, men også fordi betjentene baserer deres tilgang på relationsarbejde, tillidsopbygning, dialog og en tone, der er konflikt nedtrappende. Dette afspejler sig tydeligt i vores interviews, hvor interviewpersonernes oplevelse med nærpolitiet beskrives.

Det er især forskellen mellem det almindelige beredskab og nærpolitiet, der betyder noget for interviewpersonerne. Ifølge interviewpersonerne er beredskabet en enhed, der deltager i indsatser uden på forhånd at have interageret med målgruppen, mens nærpolitiet er mere dialogorienteret og ofte udvikler indgående kendskab både til enkeltpersoner og grupperinger.

Interviewperson I, som har en central position i en københavnsk rocker-/bandegruppering, fortæller, at fra hans perspektiv er "politiets fremtræden" ofte afgørende for, hvordan møder mellem målgruppen og politiet tager sig ud. Han siger også, at han oplever betjente, som reagerer meget "personligt" på deres målgruppes ytringer, hvilket kan medføre, at møder eskalerer og tvinger politiet til at anvende magt. Han beskriver derudover betjente, som agerer professionelt og "bare gør deres arbejde". Ifølge Interviewperson I respekterer hovedparten af de personer, han kender, at politiet intervenserer over for vold, men fremhæver, at særligt de yngre og mindre erfarne personer med tilknytning til en rocker-/bandegruppering oftest vil reagere negativt på en konfrontatorisk tilgang fra betjente.

Når vi beder interviewpersoner om at fortælle om bestemte oplevelser med politiet, er det tydeligt, at de skelner mellem ubehagelige oplevelser, hvor de føler, at politiet har været fordomsfulde typisk i forbindelse med visitationer, som interviewpersonerne opfattede var ubegrundede, og positive oplevelser, hvor politiet har vist interesse og ført konstruktive samtaler.

Interviewperson K giver eksempler på begge oplevelser, når han fortæller om møder (ikke custom notifications) med politiet:

Når vi hele tiden bliver profileret, så er det ikke rart at være ung med anden etnisk baggrund. Hvis man godt kan ligne typen på en kriminel, og hvis man tidligere er blevet dømt for noget, så fortsætter man bare med at blive profileret, når man er kommet ud, fordi de hele tiden går lige op ad dig og hele tiden prøver at følge med og stoppe dig. Men der er andre betjente, som er gode, fordi de arbejder mere pædagogisk. Når de møder mig, så kan jeg se på dem, at de ikke vil mig noget ondt. De snakker med mig, men ikke om, at jeg har været sigtet for våbenbesiddelse eller euforiserende stoffer eller har været dømt for vold. De snakker faktisk bare med mig (...) spørger, hvordan det går, og hvad jeg laver. Altså, de snakker med folk i stedet for at stoppe og visitere mig uden grund (...) De betjente flygter man jo ikke fra. De gør deres arbejde. Sker der noget kriminelt, så er de der også, og så føler folk sig jo sikre. Men de andre betjente skaber jo ikke tryghed. Tværtimod så får de dig jo til at ligne en kriminel, selvom du ikke er det. Jeg har prøvet at blive tilbageholdt i en time, imens de kommer med hårde kommentarer og bliver ved med at hentyde til, at jeg har noget at gøre med bandekriminalitet. Og når de er færdige, siger de bare, at jeg

bare kan klage, hvis jeg vil, men at jeg jo godt selv ved, at det sker der ikke det store ved.

Gennemgående for interviewpersonerne er, at de fortæller, at de har respekt for nærpoltiets måde at arbejde på. De skelner samtidig mellem politiarbejde med et kriminalitetsforebyggende potentiale, som de anerkender og ofte også efterspørger, og politiarbejde uden et – i deres øjne – kriminalitetsforebyggende potentiale, som de ofte tolker som urimeligt og skadeligt eller decideret kriminalitetsfremmende.

Interviewpersonerne oplever således, at politiets tilgang til arbejdet i sig selv har stor betydning for, hvordan møder med politiet udvikler sig, og de understreger, at de har lettest ved at lytte efter betjente, som holder en ordentlig tone og behandler dem med en vis respekt og værdighed. Interviewpersonerne er også klar over og indforståede med, at frontlinje-politiarbejde bygger på strategiske beslutninger og lovgivning, som betjentene på gaden ikke har det bagvedliggende ansvar for.

Interviewperson E siger, at:

(...) nærpolitiet, dem synes jeg er fede. De kan noget, og de laver ordentligt politiarbejde (...) De kan jo også se, hvis [andre politibetjente] decideret modarbejder deres arbejde (...). I forhold til politiindsatser i København (...) gør de et godt stykke arbejde, fordi de bygger bro mellem lokalbefolkningen og politiet.

Interviewperson G roser også nærpoltiets indsatser:

Jeg har kun set nærpolti i [navn på bydel]. Jeg har ikke set nærpolti andre steder, men ud fra, hvad jeg har set der, vil jeg også tro, at nærpolitiet ville hjælpe andre steder, hvis de er der (...) Det er dem, der kommer rundt. Det er deres fornemmeste opgave at have styr på den næste generation. Komme ud i ungdomsklubberne. Komme de der forskellige steder, hvor de unge hænger ud. Få en relation til de her mennesker. De kan hurtigt pege en ud og sige: 'Der er noget i ham der, der er noget i ham, der er noget i ham der, som vi skal være ekstra opmærksomme på.' (...) Der skal være et nærpolti, som kører rundt i de forskellige ungdomsklubber. Komme de steder, hvor de ved, at de unge hænger ud. Få en relation til de unge, fordi, altså, når du har en relation til de her unge, kan du også forandre deres fremtid.

Interviewperson F fremhæver nærpoltiets relationsarbejde som centralt i forhold til potentielt at forlade voldskriminalitet:

Jeg har sådan en relationsagtig til [navn på nærbetjent], som jeg har kendt, siden jeg var ung teenager. I starten, når han kom derhen, hvor vi stod og solgte hash, så løb vi jo også, fordi han er jo stadig betjent, og så skal du selvfølgelig løbe, hvis du står med hash (...) Det var først, da jeg blev voksen, at jeg blev klog nok til at lytte til ham, og så hjalp han mig med at få arbejde (...) For ham er det jo professionelt arbejde, og vores relation er også en professionel relation. Altså, han er betjent, og jeg er fra bandemiljøet, men hvis nu [navn på nærbetjent] stoppede mig, så siger jeg 'hej [navn på nærbetjent]' eller sådan noget, og jeg taler med ham uden at være bange for, at han anholder mig, selvom han ved, at jeg har røget en joint.

I forhold til betydningen af den personbårne kontakt mellem målgruppen og politiet siger Interviewperson G:

Vi er jo mennesker. Vi har alle sammen følelser. Og det er vores følelser, der styrer vores handlinger. Har du lige pludselig empati over for de her [kriminelle], så vil vi jo sige: 'Jeg skuffer ham sku nok, hvis jeg gør det her', selvom vi jo i princippet kan være ligeglade med dem (...) Men hvis du har fået sådan et godt bånd til ham, så vil du alligevel have respekt og tænke over, hvad du vælger at gøre.

Interviewperson H fortæller også om forskellige episoder både med "almindelige betjente", som blev mødt med, "fuck af med jer, I skal ikke snakke til os", og nærpolitiet, som "man ligesom havde en connection til".

Ifølge Interviewperson H er nærpolitiets dialogsøgende tilgang konflikt nedtrappende:

Der var ingen magt over deres måde at tale på, og det virkede på os, fordi egentligt var vi jo ret ligeglade med magt, vi var jo vant til bare at angribe den anden vej, hvis nogen kom med magt, ikke? Så det fungerede jo ikke, hverken for politiet eller for os, at vi skulle ligge og være i krig med politiet (...) Men bandeenheden var helt nede på jorden og uden magt. Det var sådan med et smil og 'Hej [Interviewperson H], jeg ved, du har en kniv i lommen. Lad mig lige få den'. Og så var det ligesom, 'ja, okay, her [navn på nærbetjent]', hvis det fx var ham, der kom, så gav man ham den jo bare.

I forhold til indsatser over for vold siger Interviewperson H:

Jeg tror nok, at det bedste ville være, hvis vi fik de der bandeenheder tilbage, som opererer ligesom nærpolitiet, men bare endnu tættere på banderne.

I modsætning til ovenstående udsagn spiller politiets adfærd en relativt mindre rolle for interviewpersoner, der er ledende eller mere toneangivende i den organiserede kriminalitet. Overordnet set har det for disse interviewpersoner handlet om ikke at blive dømt for deres medvirken til fx narkokriminalitet, og så har det været mindre vigtigt for dem, om det er den ene eller anden type betjent, som deltager i efterforskning, anholdelser og lignende. Dette kan skyldes, at det ikke er voldskriminalitet i gadebilledet, som de har været mest involverede i, og at de derfor ikke møder politiet i situationer, hvor politiets tone, konflikt nedtrapning eller tillidsrelation er betydningsfuld.

Samtidig er der dog bred enighed blandt interviewpersonerne om, at det kan virke meningsløst at bruge ressourcer på relativt ufarlig kriminalitet (uden vold) for at praktisere nultolerance – som indebærer, at der slås ned på alt, også af mindre alvorlig karakter – frem for på at prioritere indsatser, som målrettet adresserer alvorlig og grov vold, såsom Forenet Mod Vold.

Interviewpersonerne opfatter loven om euforiserende stoffer (§ 191), der forbyder handel og salg af bl.a. cannabis, samt de bøder for besiddelse eller brug af cannabis, der måtte falde ud over brugen af § 191, som væsentlige årsager til konflikter både mellem målgruppen og politiet samt mellem forskellige rocker-/bandegrupperinger. De mener helt overordnet, at loven tilsidesætter en betydelig del af befolkningens ønsker om at kunne bruge cannabis i fred. De mener, at loven kriminaliserer brugerne og samtidig er med til at skabe et marked for rocker-/bandegrupperingers handel med ulovlige produkter. Mange interviewpersoner kritiserer desuden lovgivningen for også at spille en rolle i de voldelige sammenstød og konflikter, som den illegale handel medfører.

Endelig oplever de interviewpersoner, som har erfaring med at integrere unge i en rocker-/bandegruppering, at politiarbejde målrettet handel med cannabis kan presse særligt unge rocker-/bandemedlemmer på en måde, der kan medføre mere tilfældig vold, og de advarer om risikoen ved at fjerne centrale skikkelser fra gadebilledet, fordi det vil medføre mindre kontrol med de mere uforudsigelige unge.

Selvom denne kritik er rettet mere mod politiske beslutningstagere og nultolerancestrategier, mener interviewpersonerne, at politiets håndhævelse af loven om euforiserende stoffer har medført uforholdsmæssig megen ballade. Det er naturligvis en central del af politiets arbejde at håndtere sådanne sager, hvor magtanvendelse indimellem indgår i håndteringen af episoder, hvorfor dette er interviewpersonernes

perspektiv på og holdning til, hvordan politiet arbejder. Interviewperson M kritiserer fx politiets nultolerance for:

(...) at stresse både kunderne og pusherne, men på en måde, som gør det hele endnu mere voldeligt.

Omvendt har samtlige interviewpersoner som nævnt respekt for nærpoltiets måde at interagere med målgruppen på. Ifølge interviewpersonerne arbejder nærpolitiet på en måde, som både på kort og langt sigt virker konfliktnedtrappende, og det er tydeligt, at nærpolitiet ifølge interviewpersonerne besidder det største potentiale i forhold til at intervenere over for vold relateret til rocker-/bandegrupperinger.

I forhold til den umiddelbare og forholdsvis uforudsigelige vold, som opstår pludseligt og relativt tilfældigt, har nærpolitiet en fordel både i forhold til reaktionstid, fordi de geografisk er tæt på begivenhederne og kender de relevante personer, og i forhold til afhøringer og anholdelser, fordi de kender de involverede parter og ofte har lettere ved at indhente viden om episoderne via samtaler og afhøringer. Samtidig er det en udbredt holdning blandt interviewpersonerne, at man i udgangspunktet ikke tyer til voldelig modstand over for nærpolitiet, sådan som man ville være mere tilbøjelig til at gøre over for det almindelige beredskab.

Interviewpersonerne fortæller bl.a. om værdien i, at individuelle nærbetjente møder dem med forståelse og interesse frem for med fordomme og afvisninger. Interviewperson F fortæller:

Det er især dét, at [navn på nærbetjent] giver mig en chance, det tænker jeg meget over, for det første er han ikke racistisk, selvom han er dansker, og han kender reglerne i Danmark meget bedre, end jeg gør, så det er meget rart at kende en dansk mand eller en kvinde, som har styr på loven og reglerne, og som fx også har kontakter til arbejdspladser.

Interviewperson F fortæller, at han igennem flere år udviklede et forhold til en betjent, som bl.a. hjalp ham med at komme i ordinært arbejde, så hans hverdagsøkonomi ikke længere beroede på kriminalitet. Interviewperson J er på interviewtidspunktet på vej ind i et praktisk uddannelsesforløb, som også er initieret i samarbejde med nærpolitiet. Denne interviewperson fortæller dels, at det alene er nærpoltiets fortjeneste, at han har fået denne mulighed, dels at han stadig ofte er i kontakt med nærpolitiet, når han oplever udfordringer med at færdes blandt lovlige mennesker uden at kende de sociale normer og kutyper.

Endelig udgør nærpoltiets lokale engagement og relationelle tilgang til personer i socialt udsatte positioner med tilknytning til en rocker-/bandegruppering ud fra

interviewene en yderst vigtig støttefunktion, der kan gøre forskellen mellem at lykkes eller mislykkes med at forlade en kriminel løbebane.

3.4 Erfaringer med custom notifications

Fem interviewpersoner har deltaget i custom notifications med personligt fremmøde. Det er overvejende positive reaktioner, som disse personer er kommet med i interviewene, hvor vi bl.a. har spurgt ind til måden, hvorpå politiet har håndteret kommunikation i forbindelse med custom notifications. Vi har desuden deltaget på to custom notifications med observationer og efterfølgende korte samtaler med de deltagende parter.

Det skal understreges, at vores analyse af interviewpersonernes erfaringer og refleksioner også bygger på den information, som interviewpersonerne har modtaget fra politiet via forskellige møder eller deciderede custom notifications.

I alt har 5 af de 17 interviewpersoner i målgruppen modtaget custom notifications fra nærpolti i samarbejde med EKI-medarbejdere. To interviews blev foretaget umiddelbart efter custom notifications, hvor interviewpersonerne derfor havde dem friske i hukommelsen, og interviewene fokuserede bl.a. på, hvordan stemningen havde været. To interviews blev foretaget nogle uger efter custom notifications, og det sidste blev gennemført mange måneder efter custom notifications. I disse tre interviews – og i særdeleshed det sidste – var det vanskeligt for interviewpersonerne præcist at erindre, hvad politiet og EKI-medarbejderne havde informeret dem om.

Interviewperson A fortæller:

(...) Jeg er meget dårlig til at huske især i perioder med meget vold. Men de sagde noget i retning af, at fordi de holder øje med mig, er der også andre, der risikerer at få problemer. Men altså, jeg går ikke ind for at skyde andre mennesker eller gøre voldelige ting.

Interviewperson R, som vi interviewer et par måneder efter mødet, har endnu sværere ved at huske, hvad nærpolitiet og EKI-medarbejderne informerede ham om. Interviewperson R:

Det er fucking lang tid siden for at være helt ærlig (...) Han snakkede bare om, hvordan de stoppede volden og sådan noget der. Om hvad jeg kunne hjælpe med og sådan noget. Det er sådan, jeg husker det.

I forhold til åbne spørgsmål om custom notifications, hvor interviewpersonerne blev bedt om at forholde sig til formålet med og indholdet af custom notifications, udviser alle fem interviewpersoner, som har modtaget custom notifications, klare holdninger.

Eksempelvis er interviewpersonerne tilbageholdende i forhold til at vælge at deltage i custom notifications bl.a. pga. bekymring om, at deres deltagelse vil gøre politiet "bedre til deres arbejde". Interviewperson A:

De ville bare have mig på deres side. De ville have, jeg skulle arbejde for dem. Alt det jeg sagde, de sagde bare 'ja jo' (...) Ellers har jeg jo ikke oplevet politiet sådan.

Interviewperson A uddyber, at han er bekymret for, om han vil blive bedt om at komme med oplysninger, som er inkriminerende for ham selv eller andre, og at han dermed kommer til at "arbejde" for politiet, hvilket potentielt kan udgøre en stor risiko for ham.

Denne bekymring for at ruste politiet bedre til deres arbejde går igen hos flere i forbindelse med, at de blev kontaktet af politiet i forhold til custom notifications, og der er også et par af dem, som først efter lidt betænkningstid har sagt ja til deltagelse. For eksempel fortæller interviewperson R:

Hvis jeg ikke tager fejl, så tror jeg, han [nærbetjent] ringede til mig, eller så så jeg ham, jeg mødte ham. Bare en normal dag ligesom, bare hvor politiet kom og sådan noget. Og så mødte jeg ham, og så var det, han sagde til mig, så snakkede han om Forenet Mod Vold og sådan noget der, så sagde han, 'kunne du tænke dig at komme til møde om det?' og bla bla bla. Så sagde jeg til ham... det vil jeg faktisk ikke og sådan noget der. Så var det, han bare sagde til mig, 'tænk over det', og så mødte jeg ham igen efter det. Så sagde han til mig, 'har du tænkt over det?' og sådan noget, og så sagde jeg, 'ja'. Det var politiet, så jeg sagde bare 'ja ja', når de kommer og sådan noget. Så var det, jeg sagde til ham, 'ja ja, jeg skal nok komme'.

Interviewpersonerne fortæller dog efterfølgende, at de oplever, at den første bekymring for at skulle levere inkriminerende oplysninger eller hjælpe politiet er forsvundet under custom notifications, og at de oplever, at informationsmødet mere handler om at tale om lange fængselsstraffe og om at nedbringe vold, og hvad der er af støtte i exit. Interviewperson A, som ellers havde været meget skeptisk i forhold til at mødes med politiet for at tale om Forenet Mod Vold, fortæller fx:

Vi gjorde så meget, vi kunne (...) for lige at kunne snakke. Men vi fik en god snak ud af det, det var lærerigt, men som jeg også sagde til ham

[nærbetjent], så kunne jeg ikke forstå, hvorfor han lige præcis skulle kontakte mig.

Vi har uddybet interviewpersonernes reaktioner på at blive måludpeget til Forenet Mod Vold i afsnit 4.2.2. Efter den indledende bekymring omkring, hvad politiets baggrund var for at invitere dem til mødet, fortæller interviewpersonerne om de tematikker, der er blevet vendt på mødet, og vores interviews kommer her til at handle om deres erfaringer med disse; dvs. i forbindelse med straf, sanktioner, øget politifokus og støtteservices/exit samt deres erfaringer med vold. Disse tematikker er udfoldet i de øvrige afsnit i dette kapitel.

Alle interviewpersonerne er enige om, at custom notifications foregik i en god tone. Interviewperson R:

De snakkede flinkt til mig. De snakkede sødt til mig. De sagde ikke noget hårdt til mig. Jeg kunne ikke forstå det. Så til sidst spurgte jeg: 'Hvad er det her? Hvad drejer det sig om? Er der nogen, der vil slå mig ihjel eller sådan noget?'. Nej nej nej, så tænkte jeg, er der noget andet? Nej. Okay, så gik det op for mig, så vil I gerne have, jeg skal arbejde for jer? Så sagde de, 'ja'. Nå, det ville jeg aldrig gøre. Det er ikke mig. Jeg kan ikke gøre det der mod mennesker.

I dette tilfælde fortæller interviewperson R, at han finder ud af via custom notifications, at han er udvalgt til at viderebringe budskabet om konsekvenserne ved vold, og det viser sig, at han også har fortalt om mødet i sin omgangskreds:

Interviewer: (...) jeg har forstået det der projekt der, det er, at de kommer og fortæller, hvad de gør, hvis der foregår, altså hvis der sker noget vold. Og så er det meningen, at dem, de snakker med, de skal sige det videre ud i miljøet. Og det er det, jeg tror, de har ment med arbejde. Er det ikke det?

Interviewperson R: De nævnte også, at jeg ville være god til at fortælle videre til nogle af de andre. De sagde: 'Der er også noget, vi skal nævne til dig bl.a. Vi har fået at vide af dem oppe øverst fra, de der ministrene, at hvis nogen laver vold, så går vi efter hele gruppen.'. De sagde, at alle er i fokus. Og jeg har fortalt det videre til bekendte, folk jeg kender, som på en eller anden måde, ja så fortalt folk om det, jeg fortæller ærligt, fordi jeg har ikke noget at skjule. Jeg siger til folk: 'De kom og spurgte, og så sagde de sådan og sådan til mig'.

Flere af interviewpersonerne fortæller efterfølgende, at de har talt med deres kammerater om mødet lige efter, det har været afholdt. Som det fremgår ovenfor, har

nogle af dem dog vanskeligt ved helt at huske mødets indhold, da de møder os under interview nogle uger efter.

Dette indikerer, at viderebringelsen af budskaberne fra Forenet Mod Vold nok mest sker umiddelbart efter custom notifications, og at det efter nogle uger bliver sværere for fokuspersonerne at referere til. I næste kapitel fremhæver vi, at nærpolitiet foreslår, at det vil være en god ide at lave opfølgninger på custom notifications eller at udføre dem som processuelle møder (afsnit 4.2.5). Interviewpersonernes respons på vores spørgsmål om oplevelsen af møderne tyder på, at det er relevant at gentage budskabet eller dialogen med målgruppen – også med det formål, at de huskes på de forskellige informationer, der bliver givet.

3.5 Erfaringer med straf og øget politifokus

Interviewpersonerne er skeptiske over for sanktionspakken og generelt ret forbeholdne over for den straf og de greb, som politiet kan følge op med i forbindelse med Forenet Mod Vold. Det gælder både for interviewpersoner, som har modtaget custom notifications, og interviewpersoner, som bliver bedt om at forholde sig til de konkrete elementer i Forenet Mod Vold.

Interviewperson H mener ikke, at det vil have nogen kriminalitetsbekæmpende effekt at udpege bestemte individer med relativ stor betydning for en gadegruppering og snakke med dem om den skade, de forvolder på andre mennesker i rocker-/bandemiljøet eller på samfundsplan.

Interviewperson H:

Jeg tænker, at når man går ind i det her, så er det fordi, man vil det. Så er man ligeglad med, hvad regeringen har at sige (...) Det hjælper ikke noget at true med straffe. Man går jo ind i det her, fordi man synes, det er noget, man kan lide, ikke?

Hvor Interviewperson H anser custom notifications som relativt virkningsløse, frygter Interviewperson C, at trusler om sanktioner kan skade de relationer, som nogle betjente er lykkedes med at etablere til individuelle rocker-/bandemedlemmer. Interviewperson C:

Jeg er sikker på, at hvis I begynder at true med nye straffe og straffe til vores familie, så vil det skabe meget mere vrede. Det kommer til at gå ud over kommunikationen med politiet og med betjentene, som man måske først tænkte, at man kunne snakke med. Man vil blive meget mere

mistroisk i forhold til, hvad man kan sige og ikke sige. 'Vil I kigge efter folk?' 'Hvad vil I gøre?'. Det vil skabe mere mistillid og gå ud over kommunikationen. Vi vil nok bare stoppe med at snakke med jer. Og det er samtalen, der er mest brug for.

Interviewperson B, som også har modtaget et custom notification, fortæller:

Jeg var meget overrasket over, at man har sat så mange mennesker i fængsel (...) og jeg følte, at deres eneste tanke var at finde flere mennesker, som de kunne proppe i fængsel. Jeg syntes ikke, det virkede som om, de var der for at få mig til at hjælpe og gøre noget godt for staten, for de unge mennesker – eller de gamle kriminelle. Det var ikke det, det handlede om, men [det handlede] om at få flere mennesker i fængsel. 'I er helt forkert på den', sagde jeg til dem, 'jeg synes, I skal arbejde på de ting her'.

Interviewperson A har haft en noget anderledes oplevelse end Interviewperson C og Interviewperson B. Interviewperson A blev først kontaktet af en enkelt nærpolitibetjent, som allerede kendte ham godt:

Det var bare [navn på nærbetjent], som ringede, og så mødtes vi. Bare på en normal dag, hvor han kom og sådan noget. Og så var det, han sagde til mig, at han var begyndt at arbejde med Forenet Mod Vold og sådan noget der. Så sagde han: 'Kunne du tænke dig at komme til møde om det?'. Så sagde jeg til ham, at det ville jeg faktisk ikke. Så sagde han bare: 'Tænk over det'. Så mødte jeg ham igen nogle uger senere. Så sagde han til mig: 'Har du tænkt over det?', og så sagde jeg, at, ja det ville jeg så godt alligevel (...). Så var det, at det kom hen til dagen, og jeg var ude med drengene og skulle købe ny telefon, og så ringede [navn på nærbetjent] og sagde, at han stod hjemme hos mig, men jeg var der ikke, så vi aftalte at mødes på [en torveplads]. 'Jeg skal nok komme', sagde jeg.

Efter lidt kontakt frem og tilbage, og hvor en bestemt betjent fra nærpolitiet havde givet Interviewperson A lejlighed til at overveje at deltage i en snak med politiet, valgte Interviewperson A altså at mødes med nærpolitiet.

Interviewperson B fortæller om hans erfaringer med selve mødet:

Det er selvfølgelig begrænset, hvor meget man lige kunne sige, og hvor meget man kunne få lov til. Men vi fik en god snak og det var lærerigt. Men jeg sagde også til ham, at jeg ikke forstod, hvorfor han lige valgte at kontakte mig. Altså, hvordan vælger de, hvem de vil snakke med? Det ville jeg gerne vide, men det kunne han ikke rigtig svare på."

Interviewperson B fortæller lidt videre om, at han ikke syntes om at være blevet udpeget:

Altså, jeg syntes, det var flovt, og der var jo flere mennesker, som vidste, at [navn på nærbetjent] ville snakke med mig. Det oplevede jeg som flovt. Jeg ved ikke, om [navn på nærbetjent] selv kan se det, men jeg syntes, det var flovt, at en politibetjent skulle komme og tale med mig (...) Det var flovt både i forhold til min familie og mine venner.

Efter at have modtaget et custom notification, hvor politiet bl.a. indikerede for Interviewperson C, at hans eventuelle deltagelse i voldskriminalitet risikerede at få konsekvenser for hans forældre, såfremt der var hjemmel til at undersøge, om de drev forretning på ulovlig vis. Han talte efterfølgende med sine forældre om mødet og fortæller i interviewet:

Jeg fortalte dem, at jeg havde været til det her møde og om den her vanvittige idé, og det var de enige i. Mine forældre er afhængige af deres indtægt og (...) det ville skabe flere problemer for mange, også personlige problemer, hvis de mistede deres penge. Det ville give rigtig mange problemer mellem børn og forældre (...) Der er måske nogle forældre, som er på førtidspension, og så laver de lidt ved siden af, hvor de tjener lidt ekstra. Og hvis de så bliver ramt pga. noget, deres sønner laver, så vil det bare skabe en masse kaos i familierne. Der er nogle forældre, der synes, det er svært at smide deres børn ud, men der er også nogle forældre, der ikke gør (...) Der vil være mange forældre, som vil smide deres børn ud på gaden, så de ikke har noget sted at bo. Det giver nye problemer.³

Interviewperson C fortsætter:

Jeg er sikker på, at det der kommer til at skabe mange konflikter, nye personlige problemer og kaos i familierne. Hvorfor skal min far blive ramt, hvis jeg har lavet noget kriminalitet. Hvorfor skal mine forældre betale prisen? Så bliver en far pludselig nødt til at smide sin dreng ud, han kan ikke have ham mere, hvis han giver problemer til forretningen eller til familien. Så kan han ikke være hjemme mere.

Interviewpersonerne udviser også nogen skepsis i forhold til nogle af budskaberne, som politiet overdrog i forbindelse med custom notifications. Eksempelvis har der få tilfælde været en advarsel fra politiet om, at voldshændelser kan lede til, at

³ Politiet har ikke som led i Forenet Mod Vold eller på anden vis hjemmel til at fjerne personers førtidspension eller andre offentlige ydelser, og de har ikke i forbindelse med afprøvningen af Forenet Mod Vold undersøgt forældrenes forretning.

forældres økonomi eller arbejdssituation også kan blive berørt, såfremt der er hjemmel til det, hvilket er blevet modtaget med stor skepsis:

Jeg var skideglad med alt det. (Interviewperson H)

Det var jeg ligeglad med. (Interviewperson F)

Sygt, det er fandeme nederen (...) Jeg er over 18, hvorfor skal det gå ud over min familie?! (...) Jeg synes, det lyder som en røvsyg og fucked up idé!
(Interviewperson J)

Interviewperson J kritiserer videre:

Det er sådan lidt Al Capone-agtigt, ikke? (...) Jeg kan godt se det for mig, men jeg synes bare det på en måde er vildere end banderne. De er jo ikke nået derud, hvor de går efter familierne, vel? Banderne er ikke selv nået derud endnu. Og det er fandeme nederen, at hvis man har et problem med nogen, så tager man bare ud og kaster en molotovcocktail ind i hans forældres hus eller skyder ind i vinduet. Det er supernederen.

På trods af sin umiddelbare modstand mod den side af Forenet Mod Vold, som informerer om potentielle konsekvenser for pårørende, vurderer Interviewperson J imidlertid også, at det:

Selvfølger ville få [ham] til at overveje, om han skulle fortsætte med at lave kriminalitet (...) skænke det nogle tanker (...) Måske man godt ville kunne bruge det i miljøet, altså sige: 'De har advaret om, at der kan komme konsekvenser for min fars butik', så jeg kan ikke være med mere.

Interviewperson M har lettere ved at anerkende Al Capone-metoden:

Jeg synes, det er fair nok, at man truer med at gå efter hele familien, hvis man ikke stopper med at være voldelig. Det synes jeg er fair nok! En stor del af volden er jo bare vold for voldens skyld, og den skal man selvfølgelig bare bekæmpe med alle midler.

Alt i alt reagerer interviewpersonerne forskelligt på den del af Forenet Mod Vold, som henvender sig til pårørende. Usikkerhed om, hvad politiet må gøre, og hvad der kan virke som trusler, virker tilsyneladende som en barriere for målgruppens motivation, og i forhold til at informere om potentielle konsekvenser for pårørende bør politiet derfor være særligt opmærksomme på, at informationen – udover selvfølgelig at være forankret i en specifik lovhjemmel – er så præcis og konkret som mulig.

3.5.1 Fængselsstraf

Selvom alle interviewpersonerne er enige om, at de hver især gør, hvad de kan for at undgå at blive anholdt og straffet, tillægger de ikke straf nogen entydig funktion i forhold til at begrænse udbredelsen af voldskriminalitet.

De peger bl.a. på, at korte afsoninger af 1-2 ugers varighed ofte kan udgøre velkomne afbræk fra en hverdag fuld af stress. I forhold til livet på gaden – i særdeleshed i forbindelse med verserende konflikter – er fængselslivet forholdsvist trygt, og et afbræk på et par uger fra gadelivets rutiner kan ifølge de fleste interviewpersoner virke afstressende og beroligende.

Omvendt er interviewpersonerne tydelige omkring, at straffe på mere end nogle få ugers varighed bestemt har en præventiv funktion. Ingen er interesserede i at skulle undvære venner eller familie, og selvom fængselslivet virker relativt trygt, er det ifølge Interviewperson F, som har modtaget flere fængselsdomme, forbundet med væsentlige afsavn, og det komplicerer livet fremover.

De fleste interviewpersoner mener, at strengere straffe sandsynligvis vil gøre vilkårene vanskeligere både for den aktuelle voldskriminalitet, som udøves af unge, der rejser til Danmark fra nabolandene for at udføre en specifik voldshandling, og for voldskriminalitet mere generelt. Samtidig rejser interviewpersonerne en række forbehold.

For at strengere straffe skal virke præventivt, skal målgruppen ifølge interviewpersonerne have noget at miste ved at skulle afsone længere. De understreger også, at for at truslen om fængselsstraf skal have en virkning, skal personer være drevet af et rationelt valg om at begå vold og ikke af følelser, hævnbegær eller personlige konflikter. De peger derudover på, at strafudmålingen skal være retfærdig, og alle interviewpersonerne fremhæver, at de oplever, at bandepakkerne dobbeltstraf er uretfærdig.

Interviewperson F giver et eksempel på, hvordan en lang fængselsstraf, som ifølge ham selv var både retfærdig og fortjent, fik stor betydning for hans beslutning om at forlade den gruppering, som han havde været del af, siden han var teenager. Der skete nemlig det, at han under afsoningen mistede kontakten til sit gamle netværk, ifølge Interviewperson F, fordi, "de bare lod mig i stikken", og efterhånden som tiden i fængslet gik uden kontakt til dem udenfor, begyndte han selv at miste respekten for og tilliden til sine tidligere "brødre". Interviewperson F:

Det var, da jeg røg ind at sidde, og jeg fandt ud af, at mine venner ikke var der for mig, og de ikke var mine rigtige venner. Det er dér, jeg fandt ud af det (...) Jeg har været inde og sidde flere gange før det. Men da jeg røg ind

og sidde for [bestemt forbrydelse], og jeg sidder i nogle måneder i [navn på fængsel] og nogle måneder i [navn på fængsel], fordi jeg var bandemedlem, ja så sad jeg bare for mig selv og indså, at der ikke er nogle rigtige venner [uden for fængslet], som kalder sig 'brødre', og som er der for en, fordi man var deres bror, da man havde kanon på sig, og de følte sig beskyttet, og man var på gaden. Men når du ikke er på gaden, når du er i fængsel, så er der ikke nogen, der husker dig. Hvis du bliver udvist, er der ingen, der husker dig. Lige meget hvad du har gjort, så er der ikke nogen, der husker dig; ud over din familie. Der indså jeg, at (...) okay, det er dem her, altså, min familie, som jeg skal være der for. Det er dem, der husker mig. De andre (...) som jeg har givet liv for, men som ikke giver liv for mig, som ikke husker mig, som ikke sender noget ind til mig, hvem er de? Fuck dem!

Under sin afsoning nåede interviewperson F således frem til, at det er muligt at bryde med en igangværende kriminel løbebane, bl.a. da det ifølge ham selv gik op for ham, at den loyalitetsfølelse, som havde været fundamental for hans tilhør til en bestemt rocker-/bandegruppering, ikke var der længere.

3.5.2 Strafskærpelse for at bære kniv

Interviewperson H og mange andre interviewpersoner giver et eksempel på, hvordan strengere straffe ifølge dem sandsynligvis kunne begrænse både intensiteten og omfanget af vold mellem rocker-/bandemedlemmer. Som tidligere beskrevet er der ifølge interviewpersonerne fundamental forskel på stump og spids vold – dvs. vold begået med eller uden brug af kniv. De siger, at strafframmen for at gå med kniv og for at bruge en kniv som våben kunne hæves markant fra de aktuelle 14 dage for førstegangstilfælde og maksimale 40 dage under skærpede omstændigheder til flere måneder og/eller måske endda år ved skærpede omstændigheder. Interviewperson H siger:

Altså, nu sidder jeg jo som kriminel og siger noget, som måske lyder dumt, ikke? Men jeg føler, at al den bandekrig, der er nu, er pga. knive. Hvis man bare satte straffen op på knive, ligesom man har gjort for pistoler, så ville der være meget mindre krig, fordi selvom der selvfølgelig er mange, der "ruller", og der kan også være noget med piger, og det giver også krig, så starter næsten alt med, at unge kommer op og skændes, og så stikker de hinanden ned i stedet for at give hinanden en røvfuld, og så skal der byttes blod, ikke?

Interviewpersonernes argumentation for, at strengere straffe for at bære og/eller anvende kniv har et relativt stort potentiale i forhold til at forebygge vold, bygger på flere ting:

For det første er deres egne oplevelser fra rocker-/bandemiljøet, at de skærpede straffe for at bære skydevåben, som er blevet indført med bandepakkerne, har betydet, at færre rocker-/bandemedlemmer vælger at bære og anvende skydevåben. Derfor mener de, at er det sandsynligt, at noget tilsvarende ville ske i forhold til knive.

For det andet er der ifølge interviewpersonerne relativt mange mennesker både i eller tæt på rocker-/bandemiljøet – og også bare helt generelt – som vælger at bære kniv, og ifølge interviewpersonerne er flere knive ganske simpelt lig med højere risiko for vold. I rocker-/bandemiljøet er det bl.a. ifølge Interviewperson L, som selv har spillet en central rolle i en gadegruppering, oftest mennesker med relativt lav status, men høj risikovillighed, som vælger at bære kniv og ofte også vil være parate til at bruge den.

For det tredje vil de kriminalitetsforebyggende følgevirkninger af strengere straffe og skærpede indsatser over for brugen af knive i forbindelse med vold ifølge flere interviewpersoner være relativt store. Som nævnt tidligere medfører brugen af knive ifølge interviewpersonerne som regel eskalerende voldsspiraler, og derfor vil den potentielle voldsforebyggende effekt af at begrænse knivvold ifølge interviewpersonerne være relativ stor.

3.6 Erfaringer med exittilbud og social støtte

En interviewperson har gennemgået et exitprogram. De fleste interviewpersoner har svært ved at se sig selv i et exitprogram, fordi exit fra rocker-/bandemiljøet også vil være exit fra deres venner og sociale relationer. Interviewpersonerne vurderer, at hvis man vælger at gå i exit, så er det for at bryde med hele den kriminelle kontekst. Interviewpersonerne skelner ikke mellem de forskellige typer af exitprogrammer, de kan blive tilbudt, dvs. hvorvidt det er det nationale exitprogram eller lokale, kommunale tilbud om støtte. De reflekterer overordnet set over, om tilbuddet om hjælp og støtte giver mening i forhold til den livssituation, de er i. Her ligger der en logik i det danske bandeexitprogram, som handler om, at exitkandidaten skal bryde med de relationer og steder, som kan trække vedkommende tilbage ind i den organiserede kriminalitet, og særligt med relationer, der har tilknytning til rocker-/bandemiljøet (Johansen, 2021). Interviewperson A fortæller:

Hvis politiet tilbyder dig at komme i exit, fordi de siger, at de gerne vil hjælpe dig, så betyder det jo, at de vil tage dig væk fra dine venner og sådan noget. Mig, jeg vil gerne tage mig sammen, mine venner vil gerne tage sig sammen, vi vil alle sammen gerne tage os sammen. Det er jo ikke det, som er problemet. Hvis du går i exit, så kan du jo ikke komme efter 3 måneder og så begynde at lave kriminalitet igen, forstår du? Det kan du ikke gøre.

Interviewperson C oplever, at exit virker for uoverskueligt. Han fortæller:

Jeg har talt med [navn på betjent] om exit, men vi kunne ikke blive enige om en løsning. For mig at se, så handler exit om, at man tager en person og river alt, hvad man kan, ud af ham. Fra den ene dag til den anden skal han finde sig i, at han har fået et nyt hjem, et nyt arbejde, og at han ikke kan snakke med sine venner længere. Man mister sit exitprogram, hvis man snakker med sin barndomsven, men man kan da ikke bede nogen om, at de ikke må snakke med deres ven eller familie. Så jeg tror, at reglerne for exit er for stramme for mange af os, fordi vi kan jo ikke holde os til de regler og rammer, som de sætter, hvis vi gerne vil fortsætte med at se vores venner.

Ud fra interviewene har exit sit største potentiale for de mest erfarne rocker-/bandemedlemmer, som af forskellige årsager er særligt truede, og som ikke rigtig har andre muligheder end exit for at forlade voldskriminalitet.

For resten af målgruppen fremstår sociale og forebyggende indsatser som mere relevante. Interviewperson D fremhæver "forebyggelsesprojektet i forbindelse med skolegang" som et tiltag, der både kan begrænse omfanget af vold og – mere generelt – rekrutteringen til rocker-/bandemiljøet. Interviewperson D fortæller:

Det nytter ikke noget at forsøge at afskrække de her drenge, som kan ende i en bande. Men du kan jo godt have nogle projekter på skolen eller have en emneuge hvert år, som ikke skal skræmme børnene, men gøre dem klogere. Det kunne være en emneuge med fokus på, hvilke muligheder man har, hvis man lader være med at lave kriminalitet, og hvor socialpædagoger, som arbejder med børn og unge inden for kommunen, deltager, fx sammen med en betjent. Og jeg tror også, at nogle tidligere bandemedlemmer kunne være rollemodeller især i de store klasser.

Hvor interviewpersonerne vurderer, at netværk og social kontekst har betydning for eventuel motivation for at stoppe med at begå vold, og at exit fra en rocker-/bandegruppering i sidste ende altid vil være et individuelt anliggende, mener de, at

succes med Forenet Mod Vold forudsætter to væsentlige forhold, som ikke umiddelbart er integreret i indsatsen.

For det første gælder det ifølge bl.a. Interviewperson G for hovedparten af personer, der er involveret i voldskriminalitet som levevej, at:

(...) man skal have noget at miste for at ville ændre sig.

Interviewperson G har i en årrække haft en position i en rockergruppering, som bl.a. har medvirket til illegal handel med narko i Danmark, og han har haft kontakt både til ledende personer i miljøet, til forskellige mellemhandlere og til gadepushere. Han understreger mange gange, at sandsynligheden for, at fx politiet kan lykkes med at få personer fra målgruppen til at stoppe med at begå voldskriminalitet, er betinget af, at målgruppen føler, at de har noget at miste, hvis de fortsætter med at begå voldskriminalitet.

Interviewperson G fortæller, at han gennem årene har haft kontakt til talrige – primært unge – som pga. sociale problemer, manglende støtte fra familien eller gæld både til det offentlige og til andre i rocker-/bandemiljøet ikke mener, at de har haft noget at miste ved at fortsætte en kriminel levevej. Han vil ikke afskrive, at rocker-/bandegrupperinger godt kan finde på at anvende de udsatte unge til at udføre voldskriminelle handlinger, selvom de har en problematisk grad af uforudsigelighed. Han mener dog, at det er usandsynligt, at de unge vil lytte til fornuft fra myndighederne og/eller politiets side med advarsler om følgevirkningerne ved at fortsætte med voldskriminaliteten – både for dem selv og deres nære familierelationer – og at det netop skyldes, at de føler, de ikke har noget at miste.

Interviewperson G oplever altså, at Forenet Mod Vold fordrer en form for målrationalitet hos målgruppen, men at netop denne målrationalitet også altid vil tage udgangspunkt i de enkelte rocker-/bandemedlemmers reelle livssituation. Og hvis de reelt ikke har noget at miste (som fx en bolig, en legal indtægt, en uddannelsesmulighed eller sociale relationer) ved ikke at lytte til fornuft, er det ifølge Interviewperson G meget usandsynligt, at kommunikationen i Forenet Mod Vold vil have den ønskede indvirkning på målgruppen.

Interviewperson G oplever, at det at have en bolig, at besidde et lønarbejde eller sågar modtage en overførselsindkomst, som netop ikke er tilfældet for mange af de unge, der er aktive i en rocker-/bandegruppering, ville gøre det væsentligt mere sandsynligt, at indsatsen ville have en effekt:

De er ligeglade, hvis de ikke har noget at miste. Nogle af dem har ikke engang et arbejde, og hvis de heller ikke får understøttelse, så er de ligeglade. Du har ikke noget, du kan tage fra dem. Så det handler om først at

sørge for, at folk har noget at miste (...) Hvis de ikke har noget at miste, så giv dem noget at miste. Og det er jo så der, at det andet kommer ind, altså hvor man kan begynde at tage folks ydelser. Nu har de noget at miste. 'Jeg mister min førtidspension'. 'Jeg mister min (...) min kontanthjælp'. Alt det, kommunen giver tilskud til, kan man reelt komme til at miste. Vi ved alle sammen, at vores svageste punkt er, hvis vi bliver ramt økonomisk. Så jeg synes ikke engang, at det er for hårdt at gå ind og gøre de tiltag, hvis vi gerne vil have stoppet volden. Vi kan ikke fjerne kriminalitet i Danmark, det vil altid være der. Hashhandel vil altid være der, men vi kan gøre noget ved drab, kidnappinger og affresninger, men det kræver, at folk har noget at miste.

Ovenstående forudsætning, som Interviewperson G vender tilbage til mange gange i løbet af interviewet, og som flere andre interviewpersoner også fremhæver som vigtig, er selvfølgelig vanskelig at afstedkomme. Den handler mere om tidligere forebyggelse af sociale problemer end om indsatser mod vold. Rent tidsmæssigt ligger den forud for de kriminelle aktiviteter, ligesom den også umiddelbart hører uden for politiets indsatsområde. Ikke desto mindre er forudsætningen ifølge interviewpersonerne relevant for Forenet Mod Vold.

Den anden forudsætning, som interviewpersonerne fremhæver, handler om tiden efter custom notifications. Interviewpersoner med meget forskellige baggrunde – unge rocker-/bandemedlemmer, ældre og mere erfarne rocker-/bandemedlemmer, personer i periferien af grupperingerne og personer, som har eller har haft centrale funktioner i rocker-/bandemiljøet – er enige om, at Forenet Mod Volds kriminalitetsforebyggende og potentielt resocialiserende effekt er direkte afhængig af, om målgruppen i forbindelse med custom notifications samtidig tilbydes konkrete muligheder som alternativer til voldskriminalitet. Lærlingeforløb, praktikophold hos potentielle arbejdsgivere og/eller kommunale indsatser, som giver realistiske muligheder for at etablere sig i det ordinære samfund, er eksempler på samtidige indsatser, der ifølge interviewpersonerne ville styrke sandsynligheden for positive effekter af Forenet Mod Vold.

Interviewperson G siger:

Hvis vi har at gøre med en, som er helt uden for pædagogisk rækkevidde, og som siger: 'Jamen jeg får alligevel ikke noget rigtigt job, hvis jeg stopper med det her', så kan vi jo i hvert fald starte med at sikre ham kontanthjælp. Så har han pludselig 12.000 kr. om måneden, så kan han selv betale sin husleje og selv betale for dit og dat. Selvom der selvfølgelig altid vil være nogle, som bare siger 'fuck af, det er lige meget', så er den mulighed måske meget smart for de fleste (...) Og politiet er jo dem, der kender dem allerbedst og ved, hvordan folk er (...) De kan jo godt tage fat i

familien og sige: 'Prøv at høre her, vi føler sådan og sådan, da vi har observeret sådan og sådan. Hvad hvis vi giver det her tilbud til jeres søn, kunne det være en mulighed?' (...) Mange familier ville tage imod det her med kyshånd.

Interviewene giver eksempler på politiindsatser eller kommunale indsatser, som er lykkedes med at få nogle af interviewpersonerne til at trække sig fra voldskriminalitet, og som illustrerer betydningen af de to ovenstående forudsætninger. I nogle tilfælde har en nærpolitibetjent igennem længerevarende relationsarbejde med konkrete rocker-/bandemedlemmer opnået respekt og anerkendelse fra de forholdsvise unge rocker-/bandemedlemmer, som har gjort det muligt for betjenten at introducere de unge til potentielle arbejdsgivere og herved give dem noget, de ikke ønsker at miste.

I et tilfælde har en målrettet indsats til en meget ung mand under hans varetægtsfængsling og efterfølgende afsoning støttet den unge i at prioritere uddannelse frem for voldskriminalitet. Igen har indsatsen fra en konkret nærpolitibetjent spillet en væsentlig rolle for den unge, ligesom samarbejdet med en lokal forening har været vigtig for den unges fortsatte ønske om at holde fast i sit uddannelsesforløb.

Interviewperson J fortæller desuden om andre eksempler på indsatser, der har været udrullet i forbindelse med Forenet Mod Vold, og som ifølge ham har virket:

Jeg ser en del venner, som har været i fængsel, og som ikke længere laver kriminalitet. For eksempel en barndomsven. Han var i fængsel i 6 år, og i forbindelse med hans afsoning (...) Da han kom ud, så fandt han en lejlighed, altså: En bolig! (...) Han blev støttet til at gennemføre [en erhvervsuddannelse]. Nu arbejder han som [navn på faggruppe]. Han har ikke haft én fraværsdag i et helt år (...) Han fik en chance og blev støttet af [navn på betjente], og den støtte har han virkelig taget fat i og holdt fast i. Jeg siger dig (...) ikke at have en eneste fraværsdag på et helt år, det er fandeme godt klaret (...) Så, du ved, han har jo set det gode i det. Nu tjener han en månedsløn, som han kan klare sig med (...) Så begynder man at tænke over, hvorfor fanden man skal lave kriminalitet (...) og få en hel masse stress, og det er pissefarligt, og man bruger helt vildt mange penge på at lave sine penge – tøj, træning, ud og spise. Det koster jo også penge. Det giver ikke mening i sidste ende.

Sociale og uddannelses- eller erhvervsrettede indsatser tilføjer ifølge målgruppen for Forenet Mod Vold – og andre dialogorienterede politiindsatser – et væsentligt potentiale for at lykkes med at nedbringe volden i rocker-/bandemiljøet.

4 Erfaringsopsamling: De professionelle perspektiv

Projektledergruppen til Forenet Mod Vold bestod af medarbejdere hos politiet som havde en bred, efterforsknings/efterretningsbaseret viden om rocker-/bandemiljøet og et mere overordnet strategisk overblik over indsatser over for miljøet.

Nærpolitiet og EKI-medarbejderne, som indgik i det operationelle team, var medarbejdere med lang erfaring i at arbejde med personer fra rocker-/bandemiljøet i København. EKI-medarbejderne havde primært erfaring med målgruppen gennem det nationale bandeexitprogram, som EKI er ansvarlig for, samt kommunens eget exitprogram. I exitprogrammet har medarbejderne en håndholdt kontakt med rocker-/bandemedlemmer, der forlader miljøet. EKI-medarbejderne yder assistance til exitdeltagerne ved at sørge for at koordinere støtteservices med aktører i det ordinære velfærdssystem. Det kan være støtte til, at exitdeltagerne kan flytte væk fra det område, hvor deres gruppering har et tilhørsforhold, til uddannelse, arbejde, misbrugsbehandling, psykologbistand, foranstaltninger til familie/børn mv. Derudover arbejdes der med voldskriminalitet ud fra et imperativ om, at exitdeltageren bryder relationen til rocker-/bandemiljøet. Exitforløbet er personbåret og kan vare op til flere år, så medarbejderne får et tæt indblik i exitdeltagernes udfordringer og hverdagsliv samt i rocker-/bandemiljøet (Johansen, 2021).

Nærbetjentene i det operationelle team har viden om rocker-/bandemiljøet gennem deres mangeårige forankring i de udsatte boligområder/bydele, hvor grupperingerne har deres tilhørsforhold. Betjentene patruljerer dagligt og er synligt tilstede i gadebilledet både i patruljebilen og til fods eller på cykel. Kontakten til de kriminelle grupperinger er hverdagslig og baseret på dialog, relationsarbejde og tillidsopbygning. På den måde har betjentene ofte også arbejdet sig tæt ind på bestemte grupperinger. De ved, hvor grupperingerne opholder sig i boligområderne.

Nærpolitiarbejdet handler bl.a. om at få viden om de kriminelle miljøer gennem dialog med beboerne og personer i miljøet. Dialogen er baseret på udveksling af viden, hvor betjentene opsøger rocker-/bandemiljøet for at have en "finger på pulsen" i forhold til, hvad der rører sig, og hvor personer i rocker-/bandemiljøet også opsøger nærbetjentene for at få hjælp og informationer om deres sager ved politiet. Nærpolitiets og EKI-medarbejdernes mangeårige erfaring med personer i rocker-/bandemiljøet har haft stor betydning for deres tilgang til fokuspersonerne. Deres kontakt til fokuspersonerne er blevet udført med samme dialogbaserede tilgang, som de bruger i deres daglige praksis. Nærpolitiet har også bidraget til måludpegningen ud fra deres kendskab til personerne. Flere betjente har kendt

fokuspersonerne for Forenet Mod Vold i mange år. På trods af dette har det været vanskeligt at opspore og indlede samarbejde med disse personer. Dette skyldes primært ifølge interviewpersonerne fra miljøet, at de stadig er relateret til rocker-/bandemiljøet og ikke har et ønske om at "hjælpe" politiet eller at være i kontakt med politiet på gaden mere end højst nødvendigt.

Nærbetjentene beskriver fokuspersonerne som udsatte voksne mænd, både med etnisk dansk og etnisk minoritetsbaggrund samt både fra rocker-/bandegrupperinger. De beskriver flere fælles kendetegn for fokuspersonerne. For eksempel har alle personerne en kompleks kriminalitetshistorik og domme for voldskriminalitet, og nogle har dog domme, som ligger langt tilbage. De beskriver, at en del af fokuspersonerne har psykiatriske diagnoser, herunder angst, stress og PTSD forårsaget af volden i miljøet, og en del har også et stofmisbrug.

Som nævnt i afsnit 2.2 er fokuspersonerne primært valgt ud på baggrund af deres position i miljøet, som har gjort det muligt for dem at formidle budskabet bredt til grupperingen. Derfor er de heller ikke blevet beskrevet som oplagte kandidater til et bandeexitforløb. Generelt har nærbetjentene dog været håbefulde på vegne af deres målgruppe. Betjentene fremhæver, at fokuspersonerne ind imellem gav udtryk for et ønske om at forlade rocker-/bandemiljøet eller at stoppe kriminaliteten, og de understreger ligeledes, at de oplever, at de fleste i målgruppen har et ønske om at nedbringe volden. På den måde oplever de, at målgruppen er enige med målsætningen i Forenet Mod Vold og delvist også gerne ville hjælpe til med at udbrede budskabet. Dog har de erfaring med, at grupperingerne er drevet af et imperativ om at hævne vold og at signalere styrke til at forsvare sig selv. Derfor fortæller betjentene, at der er et modsætningsforhold tilstede i miljøet, hvor alle ønsker at stoppe volden fra den rivaliserende part, men bruger vold til formålet. I det følgende vil vi uddybe nærpoltiets opfattelser af vold, voldskæder og voldsspiraler i miljøet.

4.1 Opfattelser af vold, voldskæder og voldsspiraler

Generelt beskriver politiet, at volden i rocker-/bandemiljøet i Danmark har et begrænset omfang i forhold til mange andre lande i Europa og USA, og at der ikke er store problemer med skyderi eller skuddrab i sammenligning med fx nabolandet Sverige (se afsnit 1.5). Som beskrevet i nærværende rapport spiller volden dog en rolle i hverdagen i miljøet, fx i form af truslen om vold, og den oplevede vold har en anden karakter end det omfang, der fremgår af politiets nøgletal. Politiet ønsker i den sammenhæng at balancere fortællingen om vold og behovet for at slå ned over for rocker-/bandemiljøet. De ønsker også at være påpasselige med at gøre volden til et større problem, end den fremgår af deres nøgletal. En af projektlederne forklarer:

Det er jo også, vi balancerer hele tiden på sådan en ... på den ene side vil vi helst ikke puste til ilden, og vi vil faktisk gerne signalere, at der er utrolig stor tryghed og sikkerhed i København, og der er meget begrænsede problemer med vold og lignende ... og vi plejer, der er nogle standardvedtægter i København, nemlig 'tryk og sikker by at færdes og bo i', og det skal den helst også være. Men samtidig så kan vi jo ikke se os fri fra, at der både historisk har været meget voldsomme opgør, men at der jo også stadig af og til er voldsomme opgør.

Projektledergruppen og nærpolitiet beskriver, at der er forskel på voldsparathed blandt de forskellige grupperinger og også mellem aldersgrupper i rocker-/bandemiljøet. De har erfaring med, at den nyeste og dermed også yngste generation af rocker-/bandemedlemmer fremstår mest voldsparate, og at det har været sådan gennem årtier. Samtidig beskriver de, at de helt unge rocker-/bandemedlemmer også er mindst konsekvensberegne i forhold til deres voldshandlinger. Betjentene oplever også en tendens til, at volden blandt de unge er grovere end hos den tidligere generation. Volden indebærer knivstikkeri og brug af våben (andre end skudvåben, fx håndgranater) samt ydmygelsesvold. Voldsparathed skaber bekymringer hos aktører og myndigheder i de boligområder, som nærpolitiet er placeret i. Denne betjent beskriver:

Nu har der været det her problematik med sådan en meget ung gruppering. Af nogle småbrødre fra en af grupperingerne. Som har lavet deres egen lille gruppering, og som har været relativt voldsparate og har overfaldet folk og ... gået med kniv og sådan nogle ting og stukket hinanden lidt ned og ... det har man været meget bekymret for. De er meget voldsparate i forhold til storebrødrene.

Udover forskellen på voldsparathed mellem generationer beskriver nærbetjentene også forskelle på voldsparathed imellem grupperingerne. Nedenstående betjent fortæller, at særligt én gruppering i rocker-/bandemiljøet stod for meget af den grove vold i perioden, hvor Forenet Mod Vold blev afprøvet, og at politiet efterhånden har erfaring med, at denne gruppering reagerer hurtigere og hårdere end andre grupperinger:

Og også i forhold til deres historik som gruppering, deres risikovillighed, altså vi ved, at med de år med [konflikt med anden gruppering], at de er særdeles voldsparate, de er særdeles hurtige på aftrækkeren, og de er særdeles ... virker ligeglade med konsekvens også, synes jeg. Fordi der er simpelthen så mange af dem, som sidder i fængsel og er blevet dømt.

Nærbetjentene opfatter overordnet set grupperingerne som langt mindre rationelle i brugen af vold, end der argumenteres for i de teorier, som underbygger GVI-

strategien. Generelt mener betjentene, at volden er så central en del af grupperingernes socialisering og måde at håndtere konflikter på, at det er tvivlsomt, hvorvidt fokuspersonerne overhovedet har en oplevelse af at have et valg eller er refleksive omkring dette valg i situationer, hvor der bliver begået vold. Betjentene siger derfor også, at voldshændelser i sidste ende nok skal ende i en "bytter" (hævnagt) uanset myndighedernes kommunikation eller indgriben. Denne betjent fortæller:

De er mere sådan, at hvis der er nogle, der generer nogle fra den ene gruppering, så ... det gør man bare ikke altså. Så ... det skal nok blive byttet på et eller andet tidspunkt på den ene eller anden måde ... de vil ikke tabe ansigt jo.

Betjentene beskriver således volden som en integreret del af grupperingernes identitet og peger på, at hævngerninger også hænger sammen med positionering i miljøet og med æreskodekser, der hviler på et imperativ om reciprocitet. De mener også, at grupperingerne bruger volden til beskyttelse og for at signalere styrke, som denne betjent udtrykker:

Samtidigt føler de også mange af dem, det er også dårligt for rockerbranchen, hvis man er sådan en gruppering, man bare kan skyde på, uden der kommer noget igen. Det kan de simpelthen ikke tåle rent rygtemæssigt i miljøet: at være dem, alle folk bare kan tæve på. Så risikerer de, at der er ikke nogen, der tager dem seriøst, og der er ikke nogen, der vil være med i deres gruppering, hvis man ikke, hvis de ikke har ens ryg. Så de har også bare et imperativ til at gå ud og gengælde sådan noget her og sige her til og ikke længere, os skal man ikke gå på kant med. Hvis de skyder nogen, kommer de efter dem. Og der har de det lidt sådan, hvis de skyder nogen af os, så kommer vi efter dem, og det oplever de jo også, at de er nødt til for at være troværdige.

Betjentene peger dermed på det paradoksale i, at grupperingerne søger at stoppe vold med vold. Dette paradoks har flere konsekvenser. For det første skaber imperativet om hævn en kæde af voldshændelser, der ender i en voldsspiral, hvor volden bliver grovere og grovere og kan resultere i drab. For det andet skaber imperativet om hævn en form for modsætning til afskrækkelseslogikken i GVI-strategien. I GVI-strategien er logikken, at jo mere præcis, streng og troværdig truslen om straf fremstår, jo mere vil den afskrække modparten fra at begå vold. Ifølge betjentene er det modsatte på spil i rocker-/bandemiljøet: Jo mere præcis, streng og troværdig truslen om straf/vold fra en rivaliserende gruppering fremstår, jo mere vil volden eskalere i miljøet. Flere betjente mener, at denne dynamik er så stærk, at Forenet Mod Vold nok kun vil have begrænset effekt:

Interviewer: *Baseret på dine erfaringer med Forenet Mod Vold, hvad tænker du så i forhold til, om indsatsen vil virke?*

Betjent: *Uh, det er et godt spørgsmål. Det er sgu fifty fifty, ærligt, og et godt spørgsmål. For vi tænker også vores. Jeg er ikke tvivl om, at de har fået noget ind i hovedet, når jeg tænker alle tingene igennem. Men hvor meget det egentlig virker og egentlig gælder ... at vi så bare tænker, du må ikke misforstå mig, at det måske hjælper så meget, fordi sker der noget fra den ene gruppering til den anden, så ... så vil de bare gerne have byttet lige meget hvad. Fordi æren der og alle der de andre ting, de har. Så ... det er vigtigt at komme ud med budskabet ... så de har den oppe i hovedet. At de måske lige tænker sig lidt om alligevel, om er det nu godt, at vi gør det her? Også lidt af det der, hvis man ... en gruppering ... er der 10 i en gruppering, og er der kun to af dem, der laver noget, går man så ud og kigger på hele gruppen ikke? Den er jo også værd at tænke over. Synes jeg.*

Selvom betjentene er i tvivl om, hvor meget de kan påvirke volden, viser citatet også, at de håber på, at Forenet Mod Vold kan gøre en forskel. De peger på, at det er vigtigt at være rettidig og at ramme de rette personer, hvis man vil opnå en effekt. To betjente har erfaringer fra tidligere med at kunne påvirke voldsspiraler – særligt i rockermiljøet – ved at gå ud lige efter en voldshændelse og fortælle grupperingerne om konsekvenserne af hævngrerninger. Andre fortæller, at de har oplevet voldskæder, der kunne strække sig over meget lang tid, hvorfor de mener, at det er mere rettidigt at vente et stykke tid med at række ud til grupperingerne efter en voldshændelse, eller at det er afgørende at følge op gentagne gange efter en voldshændelse. Erfaringen er således, at voldskæder er forskellige – i nogle tilfælde går der lang tid mellem en hændelse og en hævngrerning, og i andre tilfælde bliver der reageret meget hurtigt. Betjentenes erfaringer peger på, at det vil være afhængigt af den enkelte sag, hvornår det er rettidigt at levere et forebyggende budskab. Denne betjent fortæller:

Altså vi, der kan huske bandekonflikten i ... 17-18 stykker der [årene 2017 og 2018], hvor de skød hinanden hver anden dag, og hvor der, altså ... flere gange ugentligt var skyderier og drabsforsøg. Så er det jo ikke på det niveau lige nu. Og vi må jo sige, at efter seneste drab, der var det sådan lidt: 'Nåh, men så er der konflikt igen nu. En gruppering har skudt en fra en rivaliserende gruppering. Det skal hævnnes. Vi venter bare på, hvornår det sker'. Og så gik der jo utrolig lang tid, inden der skete noget (...) et halvt års tid, inden der skete noget. Og så gik der igen lang tid med en pause. Så det har været sådan noget ... det var en langsom konflikt med forholdsvis langt imellem snapsene, men så har vi jo så set de her andre

sager, hvor der reageres hurtigt. Og der har vi jo taget mange i noget ... der ikke er blevet forløst, det ikke er blevet hævnnet.

Betjentene fremhæver, at voldskædernes udvikling er vanskelig at forudsige. Flere fokuspersoner har voldsdomme, der ligger forholdsvist langt tilbage, og betjentene peger på, at det kan diskuteres, hvor logisk det virker på disse personer at få for midlet budskabet så lang tid efter. Denne betjent fortæller:

Ja, og det er jo så en anden ting, man måske også kan snakke lidt om. Det er, at der har jo været nogle af dem, som vi har skullet ringe til, hvad skal man sige, deres ... voldsdomme de har haft, altså nogle af dem har været forholdsvist gamle, hvis du spørger mig, hvis det har været sådan mange, mange, mange år siden, at de har, har været, har været sigtet eller dømt for noget, noget vold. Så den har også været lidt svær at løfte i forhold til, at kunne snakke om det. Mange af dem har faktisk selv sagt: (...) 'altså, det er jo mega lang tid siden, at jeg har lavet noget der. Vi gør ikke mere.' Men så har det været, kan man sige, den del er sammen med at kunne tale om, at de havde en tendens til det, men der har de fleste jo så bare benægtet, at de ... eller ikke de fleste, men nogle har benægtet, at de har været en del af en eller anden gruppering, der er voldelig.

Selvom nogle fokuspersoner benægter deres rolle og position i konkrete grupperinger, kender betjentene de flestes baggrund og kan verificere deres relationer ind i miljøet. Fokuspersonernes voldshistorik var således central for betjentene, når de skulle begrunde, hvorfor de henvendte sig med Forenet Mod Vold. For betjentene er voldsparathed hos de unge og bestemte grupperinger central, og volden bliver set som kæder af hændelser, der er forbundet med hævn, æreskodekser og beskyttelse i miljøet.

4.2 Erfaringer fra custom notifications

Betjentene og EKI-medarbejderne gør det tydeligt, at custom notifications ligger tæt op ad en tilgang, som både de og målgruppen har oplevet i andre sammenhænge – fx knock-knock-strategien, men også den dialogbaserede tilgang hos nærpolitiet. De mener, at GVI-strategien med de store call-in-møder, hvor mange grupperinger, aktører, myndigheder og civilsamfundsorganisationer samles, vil være et større nybrud i en dansk sammenhæng. De har en overbevisning om, at call-in-mødernes massive interventionsform i sig selv vil kunne påvirke målgruppen og have en form for "chokeffekt", som ikke kan fremkaldes på samme måde med custom notifications. Denne betjent siger:

Havde jeg sådan et call-in, hvor der sad mange ... der kan man ligesom ikke undgå at høre [budskabet i GVI-strategien], så jeg tænker, at det format ville være ideelt, men jeg ved jo også, at der er noget lovgivning, der gør det svært, fordi mange af de her bandemedlemmer ikke må mødes, altså lovligt.

Projektledergruppen giver ligeledes udtryk for, at de har haft et ønske om at kunne etablere call-in-møder i København, men har måttet nedskalere indsatsen og inkorporere den i noget, der minder om en allerede eksisterende praksis.

Betjentene ser dog også fordele i at gøre brug af custom notifications. Primært ser de fordele i fleksibiliteten og muligheden for at træde ind "her og nu" efter voldshændelser samt muligheden for at følge op på målgruppen løbende. En betjent understreger endvidere, at custom notifications ligger mere op til dialog end knock-knock-strategien, som han mener kun handler om, at myndighederne skal informere.

Politiets egen opsamling af erfaringer fra fokuspersonernes respons på de 18 custom notifications er, at de oplever, at fokuspersonerne generelt har taget positivt (9 personer) eller neutralt (7 personer) imod budskabet, mens et par fokuspersoner har været sure over henvendelsen og/eller ikke har villet modtage budskabet, men istedet har villet snakke om noget andet.

Illustrationen herunder er lavet af projektledergruppen til et erfaringsopsamlingsmøde i april 2023 og viser politiets oplevelse af fokuspersonernes respons. Der blev efter dette interne møde afholdt et enkelt custom notification mere ved personligt fremmøde, hvor fokuspersonens respons også blev vurderet til at være positiv:

Kilde: Københavns Politi.

Generelt viser illustrationen, at betjentene har oplevet at få en positiv respons på deres henvendelse, og at de har fået indtryk af, at flere fokuspersoner ønsker at forlade miljøet. Det skal understreges, at interviewpersonerne til nærværende erfaringsopsamling har været fra den positive eller neutrale del af målgruppen, men at de både har delt positive og mere kritiske perspektiver på indsatsen. De fleste har reageret positivt på custom notifications, mens de samtidig har været skeptiske over for virkningen af fængselsstraf, og de har responderet negativt på det øgede politifokus.

4.2.1 Relationen til målgruppen

Generelt er betjentene opmærksomme på, at deres relation er en indgang til fokuspersonerne, og at det ikke er uden betydning, at de er fra nærpolitiet. De fremhæver, at flere fokuspersoner kun har indvilget i at deltage, fordi mødet er med betjente, de kender i forvejen:

Og så er der jo også det med i ligningen, at jeg er ... nærbetjent i området, og jeg lever af de relationer, jeg skaber derude. Og det er jo også bl.a. derfor, jeg kunne få samtalen i hus, det var fordi, vi havde en god relation.

Det er også responsen fra betjente, der ikke har haft en relation til de fokuspersoner, de skulle ud til, fx betjente der dækker Indre by-sektionen. Disse betjente har ikke den mangeårige relation til grupperingerne, som nærbetjentene i de udsatte boligområder har. De ser dog både en fordel og en ulempe ved ikke at have et forudgående kendskab til målgruppen. De beskriver, at ulempen har været, at der ikke har været bygget tillid op:

Men jeg synes, det har været svært at etablere de her møder, fordi relationen ikke er der, de ved ikke, hvem der ringer til dem, og at det ikke "bare" er politiet. De har ikke tilliden endnu.

Omvendt beskriver de, at det har overrasket dem, at de alligevel har kunnet etablere en kontakt og få lavet en aftale med deres fokuspersoner. De mener, at det kan skyldes, at de har brugt den dialogbaserede tilgang, som er central for nærpolitiet, og at denne tilgang har åbnet kontakten:

Jeg havde ikke en relation til dem i forvejen, så de kendte os ikke. Men det var som om, at det også gjorde noget godt, så kunne de være lidt frie i det, der var ikke så meget, vi vidste i forvejen om dem, så de var egentlig åbne, og vi brugte jo stadig nærpolititilgangen med dialogen og en god tone.

Vi har uddybet i foregående kapitel, hvad fokuspersonerne selv tillagde af betydning til kontakten, men som ovenstående citater viser, så er det også for nærbetjentene en positiv faktor for custom notifications, at de allerede kendte målgruppen i forvejen.

4.2.2 Målgruppens respons på at blive udpeget

På de custom notifications, der blev afholdt med personligt fremmøde, er det betjentenes og EKI-medarbejdernes oplevelse, at fokuspersonerne var skeptiske – nogle uforstående eller forvirrede – omkring, hvorfor det var dem, der var valgt til at modtage budskabet. Der var flere reaktioner på dette, og disse reaktioner skinner også igennem i vores interviews med målgruppen efterfølgende. Den første respons er, hvorfor de blev valgt, når nu de ikke selv mente, at de var rocker-/bandemedlemmer. Den anden reaktion er, at de ikke havde voldsdomme bag sig og derfor ikke oplevede at være ansvarlige for den grove vold i rocker-/bandemiljøet. Den tredje reaktion er, at det var uretfærdigt, at de skulle være udvalgt til denne indsats, når de ikke længere begik vold og ikke havde gjort det længe.

Betjentene beskriver, at den første umiddelbare reaktion, de fik, var, at fokuspersonerne nægtede at have et rocker-/bandetilhørsforhold, som denne betjent understreger:

Interviewer: Okay. Var han sådan anerkendende omkring, at han var en del af den her gruppering, eller hvordan var han i forhold til det?

Betjent: Nej, men det afviste han fuldstændig til at starte med. At det var han ikke, at det var de andre fra den gamle gruppe, han var en del af, som var hoppet over i nye grupperinger. Men det havde han ikke været en del af. Men det skiftede så efter, ja de der 30-40 minutter. Så pludselig så røg der en masse historier frem, hvor han så også indrømmede, at han i hvert fald havde været en del af det og kendte til det, hvilket han også afviste til at starte med, ikke? Ja.

En anden betjent siger endvidere:

Ja. Så det, det der, det der fylder meget hos dem, det er meget bandestemple. Og det er meget den behandling de ... altså den negative forskelsbehandling, de føler, de får, fordi at de er bandemedlemmer ikke. Og der er mange af dem, der ikke helt forstår, hvorfor politiet ser dem som bandemedlemmer, ikke? Så det er jo en af de ting, de taler meget ind i, også i forhold til det her. 'Hvorfor er det overhovedet mig, og vi er jo bare nogle venner, der hænger sammen'.

Som det fremgår af citatet ovenfor, er der flere, der under samtalen alligevel anerkender, at de har haft en relation til en gruppering eller har været en del af det kriminelle miljø. Det er ikke ukendt for politiet, at denne målgruppe ofte benægter et rocker-/bandetilhørsforhold. Andre fokuspersoner ser sig selv som forurettede og ofre for vold fra rivaliserende rocker-/bandemedlemmer i miljøet og ikke som voldsudøvere, hvorfor de stiller sig uforstående over for politiets kontakt. Det skaber en del nervøsitet og i nogle tilfælde vrede, som betjentene har måttet forholde sig til. Betjentene har i disse situationer været nødt til at være tydelige omkring, hvad grunden har været til udvælgelsen af netop disse personer. Det viser, at betjentene har haft en oplevelse af at skulle "tale sig ind på livet" af fokuspersonerne og bruge noget tid på at etablere en fælles forståelse af, hvorfor de har været målgruppe for Forenet Mod Vold. For fokuspersonerne, der ikke har nogle voldsdomme selv, og for de personer, der reelt set ikke oplever sig selv som en del af en gruppering, giver kontakten anledning til en uretfærdighedsfølelse, som denne betjent giver et eksempel på:

Ja, men jeg tror til at starte med, jeg husker ham værende meget uforstående, altså han mente jo på en måde, at det var en smule chikane fra Københavns politi. At han ligesom, han, nogle af hans barndomskammerater var en del af den her bande, og så mente han, at så blev han bare stemplet som det også, fordi han så ud, som han gjorde og var, ikke? Og det var han selvfølgelig træt af ... og det spurgte han ind til.

For politiets vedkommende betyder det, at der har ligget en opgave i at gøre måludpegningen meningsfuld for fokuspersonerne – bl.a. ved at lægge vægt på deres evne til at udbrede budskabet til andre.

4.2.3 Leveringen af budskabet

Betjentene og EKI-medarbejderne oplever generelt custom notifications som en god mulighed for at få en dialog med målgruppen om konsekvenserne af vold. Som vi vil uddybe i næste afsnit, finder de det dog vanskeligt at være helt tydelige omkring sanktionerne, som ikke var helt færdigt definerede, da custom notifications blev afprøvet.

Custom notifications er blevet afholdt i makkerpar mellem politiet og kommunen, hvor to betjente og en EKI-medarbejder har deltaget som et team, og en af betjentene har ageret mødeleder. Betjentene har lagt ud med at fortælle om konsekvenser og straf, hvorefter EKI-medarbejderne har informeret om muligheder for støtte fra kommunen. Dette er kernen i GVI-strategien, hvor der sættes fokus på afskrækkelse såvel som på støtte. EKI-medarbejderne har talt frit uden samtalepunkter og med fokus på at nævne konkrete ydelser, som er målrettet fokuspersonernes konkrete og

evt. akutte behov. Derudover er exitprogrammet blevet nævnt. Betjentene har fulgt et samtalepapir i punktform (Bilag 1) og er kommet omkring temaerne:

- Politiet ruller den helt store pakke ud med alle greb, de har, hvis der sker en voldshændelse
- Den gruppering, der begår vold, får hele politiets fokus
- Alle i grupperingen kommer i fokus
- Fokus bliver evt. også sat på familie og pårørende, fx deres forretning, hvis der er hjemmel til det
- Fokus kommer derudover fra en lang række aktører og myndigheder.

Samtalepapiret er med vilje ikke skrevet ud som et manuskript, for at betjentene har kunnet tale frit og forme samtalen efter den enkelte situation og fokusperson. Ud over samtalepapiret har betjentene og EKI-medarbejderne medbragt visitkort med information til den enkelte fokusperson. På visitkortet er det blevet oplyst, at politiet er opmærksomme på, at fokuspersonen omgår en gruppe, der begår vold, og at politiet og andre myndigheder vil rette opmærksomheden på gruppen, hvis det vurderes, at gruppen er den mest voldelige. Desuden er det blevet oplyst, at politiet kan hjælpe, så fokuspersonerne ikke skal frygte overfald og vold, samt give støtte til at komme ud af voldskriminalitet. Endeligt har visitkortet indeholdt et telefonnummer til exitprogrammet.

I forhold til at levere ovenstående budskab om straf og øget politifokus har betjentene fundet det vigtigt at afveje den "truende" facon i deres formidling på custom notifications. Det har været en afvejning, der har været vigtig for betjentene, fordi nærpolitiet netop tager afstand fra at optræde truende i det daglige møde med grupperingerne i gadebilledet.

Vores observationer af custom notifications viser, at betjentene har brugt deres lokalkendskab i formidlingen af budskabet. De har italesat tillidsrelationen og brugt deres historik med fokuspersonerne som en åbning til samtalen, og den første del af mødet er gået med at takke for fremmødet. Følgende observation fra et custom notification-besøg er et illustrerende eksempel på, hvordan betjentene har ramme-sat mødet:

Vi har aftalt at mødes med jer i dag, for der er nogen ting, vi skal have fortalt og givet et budskab om. Det er sådan, at Københavns Politi har et nyt projekt, som hedder Forenet Mod Vold, som er noget nyt, der er startet. De har så bedt os om at levere et budskab til jer om det. Det er noget, man har gjort andre steder i USA og Sverige, ikke alle steder i Sverige, men nogle steder, I ved godt, Rosengård og sådan nogle steder [de nikker],

hvor der er meget skyderi og vold, det har virket der til at få mere ro på, så nu er vi sendt ud for at give jer budskab om det. Man oplever ikke i politiet, at det man har gjort hjælper nok. Nu siger du selv Al Capone, ik'? Det er noget, man har gjort længe jo, hvor man også har kørt på nogle ting med Skat og forretningen, men her er det endnu mere, det der bliver rullet ud, hvis der er nogen, der laver ballade. Man tolererer det ikke simpelthen, og politiet er rigtig trætte af det, så nu ruller det hele ud, hvis der sker noget. Jeg har sagt, at hvis der er nogen, der skal fortælle jer det her, så er det mig og os, fordi vi kender hinanden rigtig godt, I ved, I kan stole på mig, du ved, jeg gerne vil hjælpe dig, så jeg har sagt, at hvis I skal høre det fra nogen, skal det i det mindste være os. Det er så ikke os, der ruller alt det ud, det har vi intet at gøre med, det er nogle andre i politiet der gør det. Vi bringer bare budskabet.

Budskabet bliver derefter uddybet af den næste betjent:

Man kan sige, at det nye nu er, at hvis der er en af jer i gruppen eller grupperingen, der laver noget, hvis der sker et knivstikkeri eller skud, så er det alle, de går efter, og det er med alt.

Det, der fremgår af eksemplet, er, at betjentene placerer sig selv som tillidspersoner samtidig med, at de giver budskabet om øget fokus, straf og konsekvenser. De kan fremhæve, at det ikke bliver dem selv (alene), der træder ind med flere sanktioner, men et bredt udvalg af politi og andre myndigheder. Samtidig kan de understrege, at de er der for at hjælpe fokuspersonerne, hvis de har brug for støtte. Betjentene sætter således deres relation til fokuspersonerne i spil og positionerer også sig selv på distance af Forenet Mod Vold, men gør det tydeligt, at de er enige i formålet med at nedbringe volden, som denne betjent siger:

Vi er alle sammen trætte af volden. Det er I jo også, ik'? Det er hårdt at være i, folk kommer til skade, I skal se jer over skulderen hele tiden, I ser ting, der giver stress og traumer.

Efter leveringen af budskabet om konsekvenser ved volden har der på custom notifications fulgt en diskussion af budskabet, hvor fokuspersonerne har kunnet stille spørgsmål og komme med en respons på, hvad de mener om sanktionerne og indsatsen. Derefter er ordet blevet givet til EKI-medarbejderne, der har formidlet et budskab om støtte og muligheder for hjælp til at forlade det kriminelle miljø. Dette budskab er blevet tilrettelagt efter den enkelte sag. Det vil sige, at hvis medarbejderen har haft indsigt i et konkret behov hos fokuspersonerne, er dette blevet taget som udgangspunkt for den hjælp, der er blevet tilbudt. Custom notifications er ikke blevet brugt som motivationssamtale eller visitationssamtale til exitprogrammet,

men som en platform til at give informationer om kommunens tilbud. Nedenstående viser et eksempel på, hvordan det er blevet formidlet af en EKI-medarbejder:

Vi kan i kommunen hjælpe med, hvis man vil noget andet end kriminalitet på et tidspunkt. Vi er en lille enhed, vi sidder der ikke ret mange, vi kan hjælpe, hvis man gerne vil noget andet og også med, hvis man har meget af det her stress, PTSD, angst. Vi har en psykolog ansat, jeg er selv kropsterapeut, så vi arbejder også med kroppen, massage, får noget af den stress og angst arbejdet ud af kroppen. Det er frivilligt [medarbejderen udleverer derefter et visitkort med telefonnummer på – fokuspersonerne tager det og putter det i lommen].

4.2.4 Vidensudveksling med målgruppen

Betjentene oplever, at de kan bruge custom notifications som anledning til at få skabt en vidensudveksling med fokuspersonerne. Betjentene kan spørge, om der rører sig noget i miljøet, og om der er optræk til konflikt. Fokuspersonerne kan stille samme spørgsmål til politiet. Nærpolitiet har erfaringer med at tale med grupperingerne om, hvad der sker i miljøet, særligt i forhold til ulmende konflikter, hvor begge parter har behov for vidensudveksling om, hvad der rører sig i miljøet. Betjentene har i flere tilfælde haft en oplevelse af, at en fokusperson har deltaget på custom notifications for at finde ud af, om politiet har vidst noget om en rivaliserende gruppering. En sådan motivation for at deltage i custom notifications kan virke som en negativ eller utilsigtet effekt af Forenet Mod Vold. Men det er ofte en sådan motivation, der ligger til grund for, at rocker-/bandemedlemmerne selv opsøger kontakten med nærpolitiet, bl.a. for at forbedre deres egen sikkerhedssituation eller risikovurdering. Derfor er det ikke et ukendt fænomen for betjentene, at deres målgruppe søger viden, og at de indgår i en gensidig dialog om, hvad der ulmer i miljøet "her og nu". Betjentene oplever, at det giver dem et vindue til bedre kontakt til fokuspersonerne, som nedenstående eksempel viser:

Betjent: Men han nævnte så også selv, at hvis altså, hvis vi skulle have problemer med noget, nogle, at der var ... skulle ske konflikter i miljøet, så skulle vi endelig sige til, fordi så skulle han en anden en, faktisk ham der ringede til os og sagde, ham her godt kunne møde op, han skulle nok, han ville gerne hjælpe, hvis der blev behov for det. Han kendte alle. Så på den måde var der jo altså lidt en, en eller anden form for goodwill der i forhold til at hjælpe politiet i hvert fald, ikke?

Interviewer: Ja. Den plejer jo ikke at være så udtalt ellers.

Betjent: Nej, det er det nemlig ikke. Men ja, fordi jeg ikke rigtig kender ham i forvejen sådan, men ja, politiarbejdet overordnet set tror jeg helt sikkert er med til, at det får skabt et bånd til de her, og få dem med til at lytte og mødes og tale i telefonen og så videre.

En central ting, som betjentene fremhæver omkring deres relation til målgruppen, er således, at begge parter ind imellem har behov for et samarbejde – særligt i konfliktperioder og særligt i forbindelse med sager om hævn. Custom notifications kan i den sammenhæng ses som en struktureret metode til informationsudveksling mellem parterne, samtidig med at de giver en ramme til målrettet kommunikation fra myndighedernes side. Møderne rammesætter en præcis information om straf og støtte fra politiets og kommunens side, samtidig med at de giver mulighed for, at fokuspersonerne kan spille ind med viden om volden i miljøet.

På custom notifications har betjentene også erfaret, at fokuspersonerne er kommet med hensigtserklæringer om at ville hjælpe med at modarbejde voldsanvendelsen i deres miljø. Betjentene fremhæver, at denne konsensus, om at volden er uønsket, er noget, de vil kunne appellere til, når de møder fokuspersonerne igen i deres daglige patrulje på gaden.

4.2.5 Opfølgninger på custom notifications

Efter afprøvningen af Forenet Mod Vold i første kvartal af 2023 gav betjentene udtryk for, at de fandt det relevant at følge op på første runde af custom notifications. Opfølgningen havde to formål: for det første at få fokuspersonernes efterfølgende reaktion på mødet, og for det andet at få viden om, hvorvidt fokuspersonerne var lykkedes med at brede budskabet ud til grupperingen. De pegede på, at det ville være en fordel, hvis de kunne lægge et opfølgningsbesøg ind som en del af metoden i stedet for, at custom notifications var enkeltstående begivenheder. Desuden pegede betjentene på udviklingen af volds-skæder som grund til opfølgning. Flere betjente foretog en opfølgning som en del af deres daglige patruljering i boligområderne, men understregede, at der var behov for ekstra ressourcer, hvis det skulle være en fast del af custom notifications. Det viser, at politiet i Danmark ser det som relevant at være fleksible i deres fortolkning af den amerikanske GVI-strategi og i forhold til at tilpasse den til en lokal kontekst.

4.3 Erfaringer med straf og øget politifokus

Som nævnt ovenfor var den sanktionspakke, som skulle knyttes til Forenet Mod Vold, ikke helt færdigbehandlet, da custom notifications skulle afprøves. Alle betjentene mente, at det fremadrettet ville være vigtigt, at sanktionspakken var meget konkret på plads, når den skulle formidles til målgruppen:

Interviewer: (...) og så skal I rulle ud, at her kommer der den store hammer, hvis der er nogle, der laver noget og. Hvordan har det været for dig at skulle stå og sige det? Og havde du indsigt nok i, hvad er sanktionspakken?

Betjent: Nej, det synes jeg faktisk ikke. Det synes jeg faktisk ikke. Jeg nævnte det også flere gange under de møder, der var [med projektledergruppen], altså at der var lidt mere sådan faktisk på bordet med, hvad der kan ske. Men det synes jeg aldrig rigtig helt kom på plads. Altså både for mig og min kollegas sådan holdning til det, omkring det. Og det er også sådan lidt, fordi vi nævnte jo også, at der kunne ske alt muligt sådan, men problemet er så bare, når at der bliver spurgt ind til, hvad der så kan ske, at man så ikke lige helt ... altså kan svare sådan 100 % fyldestgørende på det. Det virker heller ikke sådan særlig, særlig smart, kan man sige. Det havde været rart, at det var mere på plads.

Flere betjente peger desuden på, at der kunne være den faldgrube, at politiet ikke kan håndhæve de sanktioner, de vil afskrække med, og at budskabet vil fremstå utroværdigt. Denne betjent siger:

Jeg synes, det er enormt farligt at komme ud med sådan en trussel om straf, hvis det så viser sig pludselig bare at være varm luft efterfølgende. Altså, at de så ikke kan mærke det, fordi så bliver det bare sådan en knyt-næve i en eller anden blød pude der, ikke? Okay, var det det? Det er fint, kom vi skal bare videre drenge, ikke, der sker jo ikke noget alligevel (...) så man skal godt nok have sørget for at have koordineret de konsekvenser ordentligt. Og massivt, altså så det gør ondt, og det kan mærkes. For ellers så tænker jeg ikke, at det har den store effekt.

Betjentene nævner, at de oplever, at deres integritet er på spil, når de skal advare om konsekvenser af volden. Nedenstående betjent uddyber dette i beskrivelsen af et custom notification-besøg, hvor han har skullet formidle budskabet om straf til en fokusperson:

Jeg synes, det var svært at finde ud af, hvad det præcist var, vi kunne sige [om sanktioner], fordi på det tidspunkt, der var det ikke juridisk clear, hvad det var, vi præcist skulle gøre. Jeg sagde jo selvfølgelig, at politiet ville have ekstra meget fokus på den her gruppering, hvis det skete. Men præcist jeg gik ikke ind og pegede på, at så var det alle kiosker, fordi jeg var ikke sikker på, at det kunne håndhæves. Og så er der jo også det med i ligningen, at jeg er nærbetjent i området, og jeg lever af de relationer, jeg skaber derude. Og hvis jeg sidder og truer med, at hvis ikke du retter ind nu, så kommer der bål og brand ... så synes jeg, så virkede det som om, at så ... inviterer jeg til et møde, hvor jeg sidder og truer ham ... og med noget, han ikke i forvejen synes, han er en del af, og så kommer jeg og truer ham, og jeg ved ikke helt, hvad det er, jeg truer med. Så jeg var meget påpasselig, og budskabet der blev givet videre var, at hvis volden fortsatte i grupperingen, så ville det ramme hele gruppen.

Betjenten understreger, at det kan gå ud over hans integritet som nærbetjent at komme med ukorrekt information til målgruppen:

Hvis man går ud og giver budskabet, og politiet bagved så ikke følger op, så kan man måske føle sig lidt til grin. Det har vi prøvet før, det går nok. Men det skulle gerne hænge sammen, ikke?

En anden betjent understreger, at "tomme trusler" kan skabe det modsatte af afskrækkelse over for en målgruppe, der er vant til "hårdt mod hårdt-retorikken" fra deres eget miljø:

Når nu man skal true med noget, så skal det være med nogle trusler, at man kan føre ud i livet. Fordi ellers kommer det til at klinge hult. Og specielt hos sådan nogle, der lever i den verden der, hvor det er hårdt mod hårdt, ikke?

Udover, at sanktionspakken ikke var helt klar, er erfaringen fra betjentenes side, at de greb og virkemidler, som politiet har til rådighed, allerede er så udrullet i deres daglige praksis, at der ikke er så stor en nyhedsværdi i det, de kan formidle. Det betyder, at de har skullet afskrække med noget, der allerede har eksisteret i forvejen for målgruppen, som denne betjent fortæller:

De er vant til at være overeksponeret for opmærksomhed fra politiets side, så de opdager det ikke rigtig, at vi lægger ekstra tryk på dem.

Forenet Mod Vold er derfor også flere gange blevet omtalt som en indsats med mange allerede eksisterende, velkendte elementer, hvor det kan være svært at virke

ny og afskrækkende på målgruppen. Betjentene mener dog ikke nødvendigvis, at dette er negativt, men at det afspejler, at der allerede er mange mulige greb at tage over for denne målgruppe hos politi og kommune. Projektledergruppen fortæller, at de har oplevet, at teamet fra NNSC bl.a. har fundet, at Danmark er meget langt fremme i forhold til kerneelementerne omkring straf og støtte, både fordi Danmark allerede gør brug af et udvidet myndighedssamarbejde, synligt politi i form af nærpolitiet og en række redskaber til styring af grupperingerne i deres områder, fx visitationszoner og opholdsforbud. Desuden har man fra NNSC's side en opfattelse af, at Danmarks udbyggede velfærdssystem allerede rummer mange støttemuligheder i forhold til at assistere rocker-/bandemedlemmer, der ønsker at hoppe ud af det kriminelle miljø. Meget af den støtte, der efterspørges i GVI-strategien, fx støtte til at komme i beskæftigelse, er ny i en amerikansk sammenhæng, men er tilbud, som allerede findes i det danske velfærdssystem.

Erfaringen fra flere betjentene har dog som følge heraf været, at fokuspersonerne ikke har reageret overraskede eller med bekymring over budskabet om straf, som denne betjent fortæller:

Men jeg er ikke, altså jeg er ikke helt sikker på, hvor meget de egentlig bekymrer sig om det. Altså, jeg skal ikke kunne sige, at de bare, altså vores fornemmelse var lidt, at ... nu ham [navn] der, han var sådan ret ligeglad med alt det der. Det sagde ham ingenting. Og det er jo også lidt, hvad det er for nogle mennesker, man snakker med sådan. Ja, jeg ved det ikke, hvad har de været igennem, hvad har de oplevet og hvad altså. Ja, altså ... det er ikke sikkert, man lige er på det niveau, hvor man sådan lige helt forstår det eller har lyst til overhovedet at tænke i konsekvenser. Det er der jo ... jeg kunne forestille mig, der er en del af dem, der har lidt svært med det der konsekvensberegning. Sådan lige umiddelbart. Så den kan jo godt være lidt svær at sælge, hvis det er, at man ikke er helt bekymret for de konsekvenser, der så kan være ved det.

En anden betjent tilføjer:

Det er jo ikke fordi, det er en stor dialog, altså sådan de direkte responderer, når vi snakker om nogle af de her ting. De responderer mere om det her øgede fokus, som de kan være lidt utilfredse med. Samtidig så for dem er det ikke meget værre, end det allerede er. Fordi de har i forvejen et øget fokus. De bliver i forvejen stoppet af politiet altså hver dag. Så det er også svært at løfte over for dem på en eller anden måde. Og det er ikke noget, der sådan skræmmer dem.

Endelig fremhæver betjentene, at nedskaleringen af Forenet Mod Vold fra call-in-møder til custom notifications – særligt, når de er blevet leveret i en tekstbesked eller telefonsamtale – også har haft påvirkning på, hvor meget ”bulder og brag” de har kunnet komme med til målgruppen. Denne betjent siger:

Men hvis man nu siger call-in, hvor det er meget højstemt, får dem ned til en custom samtale [custom notification], hvor man sidder over for dem og trods alt være lidt alvorlig til dybest set bare på 10 minutter i telefonen lige forklare dem, at de skal lade være med at lave vold. Der går en lille smule af det højstemte og det alvorlige i det væk. Det kan nok godt blive reduceret til en lille smule at være en løftet pegefinger, 'du skal lige opføre dig ordentligt'.

Selvom betjentene fortæller, at ”chokeffekten” og indtrykket, der efterlades hos målgruppen på custom notifications, måske er mindre end på et call-in-møde, så er det interessant at se, hvordan det øgede politifokus alligevel bliver responderet på i den danske kontekst. I USA, hvor GVI-strategien er rullet ud i de store amerikanske byer, er politiet ikke tilstede i de kriminelle miljøer i forstæderne på samme måde som i de danske udsatte boligområder, hvor der er fokus på tillid og relationsopbygning. Samtidig har personer fra de udsatte kriminelle miljøer ikke adgang til velfærdsydelser i samme udstrækning som i Danmark og kommer sjældent i kontakt med sociale myndigheder. I Danmark har målgruppen for Forenet Mod Vold været i kontakt med de sociale myndigheder længe før denne indsats, fordi de kommer fra udsatte familier eller miljøer. På samme måde har målgruppen været i kontakt med nærpolitiet længe, som det fremgår af vores beskrivelse, men nærpolitiet oplever også, at det øgede fokus presser folk yderligere i miljøet.

4.3.1 Fængselsstraffe og straffelovens § 81a

Der er delte meninger og erfaringer blandt betjentene om, hvordan informationer om fængselsstraffe og dobbeltstraffe i straffelovens § 81a (den såkaldte bandeparagraf) virker på målgruppen. Nogle betjente fremhæver, at udvisningsdomme, bandebestemmelsen og dobbelt fængselsstraf har været diskuteret på deres custom notifications, hvor fokuspersonerne har vist opmærksomhed særligt på dobbeltstraffe, som denne betjent fortæller:

Hvad jeg hører, så er det noget, man i miljøet egentlig er ret bange for. Det var ikke noget, vi konkret fik tilbagemeldinger på [på custom notifications]. Men de forholder sig jo til, at de kan få fængsel i rigtig mange år, og de kender jo godt det der med, at hvis det er som led i bandekonflikt, så er der dobbeltstraffe. Altså, de har jo nogle venner, som har fået 15-20 års fængsel. Så de er godt klar over, at det er en skærpende omstændighed, at

man er i en konflikt, og man skyder mod en modpart eller slår modpart ihjel. At de ved, hvad det så betyder. Så ... altså, så de frygter selvfølgelig at komme i fængsel.

Denne betjent mener, at fængselsstraf virker mindre afskrækkende på fokuspersonerne end det øgede politifokus, som de er meget optagede af. Dog understreger han også, at der er en del fokuspersoner, som er optagede af, om de er registrerede rocker-/bandemedlemmer i politiets system og hvorfor. Som nævnt tidligere medfører denne registrering, at personerne kan dømmes efter § 81a og stå til dobbeltstraf for visse forbrydelser:

Det, der fylder meget hos dem, det er meget bandestemplet. Og det er meget den negative forskelsbehandling, de føler, de får, fordi at de er bandemedlemmer.

På den måde er de lange fængselsstraffe en del af dialogen på custom notifications, og en del af samtalerne handler også om udvisningsdomme. Men generelt siger betjentene dog, at de har indtryk af, at afsoningen af fængselsdomme er en del af livsstilen hos mange i denne målgruppe. De mener også, at fængselsstraffe ikke afskærer personer i miljøet fra deres netværk, men at de tværtimod holder fast i det kriminelle miljø inde i fængslerne, fordi de afsoner på bandegangene sammen med andre fra grupperingen. Desuden anser de målgruppen for at være tæt knyttet til deres sociale relationer og gode til at holde kontakt til fx familien inde fra fængslerne. De har erfaring fra deres daglige arbejde med, at der kan være telefonisk kontakt mellem indsatte og personer i grupperingerne på trods af forbud:

De er jo så mange, der kender hinanden derinde, fordi man jo sætter dem i de samme fængsler i de samme afdelinger. Så de har jo hinanden, når de sidder inde. Så når de først skal afsoner, så afsoner de med deres venner, nogle de kender, i 4-6 år nogle gange. Og så lykkedes det dem på fri fod meget tit, har jeg indtryk af, at have en eller anden form for telefonisk kontakt med dem på ulovlig vis. Det hører vi altså meget om. Så på den måde er de gode til at holde deres netværk ved lige og holde relationerne til hinanden, selvom de er forskellige steder.

På den måde peger betjentene på, at fængselsstraffe ikke indebærer en total isolation fra miljøet for målgruppen. Deres erfaring er, at når rocker-/bandemedlemmer kommer tilbage efter afsoning, har de bevaret deres relationer, og de bliver taget imod af grupperingen igen. Betjentene er heller ikke gået ned i detaljerne omkring fængselsstraffe på de custom notifications, som de har udført. Flere siger, at de er blevet mødt med spørgsmål om banderegistret, og hvad der ligger til grund for at blive registreret, men at de ikke har fået konkrete spørgsmål til fængselsstraffe,

selvom de har talt ind i risikoen for fængsling. De oplever, at fokuspersonerne allerede har viden om straffelovens § 81a, og hvilke omstændigheder og forbrydelser der fører til dobbeltstraffe. De fortæller ligeledes, at mange af de fokuspersoner, der er toneangivende rocker-/bandemedlemmer, allerede har afsonet flere domme og derfor også har indgående kendskab til, hvordan retssystemet og straffeloven fungerer. Betjentenes erfaring er, at denne gruppe er særligt skolede i at begå sig i forhold til loven, fordi de har haft sager og har været igennem retssystemet, hvor de har lært, hvad der bliver lagt vægt på, og hvordan systemet fungerer. De er ofte mere opmærksomme på ikke at havne i situationer, der kan give lange fængselsstraffe, og de tager deres forholdsregler. På den måde virker de smartere til at finde ud af at undgå straf – også den straf, der fx kan blive varslet i forbindelse med Forenet Mod Vold – og de virker mere dygtige til dette, når de kommer ud fra fængslet, end når de kommer ind:

De bliver ikke mindre kriminelle ved at sidde inde. Jeg tror, nogle af dem, der har siddet, det gælder sig med våben især og især med vold, de er mere påpasselige med ikke at involvere sig i ting. Mit indtryk er, at de lærer utrolig meget af at være i fængsel, forstået på den måde, at de lærer utrolig meget i at være i en sag og at være i en retssal. Om hvad kigger man på? Hvordan efterforsker man? Hvordan, de bliver mere forsigtige i forhold til, 'jeg skal sgu ikke ind for at sidde for en pistol igen, det skal være en anden en, så der er nogle, der skal holde den. Det skal jeg ikke have noget med at gøre sådan direkte. Og der er også nogle andre, der skal begå noget vold. Nu har jeg gjort det. Jeg skal ikke risikere, at det igen, altså jeg skal i hvert fald være smartere, ikke, så jeg ikke bliver opdaget.' Så der bliver de meget mere drevne i det.

Det har vist sig vigtigt for dialogen på custom notifications, at betjentene ikke har skullet informere fokuspersonerne om lovgivningen eller strafudmåling og de forhold, der gør sig gældende under en afsoning. Som sådan er den konkrete information om fængselsstraffe ikke kommet til at fylde så meget på møderne, selvom betjentene godt har kunnet tale ind i risikoen for lange fængselsstraffe. Det øgede politifokus på grupperingerne har fyldt mere, og de virkemidler, politiet bruger til at sætte ekstra fokus på grupperingerne, har også fået fokuspersonerne til at reagere. Opholdsforbud, visitationszoner og ransagninger er blevet nævnt som nogle af de greb, betjentene oplever at have fået en respons på.

4.3.2 Den gruppebaserede tilgang

Overordnet set er erfaringen med Forenet Mod Vold, at det nye ikke så meget består i formidlingsformen, sanktionspakken eller de straffe og virkemidler, politiet kan tage i brug over for målgruppen. Snarere er det indsatsens gruppebaserede tilgang, som er

markant anderledes end politiets daglige tilgang. Her er der dog også variation i, hvad betjentene gør sig af erfaringer. Flere fortæller, at de har en oplevelse af, at fokuspersonerne har reageret negativt på at få at vide, at hele deres gruppering og også deres nære relationer vil blive underlagt politiets fokus i tilfælde af, at enkelte personer begår en voldshandling. Særligt er der blevet reageret negativt i samtaler, hvor betjentene har fremhævet, at der også potentielt set vil kunne blive sat fokus på grupperingernes familiemedlemmer, såfremt der er et tilstrækkeligt mistankegrundlag og lovhjemmel til det. Betjentene siger, at det provokerer en retfærdighedsfølelse hos målgruppen, som bliver tydeligt oprørte under disse samtaler. Flere betjente har valgt at bruge lejligheden til at høre, hvad fokuspersonerne selv mener om den nye tilgang. Det skal understreges, at Forenet Mod Vold ikke har haft en målsætning om at sætte fokus på familiemedlemmer, og at dette kun har kunnet ske i tilfælde af, at der har været tilstrækkeligt mistankegrundlag og lovhjemmel til det, og når politiet har vurderet, at familiemedlemmerne har understøttet eller bidraget til voldskriminaliteten, som rocker-/bandemedlemmerne har udført.

En betjent uddyber derudover, at han oplever rocker-/bandemiljøet som et udpræget ustruktureret og flydende miljø, hvor folk oftere skifter gruppering end tidligere. Han peger på, at den gruppebaserede tilgang og kollektive afstraffelse vil blive udfordret af, at folk skifter gruppering, når de oplever interne problemer. Han mener, at når politiet slår ned på hele grupperingen, vil det kunne give anledning til, at flere rocker-/bandemedlemmer skifter gruppering, hvilket i sig selv kan være voldsoptrappende.

Denne betjent mener, at Forenet Mod Vold kan være en styrke over for personer med et stærkt tilhørsforhold til en bestemt gruppering, som de så vil forsøge at beskytte fra kollektiv afstraffelse, men indsatsen kan være en svaghed i forhold til personer, der har tendens til at shoppe i miljøet:

Men jeg kan heller ikke lade være med at tænke på altså ... når nu det nye er, at man ikke er så loyal over for gruppen, altså hvis der så sker alle de sanktioner, eller der sker en masse sanktioner, som der måske så kunne gøre ondt, så kan man, så kan man vel bare skifte, tænker jeg.

Endelig er det et opmærksomhedspunkt hos betjentene, at det kræver ressourcer og prioritering fra ledelsens side at løfte sanktionerne i praksis. Projektledergruppen understreger, at nærpolitiet allerede har en lang opgaveportefølje, og at det politi, der derudover skal håndhæve sanktionerne, skal have prioriteret opgaven. Den interne organisering af politiet til Forenet Mod Vold går derudover hånd i hånd med samarbejdet med andre aktører, der også skal bidrage med at løfte sanktioner og støtte.

Eksemplet fra citatet herunder handler om kommunens mulighed for lukning af klubhuse i rockermiljøet, som er en sanktion, der både kræver ressourcer og prioritering i det kommunale regi. På et custom notification-besøg har betjentene fremhævet risikoen for lukning af klubhuse over for en gruppe fokuspersoner fra en rockergruppering, men har samtidig oplevet tvivl om, hvorvidt det har været en prioriteret opgave i kommunen:⁴

Det kan godt være sådan lidt diffust. Jeg kunne forstå, at der var nogle, der havde et klubhus, som var blevet meget bekymret over, om kommunen ville smide dem ud af deres klubhus. Den er jo selvfølgelig relevant at have med. Og så er der jo dem, der ikke rigtig har noget klubhus. Så kan man ikke bruge den jo. Men udfordringen er jo også, at der er flere forskellige sådan myndigheder og instanser med indover, som jo også skal bidrage til det, og hvis de ikke rigtig har hverken ressourcer eller vælger at prioritere det nok, så bliver det jo også svært. Der kan man vælge at blive enige om, at det skal prioriteres oppefra.

Det er således både for nærpolitiet og kommunen vigtigt, at det øgede fokus på hele grupperinger kan løftes og er koordineret internt med rette prioriteringer og ressourcer til opgaven.

4.4 Erfaringer med social støtte og exittilbud

Som nævnt ovenfor giver flere betjente udtryk for, at fokuspersonerne ikke blot har været svære at få fat i, men når de har kunnet få et møde aftalt med dem, har det været "her og nu". Det har altså ikke altid været muligt at få koordineret custom notifications med EKI-medarbejderne, selvom de er blevet tænkt ind fra nærpoltiets side.

EKI er blevet kontaktet to gange og har deltaget begge gange, også uden for almindelig arbejdstid. EKI-medarbejderne har oplevet begge disse custom notifications som gode møder med behagelig stemning. De har fået mulighed for at udlevere visitkortet med telefonnumre til exitprogrammet, og ved det ene møde har fokuspersonen givet udtryk for at ville tage efterfølgende kontakt. Personen rejste dog bekymringer for konsekvenserne ved at tage kontakt til medarbejderne – bl.a. var han bekymret for, om kommunen ville fjerne hans børn fra hjemmet, hvis han kom i kontakt med "systemet". EKI-medarbejderne har på et efterfølgende erfaringsop-samlingsmøde med projektledergruppen sagt, at de så mødet som en åbning til at

⁴ Der har været flere tilfælde, hvor kommuner har anvendt muligheden for nedlukning af klubhuse i rocker-/bandemiljøet, og hvor lovgivningen på området har været effektueret.

drøfte sådanne bekymringer og evt. afkræfte de risici, som deres potentielle målgruppe forbandt med kontakten til kommunen.

EKI-medarbejderne har opfordret nærpolitiet til at tage deres øgede kendskab til EKI med tilbage til deres almindelige nærpoliarbejde. Det større kendskab til hinandens praksis er blevet opnået gennem de møder, som projektledergruppen har holdt med det operationelle team, samt gennem måludpegningen af fokuspersoner, som både betjentene og EKI har været med til at kvalificere. Derudover giver medarbejderne udtryk for, at selvom det har været begrænset, hvor mange custom notifications de har været med til, har formøderne med politiet været gavnlige for et udvidet samarbejde mellem myndighederne.

Lige som at projektledergruppen har brugt tid på at organisere sig internt i politioorganisationen for at gennemføre Forenet Mod Vold, har kommunen også brugt indsatsen som anledning til at udbrede informationer på tværs af alle forvaltningerne om, hvad EKI kan tilbyde af støtte til rocker-/bandemedlemmer, der vil forlade det kriminelle miljø. Visitkortet, som er blevet lavet til udlevering til fokuspersonerne, er også blevet omdelt internt i kommunen som oplysning om EKI's arbejde og til, at andre kommunale medarbejdere har kunnet udlevere det til borgere. Behovet for at udbrede viden om EKI og Forenet Mod Vold internt i kommunen er blevet foranlediget af, at fokuspersonerne har et bredspektret behov for støtte i forhold til fx jobcentret, boligkontoret eller socialforvaltningen. Denne EKI-medarbejder forklarer:

Men jeg har også meget stort fokus på, at det ikke kun er os, altså at det er ikke kun det tilbud, vi kommer med, som er relevant. Netop som du siger, at hvis man skal målrette det her budskab til de toneangivende bandemedlemmer, så er det ikke nødvendigvis dem, der er exitmateriale. Fordi hos os, der skal man ville arbejde med kriminaliteten. Og dem, vi så har fået kontakt med den her vej igennem, de har ikke nødvendigvis arbejdet med kriminaliteten. De har mere villet finde ud af, hvad kommunen kunne i forhold til deres sådan livssituation, ikke? Sådan med bolig og økonomi og sådan nogle ting, ikke? Og det kan man få alle steder i kommunen.

EKI-medarbejderne peger dermed på, at målgruppen har behov, der kalder på løsninger hos en bred vifte af rådgivere i det kommunale system. Derfor har det også været vigtigt for EKI-medarbejderne, at fagpersoner med kontakt til målgruppen andre steder i systemet har været informeret om EKI og Forenet Mod Vold, så de har været klædt på til at henvise borgerne til EKI. Fagpersoner fra andre forvaltninger ville på sigt også kunne indgå i Forenet Mod Vold og deltage på custom notifications, hvis det blev nødvendigt. EKI-medarbejderne mener, at det ville have negative konsekvenser for kontakten med målgruppen – og mere generelt for Forenet Mod – hvis der manglede viden i systemet om deres arbejde. Denne medarbejder understreger:

Altså, vi kender jo ikke hinanden i kommunen. Så hvis vi sender en social-rådgiver ud med Forenet Mod Vold fra et eller andet lokalområde i København, så er det slet ikke sikkert, at de ved, hvad EKI er. Så mister vi den.

EKI har derfor brugt tiden på at forberede det kommunale system på, hvad Forenet Mod Vold handler om, og hvad EKI arbejder med:

Jeg har fokus på at få udbredt budskabet i kommunen. Og for at få inddraget nogle flere strategiske samarbejdspartnere i det, så vi kan brede pamfletten ud i forhold dét ben i budskabet, der hedder ... 'Vi vil gerne hjælpe dig' (...) Det er på tværs af alle forvaltninger, og der er jo rigtig meget at hente, hvis ellers vi kan stå sammen om det, ikke?

Overordnet set giver Forenet Mod Vold dermed anledning til at udbrede viden og mobilisere et stærkere netværk i den kommunale organisation. Dette kan ses som en positiv sideeffekt af indsatsen og en uventet fordel i forhold til samarbejdet mellem parterne. I forhold til det eksterne samarbejde i indsatsen har EKI-medarbejderne oplevet det positivt at arbejde i makkerpar med nærpolitiet i indsatsen. EKI har erfaringer med at arbejde i makkerpar med andre politienheder i deres forebyggende indsatser og fortæller, at de gerne ville styrke samarbejdet med nærpolitiet, fordi de har en tæt og hverdagslig kontakt til rocker-/bandemiljøet. De er dog mere skeptiske overfor, om indsatsen kan give dem mulighed for et bredere samarbejde med eksterne aktører ud over politiet.

EKI-medarbejderne mener også, at custom notifications syner af noget, man har set før i Danmark, og at call-in-møder nok vil give en større "chokeffekt" end disse individuelle besøg. De peger særligt på, at der kan gå noget tabt ved udeblivelsen af civilsamfundsorganisationerne og trossamfundene, som er stærkt repræsenteret i den amerikanske GVI-strategi. Dog er de opmærksomme på, at det fra deres side vil kræve ressourcer at mobilisere et samarbejde med civilsamfundet i de udsatte boligområder, og at lovgivningen som tidligere nævnt jo umuliggør call-in-metoden i Danmark. Samtidig peger de på styrken i den dialogbaserede tilgang og på, at målgruppen har forskellige behov, som kalder på konkrete, individuelle og fleksible løsninger. Sådanne direkte målrettede løsninger kan være svære at konkretisere på call-in-møder, hvor der skal gives generel information til hele grupperinger.

Afprøvningen af Forenet Mod Vold førte til, at to borgere startede et forløb op i kommunens exitprogram. Disse to forløb kom i stand pga. den kontakt, der blev skabt i Forenet Mod Vold, og var således direkte forårsaget af projektet.

Derudover var 22 fokuspersoner ud af de ca. 35 fokuspersoner i kontakt med EKI både før og efter afprøvningen af Forenet Mod Vold, men det var ikke en kontakt, der kan knyttes direkte til indsatsen. Det kunne i stedet være tilfælde, hvor borgeren

havde haft kontakt via andre indsatser i EKI (fx 'God Løsladelse'), inden Forenet Mod Vold opstartede. Ud af de 22 personer, viste det sig, at otte personer havde haft et forløb i EKI både inden og efter Forenet Mod Vold af forskellige varigheder. Fem af disse sager blev afsluttet som "afbrudte", fx fordi fokuspersonen ikke længere vendte tilbage/ønskede at indgå i forløb, havde brudt vilkår eller lignende. De sidste tre sager blev gennemført med succes.

De resterende 13 fokuspersoner for Forenet Mod Vold havde EKI ikke kontakt til hverken før eller under afprøvningsperioden. Dette påvirkede ifølge EKI-medarbejderne ikke deres arbejde med Forenet Mod Vold.

5 Afsluttende kommentarer

Denne rapport har peget på de mest centrale erfaringer, som politiet, kommunen og målgruppen for Forenet Mod Vold har trukket frem i vores interviews.

Følgende pointer kan trækkes frem fra målgruppens perspektiv: Generelt fremhæver målgruppen nærpoltiets indsatser og måde at intervenere over for vold på som fornuftig og effektiv, men kritiserer politiindsatser, som er voldsomme og konfrontatoriske, fordi de risikerer at skabe konflikt, som kan medføre mere vold. Tilsvarende reagerer målgruppen forholdsvis positivt på præcis information og alternativer til volden, hvorimod de afviser, at trusler om udvidede sanktioner eller inddragelse af pårørende vil virke.

Vold spiller en omfattende rolle for målgruppen, men vold har forskellige former og betydninger. Vold spiller en rolle internt i grupperingerne: På den ene side forbindes vold med status, og på den anden side er vold noget, som skal kontrolleres. Vold indgår også som et middel i driften af en kriminel forretning, hvor den bl.a. bruges som pressionsmiddel, men udgør også en barriere for de kriminelle forretninger, fordi den medfører øget politifokus og dårligere vilkår for aktiviteterne. Endelig avler vold mere vold, og voldsspiraler, som ofte begynder med et knivstik, intensiverer volds karakter og risikerer at eskalere og komme så meget ud af kontrol, at den fra målgruppens perspektiv bliver nærmest umulig at undgå eller bremse.

I forhold til fængselsstraf og potentialet for at nedbringe volden fremhæver målgruppen øget straf mod at bære og anvende knive som et område, der kunne have en effekt. Samtidig er der bred enighed i målgruppen om, at effekten af øget straf og kriminalitetsbekæmpelse i det hele taget er direkte afhængig af, om målgruppen oplever, at de har noget at miste (job, uddannelse, sociale relationer mv.) i forbindelse med fængselsstraf. Derfor fremstår forebyggende sociale indsatser som et stærkt middel, der kan integreres i Forenet Mod Volds dialogsgående tilgang, som også ligger fornuftigt i tråd med nærpoltiets aktuelle indsatsområde og arbejde.

Endeligt har målgruppen vist sig parate til at fortsætte med at samarbejde med politiet – og i princippet også med andre instanser, fx i kommunen – om at nedbringe omfanget af vold. Interviewpersonerne peger selv på, at det giver mening for dem at indgå i resocialiserende indsatser, hvor nærpolitiet evt. sammen med potentielle arbejdsgivere eller kommunale børne- og ungemedarbejdere og sammen med rocker-/bandemedlemmerne etablerer alternativer til voldskriminalitet, som ikke nødvendigvis forudsætter, at målgruppen skal bryde med deres relationer. Idet interviewpersonerne alle repræsenterer et bredt spekter af rocker-/bandegrupperinger og har været centralt placerede eller relaterede til grupperingerne over lang tid, er det væsentligt at bemærke, at perspektivet fra gruppen af interviewpersoner er

helt centralt for politiets arbejde. Det er derfor et vigtigt fund i dette datamateriale, at interviewpersonerne ser en mening i at arbejde på at nedbringe volden i det miljø, de er en del af, men ikke nødvendigvis er i stand til at varetage dette alene.

Overordnet set kan vi trække følgende pointer frem fra de fagprofessionelles perspektiv: De fagprofessionelle oplever, at volden er en integreret del af rocker-/bandemiljøet og er derfor tvivlsomme overfor, hvor stor effekt indsatsen vil have, men de finder det meningsfyldt og brugbart at have et værktøj, som er målrettet voldsprægede rocker-/bandegrupperinger, og som har et voldsreducerende sigte.

Fra dette perspektiv er det mest afgørende, at indsatsen er rettidig og rettet mod de rigtige personer. For at kunne opnå dette er der flere forudsætninger, der skal være på plads:

- Forenet Mod Vold skal være fleksibel, agil og kunne fungere som "her og nu"-indsats, da det er vanskeligt at lave aftaler med målgruppen
- Metoderne – såsom custom notifications – i Forenet Mod Vold skal varetages af nærpolti og kommunale medarbejdere med aktuelt indblik i voldskæderne og miljøet
- Informationsmøderne i Forenet Mod Vold skal have en dialogbaseret tilgang, og indholdet i budskabet skal gøres meningsfyldt (også i forhold til udvælgelsen af fokuspersonerne) og bruges i vidensudveksling om volden
- Sanktionspakken skal være på plads, og myndighederne skal kunne følge op på de sanktioner, som de varsler til målgruppen, for at virke troværdige
- Der skal lægges vægt på øget politifokus snarere end fængselsstraf.

Denne rapport viser, at man ikke kan implementere den amerikanske GVI-strategi i sin fulde form i en dansk kontekst. Forudsætningerne for at implementere alle kerneelementerne i strategien er ikke tilstede. Først og fremmest handler dette om den danske lovgivning, som på nuværende tidspunkt ikke kan give hjemmel til at dele informationer om – eller gøre det offentligt kendt – hvilke personer der har et rocker-/bandetilhørsforhold. Dette er begrundet i databeskyttelsesregler og regler for retshåndhævende myndigheders behandling af personoplysninger, hvilket er et vigtigt element i den danske retspolitik. Som følge heraf har Københavns Politi tilpasset og nedjusteret GVI-strategien betydeligt, bl.a. ved at udskifte call-in-møder med custom notifications og ved at tage civilsamfundselementet ud.

Der kan være mulige veje til at afholde call-in-møder på trods af sådanne regler i lande med lignende retspolitik på området, som man fx har gjort i Sverige. I Sverige gælder dog også andre forhold. For eksempel indkalder man personer, der er på

tilsyn i Kriminalforsorgen, til call-in-møder, hvor deltagelsen er en del af deres tilsynsvilkår, hvilket sikrer, at de møder op. Desuden er disse personer ikke registrerede som rocker-/bandemedlemmer i politiets system, men optræder blot som en del af et kriminelt miljø. I Danmark er der et meget lille antal rocker-/bandemedlemmer, der er i tilsyn hos Kriminalforsorgen, fordi deres prøveløsladelse er yderst begrænset som resultat af bandepakkerne. De afsoner som oftest fuld tid. Derudover registrerer politiet i Danmark – som tidligere nævnt – rocker-/bandemedlemmer og kan ikke dele viden om, hvilke personer der er registrerede i deres system til parter uden særlig godkendelse, slet ikke eksterne parter, de registrerede personer selv eller andre personer i rocker-/bandemiljøet.

Tilpasningerne af den danske indsats er resulteret i et værktøj til politiet og kommunen til fokuseret kommunikation med et voldsreducerende sigte til erfarne og centrale personer i rocker-/bandemiljøet. Som sådan dækker dette værktøj et hul i systemet, hvor myndighederne mangler metoder til at forebygge den grove vold i rocker-/bandemiljøet. En vigtig afsluttende bemærkning er også, at forudsætnin-
gerne for at tage dette værktøj i brug er tilstede i praksis i mange af de større danske byer, hvis de rette ressourcer allokeres til nærpolitiet og kommunen. I de større byer har nærpolitiet og kommunen allerede erfaringer med at samarbejde med hinanden, de arbejder dialogorienteret, og deres relationsarbejde med målgruppen giver en indgang til miljøet.

Der er både på praksisniveau og politisk niveau brug for viden om, hvordan metoder og initiativer til forebyggelse og bekæmpelse af vold i rocker-/bandemiljøet virker. Denne rapport er ikke en evaluering eller effektmåling af Forenet Mod Vold i Danmark, men den giver et indblik i erfaringerne med at udvikle, tilpasse og afprøve indsatsen i København. Det er vigtige erfaringer at tage ved lære af både på nationalt og lokalt plan, hvis man vil implementere lignende strategier eller udvikle lignende værktøjer, der er målrettet rocker-/bandemiljøet. Dette gælder både strategier, der er baseret på fokuseret afskrækkelse, og strategier inden for socialt arbejde, der er baseret på at yde støtte til målgruppen.

Det vil være en anbefaling fra VIVE, at man foretager en egentlig evaluering af indsatsen, såfremt den rulles ud og implementeres i drift ved politiet efter forhåndenværende første tilpasnings- og afprøvningsfase.

> **Dokumentation**

6 Metode

Undersøgelsens datamateriale består af kvalitative interviews med hhv. ansatte i politiet og kommunen samt borgere fra Forenet Mod Volds målgruppe.

Interviewene er gennemført på to måder:

1. Som **semistrukturerede forskningsinterviews** (Brinkmann & Kvale, 2018) efter forudgående aftaler og optaget på diktafon og senere transskriberet
2. Som **håndholdte interviews** (fem interviews), som er gennemført uden forudgående aftaler, og som ikke er blevet optaget på diktafon, men hvor vi efter interviewet har indtalt et kort diktat med interviewets centrale elementer og efterfølgende skrevet mere udførlige noter.

6.1 Semistrukturerede forskningsinterviews med nærbetjente og kommunale medarbejdere

I undersøgelsen deltager tre fagprofessionelle fra Københavns Kommune (København Kommunes Kriminalpræventive Enhed (EKI)) samt syv fagprofessionelle ved Københavns Politi, som er ansat i forskellige stillingskategorier, herunder hos nærpolitiet. En interviewperson er ansat på ledelsesniveau, og to interviewpersoner er ansat i projektledergruppen til Forenet Mod Vold. Disse 10 interviewpersoner har været direkte involveret i afprøvningen af Forenet Mod Vold, og betjentene har deltaget i custom notifications.

De to personer fra projektledergruppen ved politiet blev interviewet sammen og to gange i projektperioden. To af EKI-medarbejderne har vi også interviewet sammen. Resten af interviewene er gennemført som individuelle interviews, og bortset fra et enkelt interview med en nærbetjent, som vi blev nødt til at pause midtvejs og senere genoptage, er alle interviewene påbegyndt og afsluttet ved den samme "interview setting".

Interviewpersonerne har valgt tidspunkt og setting for alle interviewene, og forud for interviewene har vi briefet dem om undersøgelsens fokus på Forenet Mod Vold og på barrierer/muligheder for at intervenere over for rocker-/banderelateret vold. Vi har også informeret om undersøgelsens opdrag som et forskningsprojekt, der er finansieret af TrygFonden, om VIVEs persondatapolitik og GDPR og om vores forskningsforpligtigelse til at værne om interviewpersoners fortrolighed. Vi har

derudover ladet interviewpersonerne forstå, at de altid kunne undlade at svare på spørgsmål og/eller vælge at afslutte interviewet uden at skulle forklare hvorfor.

Interviewene varierer en smule i varighed. Det korteste interview varede 35 minutter og det længste 102 minutter. I gennemsnit varede interviewene med de professionelle 70 minutter.

6.2 Semistrukturerede forskningsinterviews med målgruppen

I undersøgelsen af målgruppens perspektiv deltager 18 interviewpersoner, hvoraf 17 indgår i målgruppen, og én er pårørende. 13 af disse 18 personer deltog i semistrukturerede forskningsinterviews.

Nærbetjente eller betjente tilknyttet et exitprogram med kendskab til målgruppen har hjulpet os med at etablere den første kontakt til målgruppen. Efterfølgende har vi sammen med de potentielle interviewpersoner aftalt enten at gennemføre et interview eller besluttet ikke at gennemføre interviewet uden at informere nærbetjentene om udfaldet på kontakten. Det er altså ikke alle de personer, som nærbetjentene har skaffet os kontakt til, som endte med at deltage i undersøgelsen.

Vi har selv rekrutteret en enkelt interviewperson, som vi kom i kontakt med, da vi sammen med en nærbetjent færdedes i et område, hvor målgruppen også færdes.

Rekrutteringen af interviewpersoner er således fortrinsvist foregået ved, at en nærbetjent på egen hånd har afsøgt mulighederne for, at relevante personer med tilknytning til en rocker-/bandegruppering kunne forestille sig at deltage i undersøgelsen. Betjentene har snakket med potentielle interviewpersoner og bl.a. informeret kort om undersøgelsens formål, fortrolighed og forskningsetik. Hvis de potentielle interviewpersoner har indvilliget i det, har betjentene dernæst videregivet kontaktoplysninger til os, og vi har overtaget den videre planlægning.

Ingen interviewpersoner har ønsket at deltage i et interview, hvis der har været nogen risiko for, at andre med aktuel eller tidligere tilknytning til et kriminelt miljø skulle få at vide, at de ville deltage, og derfor har den forberedende del været relativt omfattende. I de fleste tilfælde har vi derfor haft en række telefonsamtaler forud for selve interviewene. Det har bl.a. handlet om at afklare, hvad interviewpersonerne finder fortroligt ud over deres relation, position og tilknytning til miljøet. Dette har af sikkerhedsmæssige årsager vist sig meget vigtigere, end vi oplever i andre sammenhænge, hvor vi rekrutterer interviewpersoner.

Undervejs i de ofte ugelange forberedende dialoger hen imod et interview har vi tilbudt interviewpersonerne at vælge tid og sted. Dette har resulteret i, at fire interviews er lavet som telefoninterviews, to interviews er gennemført på afsidesliggende og uforstyrrede lokationer i det offentlige rum, to er gennemført i et fængsel (på et lukket kontor), tre er gennemført i interviewpersonernes hjem (heraf det ene i forlængelse af et custom notification-besøg), ét er gennemført i en lokal NGO uden for åbningstid, og ét er gennemført hos VIVE en lørdag morgen, hvor vi var alene.

I forlængelse af interviewene, men aldrig forud for interviewene, har vi tilbudt at sende et gavekort på 500 kr. som tak for deltagelsen; sådan som VIVE i udgangspunktet ofte gør i kvalitative undersøgelser på det sociale område. Det har flere interviewpersoner takket ja til. Vi har afvejet fra dette tilbud i de situationer, hvor de nærbetjente, som har stået for at etablere kontakten, har vurderet, at et gavekort ville beskadige deres igangværende relationsarbejde.

Interviewene er optaget på en special diktafon, som skal oplåses med en kode, og som krypterer lydfilerne. Umiddelbart efter interviewene har vi flyttet lydfilerne til VIVEs sikre drev og samtidigt slettet filerne fra diktafonen. Efterfølgende har to særligt udvalgte studentermedhjælpere, som er ansat i VIVE og del af projektgruppen, transskriberet interviewene på VIVEs lokale computere.

Interviewene varierer i længde. Det korteste varer 55 minutter, det længste varer 135 minutter, og i gennemsnit varer interviewene 91 minutter.

6.3 Håndholdte interviews med målgruppen

I undersøgelsen deltager fem personer, som indgår i målgruppen, og som vi har truffet i det offentlige rum sammen med en nærbetjent. Disse fem interviews blev gennemført på andre præmisser end de resterende interviews nævnt ovenfor.

Sammen med nærbetjenten har en af forskerne opsøgt pladser og andre steder i det offentlige rum, som nærbetjenten har kendskab til. Det drejer sig både om mere uforstyrrede steder, som potentielt kunne anvendes til illegal handel med fx narko, og åbne steder, hvor der har færdedes mange forskellige mennesker.

Betjenten stod i disse tilfælde for den første kontakt og forklarede, at han havde en forsker med, som gerne ville tale med dem. Dernæst har forskeren taget dialogen, og betjenten har trukket sig tilbage. Forskeren har været meget tydelig om sin institutionelle baggrund i VIVE. Forskeren har heller ikke anvendt notesblok undervejs i møderne eller andre genstande, som kunne minde om politiets arbejdsredskaber.

Samtidig har forskeren altid oplyst interviewpersonerne om, at vi ikke ønskede at høre om potentielt strafbare aktiviteter.

Interviewene forløb uden brug af interviewguide, notesblok eller diktafon, og de centrale områder blev efterfølgende indtalt som et kort diktat på diktafonen. Til forskel fra disse fem interviews blev alle andre interviews med målgruppen optaget på diktafon og transskriberet efterfølgende (som beskrevet i forrige afsnit).

Alle fem personer blev inviteret til at deltage i et egentligt forskningsinterview, men det ønskede ingen af personerne.

Disse håndholdte interviews varierede også temmelig meget i længde fra et forholdsvis kort møde med en ledende figur i en gadegruppering på ca. 10 minutter til længerevarende møder på ca. 60 minutter med unge med tilknytning til forskellige gadegrupperinger. Ingen af disse fem interviewpersoner blev tilbudt et gavekort.

6.4 Persondatapolitik og forskningsetik

Uanset hvordan personoplysninger indsamles, behandler VIVE altid personoplysninger fortroligt. Det vil bl.a. sige, at oplysningerne udelukkende anvendes i forbindelse med forskning og analyse og aldrig til sagsbehandling eller lignende, ligesom oplysningerne aldrig deles med tredjeparter – så som private personer/organisationer, kommuner, politi m.m. Personoplysningerne (fx lydoptagelser og transskriptioner) opbevares udelukkende på VIVEs sikre drev med begrænset medarbejderadgang. Når VIVE offentliggør undersøgelser, eller når VIVEs forskere publicerer forskningsartikler, som bygger på personoplysninger, sørger vi altid for at pseudonymisere de medvirkende interviewpersoner, så det ikke er muligt at identificere, hvem de er. Ud over personnavne har vi i denne undersøgelse desuden valgt at fjerne bl.a. alder, stednavne på bydele og pladser, familierelationer, beskæftigelsesområder, uddannelsesretninger, konkrete begivenheder og navne på rocker-/bandegrupperinger.

VIVE er en uafhængig statslig institution, som via *lov om Det nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd* har til formål og hjemmel til at udarbejde og formidle anvendelsesorienteret forskning og analyse i relation til velfærdssamfundets udvikling. Som forskere med baggrund i hhv. antropologi og sociologi er vi desuden forpligtet til at følge givne etiske kodeks, sådan som de er beskrevet, fx i 'Anthropological Association's Code of Ethics' og 'International Sociological Association's Code of Ethics'. Begge disse kodekser fremhæver særligt, at deltagelse i forskningsprojekter aldrig må medføre personlige skadevirkninger. Dette yderst centrale element i forbindelse med vores kontakt til målgruppen har bl.a. betydet, at vi taget os god tid til at lave aftaler med interviewpersoner og altid sikret, at interviewpersonerne

har valgt tid og sted for interviewene. I interviewene har vi bl.a. frabedt os viden om konkrete grupperinger og personer, ligesom vi har bedt interviewpersonerne om ikke at fortælle om eventuelle hændelser, som de ikke er anklaget eller dømt for.

6.5 Observationer af custom notifications

En af VIVEs forskere foretog observationer af tre udvalgte custom notifications – ét under pilottesten og to under afprøvningen af metoden. Forskeren deltog i forberedelsesmødet inden møderne og kørte med nærbetjentene og EKI-medarbejderne ud på lokationen. Betjentene havde varslet forskerens deltagelse og fået fokuspersonernes samtykke inden mødet. På et af møderne foregik dette på lokationen, mens forskeren ventede et andet sted og derefter blev hentet ind til mødet af betjentene. Forskeren præsenterede sig selv på mødet og informerede selv fokuspersonerne om GDPR, pseudonymisering og dataopbevaring/behandling samt formidling af projektet.

På de tre custom notifications blev der ikke brugt diktafon eller notesblok, men forskeren skrev observationsnoterne ind lige umiddelbart efter mødet. Observationerne havde fokus på, hvad der blev formidlet til målgruppen, hvilke spørgsmål der blev stillet, og hvilke reaktioner der blev bragt frem i forhold til de temaer, vi har behandlet i denne rapport. Observationerne gav indtryk af stemningen på møderne og måden, hvorpå nærbetjentene, EKI-medarbejderne og fokuspersonerne talte sammen på baggrund af det kendskab, de evt. havde til hinanden.

På de tre custom notifications blev der lavet interviewaftaler mellem forskeren og fokuspersonerne, som efterfølgende indgik i forskningsinterviews.

Forskeren og EKI-medarbejderne kørte fra møderne sammen med betjentene og deltog i en kort debriefing i politibilen, hvor betjentene og EKI-medarbejderne havde mulighed for at fortælle om deres umiddelbare indtryk af mødet.

7 De tre kerneelementer i GVI-strategien

I dette kapitel vil vi gennemgå definitionen, teorierne og praksisbeskrivelsen på de tre kerneelementer i GVI-strategien, samt om der er særlige opmærksomhedspunkter eller kritikker forbundet med dem. Gennemgangen tager udgangspunkt i den amerikanske litteratur og teori på området og beskriver komponenterne af den amerikanske strategi, som den oprindeligt ser ud. Strategien er dog konstrueret på en sådan måde, at man kan tilpasse den efter den lokale kontekst, og i Danmark har den fået en anden form, som det fremgår af denne rapport.

7.1 Moralsk appel

Hvad:

Det første kerneelement i GVI-strategien er lokalsamfundets moralske appel til målgruppen om at stoppe volden.

Hvem:

Lokalsamfundet er tænkt som de organisationer og borgere, der aktivt har en rolle i de boligområder eller lokalsamfund, som grupperingerne har et tilhørsforhold til. Det kan være NGO'er, aktører fra foreningslivet og frivillighedsorganisationer, autoriteter fra trossamfundene, beboere eller lokale iværksættere, pårørende eller afhoppere, som målgruppen kan relatere til.

Hvorfor:

GVI-strategien engagerer både civilsamfund, nonprofitorganisationer og pårørende i at etablere en form for uformel social kontrol. Den lokalsamfundsbase tilgang skal de-normalisere volden og skabe et tydeligt narrativ om, hvad volden forårsager af skade på lokalsamfundet. Tesen er, at målgruppen er sensitiv over for civilsamfundets moralske stemme, og at 'rational choice' kan påvirkes gennem en appel til ikke-rationelle faktorer som følelser og empati. Den moralske appel er tænkt til at resonere med en allerede eksisterende indre modstand mod volden hos målgruppen.

En voksende litteratur i den europæiske forskning beskæftiger sig med, hvordan styringen af udsatte boligområder og politisk definerede ghettos i høj grad sker gennem en form for moralsk ordensskabelse. Ordensskabelsen involverer både

myndigheder og aktiverede beboere/borgere samt civilsamfundsorganisationer i boligområderne. Styringen af områderne har flyttet sig fra en traditionel håndhævelse af loven udført af statens myndigheder og institutioner ('law enforcement') til en form for decentraliseret civiliserende regulering af det sociale miljø udført i et partnerskab mellem staten og beboerne selv ('order enforcement') (Fassin, 2013). Studier har dokumenteret, hvordan dette ordensregulerende arbejde engagerer hele lokalsamfundet og ofte følger et mål om at skabe tryghed i forhold til "uordentlige elementer" og ofte fører til "over-policing" (Wacquant, 2008; Warburg, 2023; Madsen 2022). I de udsatte boligområder er det hele lokalsamfundet, der anses for at være moralsk forpligtet på at skabe orden, bl.a. gennem aktiv deltagelse i lokale demokratiseringsprocesser og foreningsliv (Johansen & Jensen, 2017). Ordensregulering involverer en bred vifte af lokale aktører og udspiller sig ofte i tværsektorielle partnerskaber mellem politi, myndigheder, velfærdsaktører og lokale borgere og civilsamfundsorganisationer (Schinkel & van Houdt 2010; Gressgård, 2016). I Danmark har vi bl.a. set denne udvikling på det kriminalpræventive område, hvor beboere, myndigheder og foreninger har øget fokus på tryghedsskabende initiativer i de udsatte boligområder (Johansen et al., 2021).

Hvordan:

I GVI-strategien formidles den moralske appel til målgruppen af lokale autoriteter eller personer, der udvælges til at repræsentere lokalsamfundets normer og værdier – de såkaldte 'community moral voices' (Kennedy, 2021). Der sættes fokus på at højne oplevelsen af tryghed i lokalsamfundet gennem brug af personer, der har en stærk moralsk autoritet og legitimitet, og som kan fungere som 'moral voice messengers' (Moyer, 2023). De "moralske stemmer" forventes i kraft af deres lokale autoritet at kunne repræsentere lokalsamfundets oplevelser af utryghed, smerte og frustrationer over volden samt have kapacitet til at danne netværk for målgruppen, hvis de stopper volden (O'Donnell & Aviles 2017: 12). Derudover formidles den moralske appel til målgruppen af pårørende til ofre for volden i rocker-/bandemiljøet. Disse personer repræsenterer de såkaldte 'voices of pain', det kan for eksempel være forældre til skuddræbte i rocker-/bandemiljøet (Kennedy, 2021: 323). Der kan også gøres brug af andre typer moralske stemmer, fx tidligere rocker-/bandemedlemmer, som har haft succes med at forlade det kriminelle miljø, religiøse autoriteter, gadeplansmedarbejdere eller personer, der selv har overlevet vold eller skyderi. De moralske stemmer skal samtidig formidle et klart budskab til målgruppen om, at de er velkomne i lokalsamfundet, hvis de stopper volden. Der skal derfor også være lokale aktører, der repræsenterer organisationer eller netværk, som er i stand til at inkludere målgruppen i samfundsintegrerende aktiviteter, fx i det lokale foreningsliv.

7.2 Konsekvens og straf

Hvad:

Det andet kerneelement i GVI-strategien er myndighedernes konsekvensbaserede tilgang til at bekæmpe vold og 'fokuseret afskrækkelse' af målgruppen.

Hvem:

I GVI-strategien anvendes operative teams, der har øget fokus på de involverede grupperinger, og som slår hårdt ned på dem, når der sker en voldshændelse. Det varierer, hvem der udgør myndighederne i disse teams i de forskellige byer og landekontekster, hvor GVI-strategien er implementeret. I de fleste tilfælde består teamet af et udvidet myndighedssamarbejde mellem politiet, kriminalforsorgen, forsvarsadvokater og anklagere, de sociale myndigheder og institutionelle aktører, styrelser mv.

Hvorfor:

GVI-strategien bygger på teorier om fokuseret afskrækkelse ('deterrence theory'), som går tilbage til den klassiske 'rational choice-teori' inden for kriminologien i USA. Teorier om fokuseret afskrækkelse vandt for alvor indpas i den amerikanske forskning i 1970'erne, hvor de både blev brugt til at underbygge kausalforklaringer på, hvorfor nogle samfundsgrupper begår kriminalitet, samt til at udvikle løsningsmodeller til forebyggelsen af kriminalitet (Pratt et al., 2006). Den grundlæggende tese i teorier om fokuseret afskrækkelse er, at hvis kriminelle målgrupper gives et tydeligt budskab om straf og konsekvenser ved voldskriminalitet, vil de respondere med et rationelt valg om at afholde sig fra at begå denne voldskriminalitet (Tomlinson, 2016: 33; Braga et al., 2019). Tesen er blevet underlagt en del kritik. Kritikken af rational choice-teorierne argumenterer imod et informeret kriminalitetsvalg blandt grupper, som ofte er socialt udsatte og lever med komplekse problemstillinger, der bl.a. indebærer misbrugsproblemer, fattigdom og trusler fra det kriminelle miljø (Chapman et al., 2010; Rowe & Søgaard 2020). Studier viser, at målgruppen ofte ikke har viden om konsekvenserne af deres handlinger, og for nogle vil konsekvenserne ikke opfattes som en straf, fx når fængselsophold opfattes som en livsstil eller en del af et livsforløb (Tomlinson, 2016).

En stor del af litteraturen om fokuseret afskrækkelse beskæftiger sig med, hvordan straf opfattes af kriminelle målgrupper og særligt, hvordan straffens præcisering, hurtighed og hårdhed har indflydelse på målgruppens valg og handlinger (Maxwell & Gray, 2000; Nagin & Pogarsky, 2001). Teorierne om fokuseret afskrækkelse er blevet kritiseret for ideen om, at fængselsstraffe virker afskrækkende og fører til mindre kriminalitet. Studier peger på, at reduktionen af kriminalitet ikke skyldes, at kriminelle afholder sig fra kriminalitet pga. truslen om fængsling, men snarere fordi de er

forhindrede i at begå kriminalitet i den periode, de afsoner og er væk fra det kriminelle miljø (Kleck et al., 2005; Kovandzic, 2001). Tværtimod kan strengere straffe føre til en stigning i udøvelsen af kriminalitet og i kriminalitetens grovhed pga. negative peer-effekter og øget marginalisering (Kovandzic et al., 2004; Schneider & Ervin, 1990). Således indikerer fx Malcolm Kleins studier, at effekten af at straffe hurtigere og mere præcist, men mildere og med udgangspunkt i resocialiserende interventioner i stedet for fængselsdomme, kan have en bedre effekt ('rational normalization') (Maxson & Klein, 1997). En af grundene til, at logikken mellem hårdere straffe og forebyggende afskrækkelse tilbagevises i disse studier, er, at den ikke tager højde for de kontekstuelle faktorer, der påvirker både perceptionen af afskrækkelsesmetoderne og involveringen i kriminalitet. Det kan fx være alder, køn, uddannelse, indkomst, psykiatriske problemstillinger og diagnoser (Ellis et al., 2009). Desuden peger forskningen på, at afskrækkelse både har en generel og specifik funktion, fx at fængselsstraf kan have en generelt og indirekte afskrækkende effekt på alle borgere, mens straffordobling for rocker-/banderelateret kriminalitet kan have en specifikt afskrækkende effekt på individuelle rocker-/bandemedlemmer. Der er dog variationer og kompleksiteter forbundet med oplevelsen af straf, som udfordrer denne logik (Stafford & Warr, 1993). Det ser vi fx, når gerningspersoner undgår at blive straffet og dermed potentielt finder straffen mindre truende (Stafford & Warr, 1993: 126). Kritiske teorier om perceptuel forståelse af fokuseret afskrækkelse tager således også afsæt i, at målgruppen kan være sensitiv over for strafrikoen, hvis den er autentisk, troværdig og præcis i forhold til konteksten. Litteraturen viser, at fokuseret afskrækkelse kan have forskellige effekter og udfald i forhold til de faktorer, der indvirker på valget (og evnen til valget) om at stoppe kriminalitet (Simon, 1957).

Hvordan:

Den fokuserede afskrækkelse skal demonstrere myndighedernes/politiets kapacitet til at sanktionere og straffe en hel gruppering ad gangen. For at gøre dette til en effektiv afskrækkelsesmetode er der lagt vægt på, at myndighederne bruger sanktioner, der virker over for så mange som muligt i grupperingen, og at det kommunikeres tydeligt til dem, at sanktionerne er et resultat af enkeltmedlemmers voldsudøvelse. Det kan fx være sanktioner med ransagninger, visitationer, prioriteret efterforskning og øget monitorering. Formålet er ikke at udvise strenge sanktioner, men snarere at dække hele vejen rundt om grupperingerne og sanktionere så mange som muligt (O'Donnell & Aviles 2017: 14). Tesen er, at det i sidste ende vil føre til en selvregulerende nedbringelse af brugen af vold i grupperingerne, når hele grupper oplever at blive straffet for enkeltmedlemmers voldshandlinger.

7.3 Støtte til forandring

Hvad:

Det sidste kerneelement i GVI-strategien er de sociale myndigheders tilbud om hjælp og støtte til at stoppe volden (Kennedy, 2021).

Hvem:

De fleste steder i USA og Europa, hvor GVI-strategien er implementeret, viser evalueringerne, at støtten har bestået i assistance til bolig, uddannelse, arbejde, misbrugsbehandling og andre velfærdsstatslige services. Det er primært de sociale myndigheder, der har ansvar for denne komponent af strategien. Sociale myndigheder betegner i udgangspunktet medarbejdere i socialforvaltningen, men det er dog en betegnelse, der kan spænde over en række aktører i et udbygget velfærdssystem og gå på tværs af forvaltninger, institutioner, styrelser og fagprofessioner. For eksempel er beskæftigelseskonsulenter en væsentlig myndighed.

Hvorfor:

Denne del af strategien har flere formål. Den skal for det første medføre en reduktion i volden i forbindelse med, at målgruppen forlader rocker-/bandemiljøet. For det andet skal den skabe modpol til den fokuserede afskrækkelse og være et positivt incitament til at afstå fra den grove vold (Hellfeldt et al., 2023: 14). I en amerikansk sammenhæng er provisionen af velfærdsydelser muligvis mere begrænset end i den danske velfærdsstat, hvor der allerede eksisterer et udbygget samarbejde mellem politi og kommuner til at understøtte sikkerhed, bolig, uddannelse, sundhed, arbejde mv. Blandt andet har Danmark det nationale bandeexitprogram, der udføres i samarbejde mellem politi og kommune (Pedersen, 2014; Pedersen, 2015; Pedersen, 2016; Johansen, 2021). I den amerikanske version kan der også være tale om støtte til velfærdsydelser, som er vanskelige at få adgang til for målgruppen, fx fordi der er krav om forsikring, en ansøgningsproces eller lignende, som GVI-strategien kan hjælpe målgruppen med at navigere i. I Danmark er det som udgangspunkt nemmere at henvende sig til kommunen og få gratis råd og vejledning om mulighederne for støtte til job, bolig, uddannelse mv. Derfor er dette kerneelement muligvis ikke så innovativt i Danmark som i USA.

Hvordan:

Det er forskelligt, hvordan man har valgt at lade de sociale myndigheder formidle tilbud om støtte i GVI-strategien. I nogle amerikanske byer har der været en socialrådgiver med ude på custom notifications, som har haft håndgribelige gaver med som symbol på fremtidig hjælp til målgruppen. I andre byer, fx Miami, har

socialrådgiverne svaret med øjeblikkelig indsats til målgruppen og fx haft en bus stillet op i boligområdet med beskæftigelseskonsulenter, som beboerne og målgruppen har kunnet henvende sig til. I andre tilfælde, fx Philadelphia, har socialrådgivere knyttet fokuspersonerne til jobmarkedet inden for få dage (Moyer, 2023: 19).

I den danske kontekst kan de services, der kommunikeres til målgruppen, være nogle, der gives via specialiserede støttetilbud, som har et direkte kriminalitetsbekæmpende formål (exitprogrammet) og/eller tilbud i det ordinære velfærdssystem, der henvender sig til alle borgere. Her vil det være forskelligt, hvilke problemstillinger enkeltpersoner i målgruppen skal have støtte til. Det er afgørende at stille spørgsmål til, om tilbuddet om hjælp er troværdigt, meningsfuldt, målrettet og tilgængeligt for målgruppen.

Litteratur

- Bergeaud-Blacker, F. (2024). *Broderisme: Sådan undergraver islamister de vestlige samfund*. Forlaget Pressto.
- Braga, A. A., & Kennedy, D. M. (2021). *A Framework for Addressing Violence and Serious Crime: Focused Deterrence, Legitimacy, and Prevention*. Cambridge University Press.
- Braga, A. A., Kennedy, D. M., Waring, E. J. & Piehl, A. M. (2001). Problem-oriented policing, deterrence, and youth violence: An evaluation of Boston's operation ceasefire. *Journal of Research in Crime & Delinquency*, 38(1), 195-225.
- Braga, A. A., & Weisburd, D. L. (2012). The effects of focused deterrence strategies on crime: A systematic review and meta-analysis of the empirical evidence. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 49(3), 323-358.
- Braga, A. A., Weisburd, D. og Turchan, B. (2018). Focused deterrence strategies and crime control: An updated systematic review and meta-analysis of the empirical evidence. *Criminology & Public Policy*, 17(1), 205-250.
- Braga, A. A., Weisburd, D. & Turchan, B. (2019). Focused deterrence strategies effects on crime: A systematic review. *Campbell Systematic Reviews*, 15(3), 1-65.
- Brinkmann, S., & Kvale, S. (2018). *Doing Interviews* (2nd ed.). Sage Publications.
- Chapman, M., Collins, S., Flygare, C., Hunt, D., Jalbert, S. K., Kling, R., Kulka, R., Nobo, C., & Rhodes, W (2010). *ADAM II: 2009 Annual Report*. Office of National Drug Control Policy.
- Corsaro, N., & Engel, R. S. (2015). Most challenging of contexts: Assessing the impact of focused deterrence on serious violence in New Orleans. *Criminology & Public Policy*, 14(3), 471-505.
- Christensen, T. W., & Mørck, L. L. (2017). *Bevægelser i og på tværs af ekstreme grupper og bande- og rockermiljøet. En kritisk undersøgelse og diskussion af "cross-over"*. København: DPU, Aarhus Universitet.
- Crone, M. (2024). 1 A: Omdiskuteret bog om islamistisk ideologi er baseret på halvtende dokumentation og vage ideer om alle muslimer. <https://www.altin-get.dk/etik/artikel/1-a-hvis-broderismen-skal-indgaa-i-debatten-om-udlaendingepolitik-skal-dens-paastande-gaas-meget-grundigt-efter-i-soemmene>

- Davies, T., Grossmith, L., & Dawson, P. (2016). *Group Violence Intervention London: An Evaluation of the Shield Pilot*. The Mayor's Office for Policing and Crime (MO-PAC).
- Det Kriminalpræventive Råd. (2024). *Bander og rockere*. <https://dkr.dk/ungdomskriminalitet/bander>
- Deuchar, R. (2009). *Gangs, Marginalized Youth and Social Capital*. Trentham Books.
- Deuchar, R. (2013). *Policing Youth Violence: Transatlantic Connections*. Trentham Books.
- Ellis, L., Beaver, K. M., & Wright, J. (2009). *Handbook of Crime Correlates*. Academic Press.
- Engel, R. S., Corsaro, N., & Tillyer, M. S. (2010). *Evaluation of the Cincinnati initiative to reduce violence (CIRV)*. University of Cincinnati Policing Institute.
- Fassin, D. (2013). *Enforcing Order: An Ethnography of Urban Policing*. Polity Press.
- Folketinget. (2009). *LOV nr. 501 af 12/06/2009. Styrket indsats mod bandekriminalitet m.v.* Folketinget.
- Folketinget. (2014). *LOV nr. 733 af 25/06/2014. Initiativer mod rocker- og bandekriminalitet m.v.* Folketinget.
- Folketinget. (2024). *LOV nr. 665 af 11/06/2024. Gennemførelse af dele af bandepakke IV.* Folketinget.
- Fontaine, J., Jannetta, J., Papachristos, A., Leitson, D., & Dwivedi, A. (2017). *Put the Guns Down: Outcomes and Impacts of the Chicago Violence Reduction Strategy*. Urban Institute.
- Gressgård, R. (2016). Welfare policing and the safety–security nexus in urban governance. *Nordic Journal of Migration Research*, 6(1), 9-17.
- Gustafsson, N.-K., Feltmann, K., Jemal, M. M., Elgán, T., & Gripenberg, J. (2023). *En processutvärdering av gruppvåldsintervention (GVI) i Järfälla/Upplands-Bro, Hudinge och Uppsala. Slutrapport*. STAD (Stockholm förebygger alkohol- och drogproblem).
- Hazen, J. M., & Rodgers, D. (Eds.). (2014). *Global Gangs: Street Violence across the World*. University of Minnesota Press.

- Hedlund, A. (2021). *"Ingen förtjänar att dö": En intervjustudie om hur individer i kriminella miljöer i Malmö ser på skjutvapenvåld och möjligheten att hoppa av*. Sociologiska institutionen, Lunds universitet.
- Hedlund, A., Ivert, A. K., & Mellgren, C. (2024). The violence must stop: Authorities' experiences of communicating anti-violence messages to violent groups in Malmö, Sweden. *Nordic Journal of Criminology*, 25(2), 1-16.
- Hellfeldt, K., Olsson, K., Frogner, L., & Strand, S. (2023). *Processutvärdering av GVI Örebro: En strategi för att minska och förebygga utvecklingen av grovt och dödligt våld kopplat till kriminella grupper*. Örebro universitet.
- Ivert, A. K., & Mellgren, C. (2021). *Effektutvärdering av Sluta skjut: En strategi för att minska det grova våldet*. Institutionen för kriminologi & Enheten för polisiärt arbete, Fakulteten för Hälsa och samhälle, Malmö Universitet.
- Ivert, A.-K., & Mellgren, C. (2023). *Uppföljning av Sluta Skjut: En strategi för att minska det grova våldet i Malmö*. Institutionen för kriminologi & Enheten för polisiärt arbete, Fakulteten för Hälsa och samhälle, Malmö Universitet.
- Ivert, A. K., Mellgren, C., & Nilsson J. (2020). *Processutvärdering av Sluta Skjut*. Institutionen för kriminologi & Enheten för polisiärt arbete, Fakulteten för Hälsa och samhälle, Malmö Universitet.
- Jindra, M., Paille, B., & Jindra, I. W. (2020). Relational work in the struggle against poverty: Balancing scholarly critiques and emancipatory practices in the non-profit sector. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 49(1), 160-179.
- Johansen, M.-L. E. (2021). *Bandeexit i Østjyllands Politi og Aarhus Kommune*. VIVE – Det Nationale Forsknings-og Analysecenter for Velfærd.
- Johansen, M.-L. E. (2022). Intimate belonging—intimate becoming: How police officers and migrant gang defectors seek to (re)shape ties of belonging in Denmark. *Genealogy*, 6(2), 1-15.
- Johansen, M.-L. E., & Jensen, S. B. (2017). "They want us out": Urban regeneration and the limits of integration in the Danish welfare state. *Critique of Anthropology*, 37(3), 297-316.
- Johansen, M.-L. E., Warburg, A. B., & Christensen, M. M. (2021). Frictional Security Governance. *Perspectives on Terrorism*, 15(4), 111-124.

- Justitsministeriet. (2009). 2008/1 SF.L L 211. Sagsforløb 2008/1 LF 211. Skriftlig fremsættelse (29. april 2009). <https://www.retsinformation.dk/eli/ft/20081XX00685>
- Kalkan, H. (2021). *Veje til respekt: Om gadens liv på Nørrebro*. Hans Reitzels Forlag.
- Kennedy, D. M. (1997). Pulling levers: Chronic offenders, high-crime settings, and a theory of prevention. *Valparaiso University Law Review*, 31, 449-484.
- Kennedy, D. M. (2021). Direct Communication in Focused Deterrence. In H. Giles, E. R. Maguire, & S. L. Hill (Eds.), *The Rowman & Littlefield Handbook of Policing, Communication, and Society* (pp. 313-336). Rowman and Littlefield Publishers.
- Kennedy, D. M., Piehl, A. M., & Braga, A. A. (1996). Youth violence in Boston: Gun markets, serious youth offenders, and a use-reduction strategy. *Law and Contemporary Problems*, 59(1), 147-196.
- Kleck, G., Sever, B., Li, S., & Gertz, M. (2005). The missing link in general deterrence research. *Criminology*, 43(3), 623-660.
- Kovandzic, T. V. (2001). The impact of Florida's habitual offender law on crime. *Criminology*, 39(1), 179-204.
- Kovandzic, T. V., Sloan III, J. J., & Vieraitis, L. M. (2004). Striking out" as a crime reduction policy: The impact of "three strikes" laws on crime rates in U.S. cities. *Justice Quarterly*, 21(2), 207-239.
- Madsen, M. (2022). *Over policed and relatively well protected: Ethnographic insights on ethnic minority parents' perceptions of the police*. PhD dissertation. Centre for Alcohol and Drug Research, Aarhus Universitet.
- Maxwell, S. R., & Gray, M. K. (2000). Deterrence: Testing the effects of perceived sanction certainty on probation violations. *Sociological Inquiry*, 70(2), 117-136.
- Maxson, C. L. & Klein, M. W. (1997). *Responding to Troubled Youth*. Oxford University Press.
- Moyer, R. A. (2023). Assessing the effects of the Group Violence Intervention on firearm violence in Philadelphia. *Journal of Experimental Criminology*, 1-31.
- Nagin, D. S., & Pogarsky, G. (2001). Integrating celerity, impulsivity and extralegal sanction threats into a model of general deterrence: Theory and evidence. *Criminology*, 39(4), 865-892.

- O'Donnell, M., & Aviles, L. (2017). *Group Violence Intervention: A Guide for Project Managers*. Bureau of Justice Assistance.
- Olesen, A. (2020). Sagsomkostninger-en risikofaktor for kriminelt tilbagefald. In A. Olesen, A. B. Rosenholm, K. Jørgensen, & T. H. Trabolt (Eds.), *Sagsomkostninger i straffesager: Ny viden om et gammelt problem* (pp. 58-65). Forlag1. dk.
- Pedersen, M. L. (2014). *Exit-indsatser for rockere og bandemedlemmer: En kortlægning af tiltag under rammemodellen*. Justitsministeriets Forskningskontor.
- Pedersen, M. L. (2015). *Exit-forløb med rockere og bandemedlemmer: Aftaler om exit under rammemodellen. 1. delrapport*. Justitsministeriets Forskningskontor.
- Pedersen, M. L. (2016). *Exit-forløb med rockere og bandemedlemmer: Aftaler om exit under rammemodellen. 2. delrapport*. Justitsministeriets Forskningskontor.
- Petersen, K. E., & Ladefoged, L. (2018). *Unge i gadegrupperinger: Hvad ved vi - og hvad ved vi ikke: En forskningsopsamling over national og international viden om unge i bander*. DPU, Aarhus Universitet.
- Pratt, T. C., Cullen, F. T., Blevins, K. R., Daigle, L. E., & Madensen, T. D. (2006). The empirical status of deterrence theory: A meta analysis. In F. T. Cullen, J. P. Wright, & K. R. Blevins (Eds.), *Taking Stock: The Status of Criminological Theory* (pp. 367-395). Transaction Publishers.
- Regeringen. (2014). *Bandepakke II – Et fast greb om banderne*. Regeringen.
- Regeringen. (2017). *Bander bag tremmer: 28 initiativer mod rocker- og bandekriminalitet*. Regeringen.
- Regeringen. (2023a). *Aftale om bandepakke IV – Trygge nabolag i hele Danmark*. Regeringen.
- Regeringen. (2023b). *Trygge nabolag i hele Danmark: Strammere greb om banderne*. Regeringen.
- Roman, C. G. (2021). An evaluator's reflections and lessons learned about gang intervention strategies: An agenda for research. *Journal of Aggression, Conflict and Peace Research*, 13(2/3), 148-167.
- Rowe, M., & Søgaard, T. F. (2020). 'Playing the man, not the ball': Targeting organised criminals, intelligence and the problems with pulling levers. *Policing and Society*, 30(2), 120-135.

- Schinkel, W., & Van Houdt, F. (2010). The double helix of cultural assimilationism and neo-liberalism: citizenship in contemporary governmentality. *The British Journal of Sociology*, 61(4), 696-715.
- Schneider, A. L., & Ervin, L. (1990). Specific deterrence, rational choice, and decision heuristics: Applications in juvenile justice. *Social Science Quarterly*, 71(3), 585-601.
- Sierra-Arevalo, M., Charette, Y., & Papachristos, A. V. (2017). Evaluating the effect of project longevity on group-involved shootings and homicides in New Haven, Connecticut. *Crime & Delinquency*, 63(4), 446-467.
- Simon, H. A. (1957). *A Behavioral Model of Rational Choice*. In H. A. Simon, *Models of Man, Social and Rational: Mathematical Essays on Rational Human Behavior in a Social Setting*. Wiley.
- Stafford, M. C., & Warr, M. (1993). A reconceptualization of general and specific deterrence. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 30(2), 123-135.
- Starke, M., & Larsson, A. (2023). *Slutrapport. Processutvärdering av Group Violence Intervention (GVI) i Göteborg*. Institutionen för socialt arbete, Göteborg Universitet.
- SVT Datajournalistik. (2023). *Skjutningar i Sverige år för år*. <https://www.svt.se/data-journalistik/skjutningar-i-sverige-ar-for-ar/>
- Tillyer, M. S., & Kennedy, D. M. (2008). Locating focused deterrence approaches within a situational crime prevention framework. *Crime Prevention and Community Safety*, 10, 75-84.
- Tita, G., Riley, K. J., Ridgeway, G., Grammich, C., Abrahamse, A. F., & Greenwood, P. W. (2010). *Reducing Gun Violence: Results from an Intervention in East Los Angeles*. Rand Corporation.
- Tomlinson, K. D. (2016). An examination of deterrence theory: Where do we stand. *Federal Probation Journal*, 80(3), 33-38.
- Uddannelses- og Forskningsministeriet. (2014). *Den danske kodeks for integritet i forskning*. Uddannelses- og Forskningsministeriet.
- Vorf, T. S., & Mustafa, A. (2023). *Dø, om det så gælder*. Lydbog. Storytel Original.
- Wacquant, L. (2008). *Urban Outcasts: A Comparative Sociology of Advanced Marginality*. Polity Press.

Warburg, A. B. (2023). *Policing Safety Politics: An Ethnography of Everyday Policing in Denmark*. PhD dissertation, Aarhus Universitet.

Williams, D. J., Currie, D., Linden, W., & Donnelly, P. D. (2014). Addressing gang-related violence in Glasgow: A preliminary pragmatic quasi-experimental evaluation of the Community Initiative to Reduce Violence (CIRV). *Aggression and Violent Behavior, 19*(6), 686-691.

Zimring, F. E., & Hawkins, G. J. (1973). *Deterrence: The Legal Threat in Crime Control*. University of Chicago Press.

Nøgletal fra politiet:

Nationalt Efterforskningscenter 2018, 2019, 2020

National enhed for Særlig Kriminalitet 2021, 2022, 2023, 2024

Rigspolitiet 2014, 2015, 2016, 2017

Bilag 1 Samtalepapir til custom notifications

I boksen herunder illustreres de samtalepunkter, som politiet og kommunen tog udgangspunkt i under custom notifications i 2022-2023.

Bilagsboks 1.1

Samtalepunkter til GVI, custom notifications (udarbejdet februar 2022)

Introduktion og baggrund for samtale

- Start med at fortælle, at ingen er kommet til skade, og I er der ikke for at anholde eller afhøre dem. Men I har et vigtigt budskab, og det er vigtigt, at de hører efter. Præsenter dem, der er til stede, og deres roller.
- Borgeren er på vores radar, fordi han er en del af en voldelig gruppering, og vi taler med personer fra forskellige voldelige grupper i København.
- Ved at være en del af en voldelig gruppering, er han i meget større risiko for at komme til skade og skade andre. Og det kan have alvorlige konsekvenser for ham og hans nærmeste.
- Vi ønsker, at han skal leve et trygt liv i frihed sammen med sin familie.
- Det har konsekvenser at være den mest voldelige gruppering: Det er ingen hemmelighed, at politiet holder meget øje med de kriminelle grupperinger. Vi holder styr på, hvem de er, og hvad de laver. Vi kan ikke opdage alt, men som noget nyt har myndighederne valgt at gå sammen og fokusere på alle personer i den mest voldelige gruppering, og så bliver det svært at begå kriminalitet, uden at det har konsekvenser. Selvom han ikke selv begår vold, kan det have konsekvenser at være en del af grupperingen.
- Vi gør dette for at undgå vold. Vi vil gerne have, at alle Københavns borgere kan leve et godt og trygt liv i frihed.
- Borgeren bedes om at tænke på konsekvenserne for hans nærmeste, hvis de skal besøge ham i fængslet, eller hvis han kommer alvorligt til skade. Det er en reel risiko. Nævn bandeparagraffen.
- Vi vil hjælpe og støtte alt det, vi kan. Der er andre muligheder, og vi står klar til at hjælpe. Exitforløb er én mulighed, men der findes også andre tilbud, fx hjælp til uddannelse, job, stofmisbrug m.m.
- Københavns Politis exitkoordinatorer: Tlf. XX
- Københavns Kommunes Kriminalpræventive Enhed: Tlf. XX

